

biblioteca  școlarului

# OCTAVIAN GOGA

NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL



biblioteca  școlarului

Octavian  
GOGA



NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL

*POEZII*



INTERNAȚIONAL

BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

Colecție inițiată și coordonată de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu  
Concepția grafică a colecției și coperta: Vladimir Zmeev  
Pe copertă: *La arat* (detaliu) de Ioan Andreescu  
Ilustrații: Svetlana Filonov



REFERINȚE ISTORICO-LITERARE:

Ion Dodu Bălan,  
Nicolae Iorga, Titu Maiorescu,  
Sextil Pușcariu, Garabet Ibrăileanu,  
Pompiliu Constantinescu, Eugen Lovinescu,  
George Călinescu, Șerban Cioculescu, Mihai Beniuc,  
Ion Rotaru, Valeriu Râpeanu, Constantin Ciopraga,  
Dumitru Micu, Mircea Popa,  
Teodor Vârgolici.



Otaviano Goga

— Octavian Goga —

Editura „Litera Internațional“  
O. P. 33; C.P. 63, sector 1, București, România  
tel./fax (01) 3303502; e-mail: info@litera.ro

Grupul Editorial „Litera“  
str. B. P. Hasdeu, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova  
tel./fax +(3732) 29 29 32, 29 41 10, fax 29 40 61;  
e-mail: litera@litera-publishing.com

Difuzare:

S.C. David D.V.Comprod SRL  
O. P. 33; C. P. 63, sector 1, București, România  
tel./fax +(01) 3206009

Librăria „Scripta“  
str. Ștefan cel Mare 83, mun. Chișinău, MD-2012,  
Republica Moldova, tel./fax: +(3732) 221987

Prezenta ediție a apărut în anul 2001 în versiune tipărită  
și electronică la Editura „Litera Internațional“ și  
Grupul Editorial „Litera“.  
Toate drepturile rezervate.

Editori: *Anatol și Dan Vidrașcu*

Lector: *Tudor Palladi*

Tehnoredactare: *Olesea Pașa*

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic din Chișinău  
Comanda nr. 11332

CZU 821.135:1  
G 65

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții  
Goga, Octavian

Ne cheamă pământul/ Octavian Goga; col. iniț. și coord. Anatol și Dan  
Vidrașcu; conc. gr. col./ Vladimir Zmeev/ coperta Emil Childescu./ ilustr.  
Svetlana Filonov. — Ch.: Litera, B, Litera Int., 2001 (Combinatul Poligrafic).  
— 304 [p] — (Bibl. școlarului, serie nouă, nr. 225)  
ISBN 973-8358-13-2. — ISBN 9975-74-366-8  
821.135:1-1

ISBN 973-8358-13-2  
ISBN 9975-74-366-8

© LITERA INTERNAȚIONAL, 2001  
© LITERA, 2001

## CUPRINS

<i>Tabel cronologic</i> .....	7
-------------------------------	---

### POEZII (1905)

Rugăciune .....	14
Plugarii .....	16
Noi .....	19
Oltul .....	20
Casa noastră .....	23
Apostolul .....	25
Dascălul .....	27
Dăscălița .....	28
Bătrâni .....	30
Reîntors .....	31
Departa .....	33
Dorința .....	35
Zadarnic .....	36
De-o să mor .....	37
În codru .....	38
Dimineața .....	40
Pe înserate .....	41
De la noi .....	42
Cântăreților de la oraș .....	44
Seara .....	46
Lăutarul .....	47
A murit... ..	48
La groapa lui Laie .....	49
Cântece .....	51
Pribeag .....	55
Pace .....	56
Cade-o lumină .....	57
Singur .....	58
Părășiți .....	59
Ruga mamei .....	59

Zadarnic . . . . .	61
La stână . . . . .	62
Toamna . . . . .	63
Copiilor . . . . .	64
Părăsit . . . . .	66
Despărțire . . . . .	66
Învins . . . . .	67
Solus ero . . . . .	68
Noapte . . . . .	69
Clăcașii . . . . .	72
Așteptare . . . . .	77

### NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL (1909)

Fecunditas . . . . .	80
Prăpastie . . . . .	81
Cântecele mele . . . . .	84
Înviere . . . . .	85
Cosașul . . . . .	88
Portret . . . . .	91
De demult... . . . .	92
Colinda . . . . .	93
Un om . . . . .	94
Graiul pâinii . . . . .	97
Cain . . . . .	98
În munți . . . . .	100
Prima lux . . . . .	102
Cantorul Cimpoi . . . . .	103
Străinul . . . . .	105
Mi-a bătut un moș la poartă . . . . .	106
Scrisoare . . . . .	107
Lăcaș străbun . . . . .	109
Ion Crășmarul . . . . .	111
Acasă . . . . .	113
Nepotrivire . . . . .	114
Asfințit . . . . .	115
Carmen . . . . .	116
O rază . . . . .	118
Iubirea mea . . . . .	120

Rapsodie . . . . .	121
Trandafiri . . . . .	123
Ești singură . . . . .	123
Sufletul . . . . .	124
A fost odat'... . . . .	125
Revedere . . . . .	126
Răsună toaca... . . . .	127
Cântece . . . . .	128
Sonet . . . . .	131
Sonet . . . . .	131
E sărbătoare . . . . .	132
Frumoasa cea din urmă . . . . .	133
Poezie . . . . .	138

#### DIN UMBRA ZIDURILOR (1913)

Revedere . . . . .	142
--------------------	-----

#### DIN UMBRA ZIDURILOR

Oaspe vechi . . . . .	143
Agonie . . . . .	144
Paris . . . . .	146
Ziua . . . . .	146
Notre Dame . . . . .	148
Felinarul . . . . .	149
În muzeu . . . . .	149
Cinquecento . . . . .	151
Mama . . . . .	153
Măsuța mea . . . . .	154

#### CÂNTĂ APELE

La mal . . . . .	156
Aeternitas . . . . .	157
Mare moartă . . . . .	158
De profundis . . . . .	159
Lacul . . . . .	160
Eu stau la mal... . . . .	162
Scrisoarea ta... . . . .	163
Gândește-te... . . . .	163



Scirocco . . . . .	164
COARDE VECHI	
Poet . . . . .	165
Doina . . . . .	166
Voi veniți cu mine... . . . . .	168
Inima . . . . .	169
Strămoșii... . . . .	170
Carmen laboris . . . . .	173
Scrisoare . . . . .	175
Moș Crăciun . . . . .	176
Eu știu un basm... . . . .	177
CLIPE	
Trage-ți oblonul... . . . .	179
Poetul . . . . .	179
Mi-am făcut un cântec . . . . .	182
Un trandafir se stinge . . . . .	183
Păcat . . . . .	183
Taina . . . . .	184
Toamna nouă . . . . .	185
Mă-ntorc din nou... . . . .	186
Lacrimi . . . . .	186
Cântece . . . . .	187
Tăcerea ta... . . . .	191
Singurătate . . . . .	191
Coboară toamna... . . . .	192
Singur . . . . .	192
Sonet . . . . .	193
Amurg . . . . .	194
În brazi . . . . .	194
O lacrimă . . . . .	196
În drum . . . . .	196
Moștenire . . . . .	197
O clipă . . . . .	198
Noapte . . . . .	199
Pe-un album . . . . .	199
Mors magna . . . . .	200

CÂNTECE FĂRĂ ȚARĂ (1916)

Fără țară . . . . .	202
Așteptare . . . . .	203
Pajurei cu două capete . . . . .	204
Sângele . . . . .	206
În pacea mută . . . . .	207
Atunci . . . . .	208
Portretul . . . . .	209
Trenurile . . . . .	211
Apostolul . . . . .	212
În mormânt la Argeș . . . . .	212
Pribeag străin . . . . .	214
Lupul . . . . .	215
Bobotează . . . . .	216
Trecea convoiul mortuar . . . . .	217
Aducerile-aminte . . . . .	218
Pribeag . . . . .	218
Hora valurilor . . . . .	219
Poveste 1914 . . . . .	221
Sufletul . . . . .	222

DIN LARG (1939)

*Poeme postume*

Din larg . . . . .	226
Profetul . . . . .	227
Poetul . . . . .	228
Stejarul . . . . .	229
Pace . . . . .	230

RĂZBOI

De profundis . . . . .	231
Poveste veche . . . . .	233
Pământ și cer . . . . .	234
Ceahlăul . . . . .	236
Vorbesc tăcerile . . . . .	237

NOI

Înviere . . . . .	238
Vita nuova . . . . .	239
Tovarăși . . . . .	239

Strigoi . . . . .	240
Tristia . . . . .	241
Departa . . . . .	241
Cântec . . . . .	242
Cărbunii . . . . .	243
Chemare . . . . .	243
Munții . . . . .	243
Paris . . . . .	244
Așteptare . . . . .	244
O ramură întârziată . . . . .	245
Trecutul . . . . .	247
Apus . . . . .	248
Din viață . . . . .	249
Ressurrectio . . . . .	249
Tibi mare . . . . .	250
De profundis . . . . .	250
La mal . . . . .	251
Mare aeternum . . . . .	252
Trec clipele . . . . .	253
Pax nobis . . . . .	253
ASTĂZI	
Am fost... . . . . .	255
Post bellum . . . . .	256
Citind pe Baudelaire . . . . .	257
Karlsbad . . . . .	258
Marienbad . . . . .	258
Franzensbad . . . . .	259
Cântă moartea . . . . .	260
ÎN SAT	
Cântecul cămășii . . . . .	261
În mine câteodată . . . . .	263
Trecea un om . . . . .	263
Biserița din Albac . . . . .	264
Vânt de seară . . . . .	266
În țintirim . . . . .	267
<i>Referințe istorico-literare</i> . . . . .	269

## TABEL CRONOLOGIC

- 1819 Se naște Ion Bratu, bunicul dinspre mamă al poetului.
- 1851 28 martie Se naște Iosif Goga, tatăl scriitorului, în comuna Crăciunel de pe Târnave.
- 1856 2 octombrie Se naște Aurelia Bratu, mama poetului.
- 1868 Întâlnindu-l pe M. Eminescu în Ardeal, protopopul Ion Bratu îl ajută material, pe viitorul Luceafăr al poeziei românești.
- 1878 Se stinge din viață Ion Bratu, bunicul poetului.
- 1878—1879 Iosif Goga este învățător în comuna Rășinari.
- 1880 27 ianuarie Iosif Goga se căsătorește cu învățătoarea Aurelia Bratu. În primăvara acestui an Iosif Goga este ales preot în Rășinari. Aici îl va sluji pe Dumnezeu întreaga lui viață.
- 1881 1 aprilie Se naște, la Rășinari, Octavian Goga.
- 1883 15 septembrie Se naște sora lui Octavian Goga, Victoria.
- 1886 18 octombrie Se naște sora lui Octavian Goga, Claudia (Maria). Publică articole și schițe în ziarul Galați.
- 1888 11 decembrie Se naște fratele poetului Eugen Iosif Goga, care va fi de asemenea scriitor. Este autorul romanului Cartea facerii.
- 1892 Octavian Goga intră în internatul liceului unguresc din Sibiu.
- 1893 14 mai Octavian Goga așterne primele versuri consacrate românului care „de dimineață până seara tot lucră neconținut / Dar cu toată osteneala / tot este neprețuit“.
- 1894 La Cluj se desfășoară procesul Memorandumului.
- 1898 Vede lumina presei întâia poezie a lui Goga, semnată Octavian (vezi Revista ilustrată, an. I, nr. 5-6, mai-iunie, p. 107). Apare cea de-a doua poezie semnată de Goga în revista Familia, condusă de Iosif Vulcan (Oradea, an XXXIV, nr. 44, noiembrie, p. 13).

1899 Octavian Goga se mută la liceul românesc din Brașov.

1900 Octavian Goga își ia bacalaureatul.

În vara aceluiași an Goga vizitează pentru întâia oară Bucureștiul.

11 septembrie Octavian Goga se înscrie la Facultatea de litere și filosofie de la Universitatea din Budapesta.

1902 1 iulie Apare la Budapesta revista Luceafărul, în care își va publica majoritatea poeziilor.

În revista Luceafărul apare poezia Bătrâni, devenită romanță.

1903 În vara acestui an Octavian Goga începe să traducă celebrul poem dramatic al lui Madách Imre, intitulat Tragedia omului, pe care îl publică în aceeași revistă Luceafărul. În paginile aceleiași publicații publică poezia Casa noastră, semnând Nic. Octavă (vezi Luceafărul, an.II, nr. 14-15, 1 august).

1904 Poetul termină studiile la Budapesta.

Facultatea de litere și filosofie a Universității îi eliberează un Absolutorium.

În Luceafărul (an. III, nr. 4, 15 februarie, p. 91-92) apare poezia Oltul, devenită celebră, purtând semnătura Nic. Octavă. Iată ce scrie însuși poetul despre geneza ei în Fragmente autobiografice: „Poezia Oltul s-a născut la Budapesta și vă pot spune, ca un element de curiozitate literară, că am scris-o înainte de a vedea Oltul. Am înjghebat-o având în față Dunărea, și în spate mișcarea haotică a unei capitale, care voia să mă stranguleze. Sub stăpânirea acestui sentiment de protestare, în fața apei care se ducea la vale, au răsărit strofele mele. Mai târziu, peste câțiva ani, după ce am trecut în regat, am ajuns pe la Călimănești, într-o zi de iarnă, unde mă dusesem să stau o lună, pentru că pregăteam atunci cartea Ne cheamă pământul; atunci am văzut Oltul de aproape, pentru întâia oară, și am stat lângă el o lună de zile. Îmi aduc aminte de căsuța de la Căciulata, unde stăteam adesea pe malul Oltului. Era iarnă, Oltul înghețat; trosnea gheața când se umflau apele, ca niște încheieturi care nu s-au întins de mult; ma uitam spre drumul de la Cozia și, de departe, pe fondul alb de zăpadă, se desemna silueta unui popă sau călugăr, care venea domol călare, tăcănind în buiestrul calului. În iarna aceea am simțit că e un trecut românesc, care mai vorbește prin poveștile lui, și că sunt realmente în fața tainei de familie, a misterului de leagăn al acestui popor. Atunci am verificat această poezie, silabă cu silabă, atunci vă pot spune că mi s-a părut că am înțeles-o mai bine și că simțeam că vine de foarte departe“.

De remarcat că poezia Oltul i-a făcut lui I. L. Caragiale o impresie excepțională, după părerea lui Ion Dodu Bălan, unul dintre editorii poetului. Reproducem acest moment, citat de același editor, care s-a petrecut în restaurantul Gambrinus din capitală, surprins în cartea lui O. C. Tăslăunau: O. Goga (Amintiri), pag. 170-171: „La o masă din fund juca șah Ion Gorun cu George Coșbuc, iar Caragiale chibița. Pe canapea, lângă Gorun, era un volum nou de poezii, cu foile netăiate, adus de Nerva Hodoș, care se așezase și el să chibițeze. Nenea Iancu s-a chiorât de câteva ori la volum, pe urmă l-a luat în mână, deschizându-l așa, la întâmplare. A citit câteva strofe. Și-a dres ochelarii, s-a uitat la coperta volumului; autorul, un nume necunoscut. A tăiat câteva foi și, cu vădită curiozitate, o citit o poezie întregă. A deschis volumul în altă parte și a dat peste Oltul. Când l-a terminat, a mormăit: „Măi, al dracului!“ A oprit pe jucători și i-a silit să asculte poezia întregă. „Da’ cine-i ăsta, bre?“ întrebă maestrul Caragiale. „Un poet de la noi din Ardeal“, îl lămuri Gorun. „Mă, da’ știi că are talent!“ „Ja să-l luăm de la început“, și Caragiale a citit cu glas tare poezie după poezie, așa cum numai el știa să citească, subliniind frumusețile și comentând fiecare bucată. Se făcuse miezul nopții când maestrul a închis volumul, entuziasmat de noul ucenic al strunei. „Să bem câte o halbă în sănătatea lui“, propuse badea George. „Să bem, că-i vrednic“, întărîră ceilalți. Și cei trei maeștri ai scrisului, împreună cu instruitul și scăpărătorul Nerva Hodoș, au întârziat până în zorii zilei, reluând lectura volumului și cântărind fiecare strofă. A fost cea mai strălucită consacrare a poetului Goga pe care o povestea cu mult haz Caragiale, aducându-și aminte de „chiulul“ pe care i l-a tras Goga la Berlin recomandându-se „arhitect“.

Publică în Luceafărul poezia Dăscălița, semnând Nic. Octavă (Luceafărul, an. III, nr. 7, 10 aprilie, pag. 151).

Se stinge din viață sora poetului Victoria, cea care i-a inspirat poezia Dăscălița.

1905 Autorul apare în Luceafărul cu poeziile Plugarii, Lăutarul, Dascălul, Rugăciune, Clăcașii.

Privitor la obiectul poeziei de pe urmă este interesant să știm ce a spus însuși autorul despre ea (a se vedea Fragmente autobiografice, în volumul Discursuri, p. 26): „Da, subiectul literar, el se plimbă, el vine cu noi, îl ducem în subconștientul nostru, el e un tovarăș care din când în când înalță capul său, se dă la o parte ca să vie iarăși. Vă pot spune că așa am plimbat eu imaginea clăcașului român

*pretutindeni; am dus-o cu mine, m-a persecutat prin muzeele din Berlin și am scris această poezie, Clăcașii, în grădina din Charlottenburg. Am cântat simțirea mea cu atât mai vrednic cu cât eu eram mai departe de țară, fiindcă o duceam în sângele meu“.*

*Vede lumina tiparului volumul Poezii, Budapesta, Institutul tipografic și de editură Luceafărul. Cartea cuprinde 48 de poezii. Pe copertă este imprimat anul 1906. Iată sumarul lui: Rugăciune, Plugarii, Noi, Oltul, Casa noastră, Apostolul, Dascălul, Dăscălița, Bătrâni, Reîntors, Departe, Dorință, Zadarnic, De-o să mor, În codru, Dimineața, Pe înserate, De la noi, Cântăreților de la oraș, Seara, Lăutarul, A murit..., La groapa lui Laie, Căntece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Pribeag, Pace, Cade-o lacrimă, Singur, Părăsiți, Ruga mamei, La stână, Toamna, Copiilor, I, II, Părăsit, Despărțire, Învins, Solus ero, Noapte, Clăcașii, Așteptare.*

*24 decembrie Moare tatăl poetului, Iosif Goga, care a fost pesemne prototipul preotului din poezia Apostatul.*

*1906 Viața românească îi publică poezia Un om, care denotă un puternic accent social.*

*16 iunie Are loc logodna poetului.*

*1907 Editura Minerva, București, reeditează volumul Poezii.*

*Au loc răscoale țărănești. Acestea îi vor inspira poetului mai multe poezii, între care: Cain, O țară știu, Coșarul. Ecoul răscoalelor se va resimți în întreaga atmosferă a volumului intitulat Ne cheamă pământul.*

*1908 Octavian Goga editează revista Țara noastră.*

*1909 Publică volumul de versuri Ne cheamă pământul, Editura Minerva. El va fi reeditat în volumul antologic de Poezii din 1924, precum și în toate edițiile ulterioare. Sumarul acestuia se constituie din 49 de poezii: Fecunditas, Prăpastie, Căntecele mele, Înviere, Cosașul, Portret, De demult..., Colindă, Un om, Zile rele, Graiul pâinii, Cain, O țară știu, În munți, Prima lux, Cantorul Cimpoi, Străinul, Mi-a bătut un moș la poartă..., Scrisoare, Lăcaș străbun..., Ion crâșmarul, Acasă, Nepotrivire, Asfințit, Carmen, O rază, Iubirea mea, Fior, Noi ne-ntâlnim, Rapsodie, Trandafiri, Ești singură, Sufletul, A fost odat'..., Revedere, Răsună toaca..., Căntece, I, II, III, IV, V, VI, Moș Crăciun, Sonet, Sonet, E sărbătoare, Tempora, Frumoasa cea din umră, Poezie.*

*1910 Apare în colecția Biblioteca pentru toți, nr. 286, Sibiu, celebrul volum de Poezii, reluat după cel din 1905 de la Budapesta.*

- 1912 *Poetul este închis în temnița din Seghedin pentru curajoasele lui articole cu duh patriotic înflăcărat. Printre altele, acolo scrie poeziile* Eu știu un basm și Poetul. *În revista Luceafărul (an. XI, nr. 10, 4 martie 1912, p. 196) apare poezia Poetul cu indicația Seghedin. După cum menționează editorul Ion Dodu Bălan, nu numai indicația că a fost scrisă în temniță, ci și următoarea însemnare, cu titlul Goga în temniță, publicată în Luceafărul, nr. 7 din 12 februarie 1912: „În sfârșit, după alte amânări din cauza hărțuielilor cu d-l Vaida, poetul Goga a intrat în temnița Seghedinului, pentru a-și îndeplini pedeapsa de o lună. A plecat în tăcere, fără alai și fără să-l însoțească strigătele de durere și de indignare ale poporului a cărui pătimire a înveșnicit-o în poeziile lui“. Octavian Goga a fost întemnițat pentru un articol ce a apărut în revista sa Țara noastră, în care „scria despre mizeriile noastre interne și despre asuprașirile clasei feudale din Ungaria“, după cum menționează Ion Dodu Bălan.*
- 1913 *Vede lumina tiparului volumul de versuri Din umbra zidurilor, Editura Minerva, București. Ulterior a fost introdus în ediția de Poezii (1924) și în toate celelalte ediții. Volumul cuprinde, pe lângă poezia Revedere, alte 62 de poezii. Cartea este împărțită în patru cicluri: a) Din umbra zidurilor, constituit din: Oaspe vechi, Agonie, Paris, Ziua, Notre Dame, Felinarul, În muzeu, Cinquecento, Mama, Mătușa mea, Oameni; b) Cântă apele, constând din: La mal, Aeternitas, Furtuna, Mare moartă, De profundis, Lacul, Mama Venerei eterne, Eu stau la mal, Scrisoarea ta..., Gândește-te, Scirocco; c) Coarde vechi, alcătuit din: Poet, Vorbeau azi-noapte două ape, Doina, Voi veniți cu mine, Inima, Strămoșii ..., Carmen laboris, Scrisoare, Moș Crăciun, Eu știu un basm; d) Clipe, înglobând poeziile: Trageți oblonul..., Cântececele mele, Poetul, Mi-am făcut un cântec, Un trandafir se stinge, Păcat, Taina, Toamnă nouă, Mă-ntorc din nou, Lacrimi, Cântece, I, II, III, IV, V, VI, VII, Tăcerea ta..., Singurătate, Coboară toamna..., Singur, Sonet, Amurg, În brazi, Blestem, O lacrimă, La moarte, Cum zbori cu trenul, În drum, Moștenire, O clipă, Așteptare, Noapte, Apus, Pe-un album, Mors magna.*
- 1914 *Publică în volum piesa Domnul Notar, care se joacă pe scena Teatrului Național din București.*
- 1916 *Apare volumul Cântece fără țară, Editura G. Stefea, București. A fost reluat în volumul de Poezii din 1924 și de toate edițiile ulterioare. Cartea este însoțită de un cuvânt înainte al poetului: „Recitesc aceste pagini întunecate înainte de a le da la tipar. Ele s-au desprins pe*



rând din frigurile neutralității, din așteptarea zadarnică de-un an și jumătate în orașul vesel al Bucureștilor. Credeam că nu vor mai vedea lumina zilei și că, dezmințite de realitate, vor rămânea în sertar pe veci, certificate intime ale unui zăbucium care s-a stins — „testimoni del perir mio lento“ — cum spune atât de frumos poetul italian. Acum însă, când atmosfera de moleșeală a infrațiunii se lasă tot mai grea peste capetele noastre, când dintr-o datorie de sânge se face o socotală rece de câștig ieftin, acum mi se pare un act de pietate să ne îngropăm morții în văzul tuturor. Iată de ce public aceste versuri...“

După cuvântul introductiv urmează 35 de poezii care fac sumarul volumului: Fără țară, Așteptare, Pajurei cu două capete, Țara mea de suflet, Sângele, În pace mută, 10 mai 1915, Atunci, Portretul, Trenurile, Apostolul, Flamma mundi, În mormânt la Argeș, Bal la palat, Pribeag străin, Latinitatea strigă din tranșee, Neutralul, Unui orb, Lupul, Boboteaza, Trecea convoiul mortuar, Aducerile-aminte, În suflet simt o teamă cum s-așterne, Lui Petofi, Unui scriitor vândut, Noapte, I, II, III, Doi frați, Pribeag, Hora valurilor, I, II, Poveste, Sufletul, Dies illa.

Octavian Goga participă la primul război mondial. Scrie ciclul de versuri Război.

1919 Octavian Goga este ales ministru al Instrucțiunii în guvernul de Uniune Națională.

1923 Octavian Goga este ales membru al Academiei.

1924 Apare primul volum antologic de versuri tipărit de Cultura Națională, București, cuprinzând și volumele Ne cheamă pământul (1909), Din umbra zidurilor (1913), Cântece fără țară (1916).  
Octavian Goga obține Premiul național de poezie.

1928 Apare piesa Meșterul Manole.

1928—1938 Poetul scrie tot mai rar versuri, absorbit fiind de politică și de gazetăria momentului.

1938 7 mai Octavian Goga se stinge din viață, trecut de 57 de ani.

12 mai Are loc înmormântarea poetului la Ciucea.

28 mai Moare mama poetului, Aurelia Goga.

1939 Vede lumina tiparului volumul poetic Din larg — poeme postume în Editura Fundațiilor. Cartea cuprinde 6 cicluri: a) Din larg; b) Război; c) Noi; d) Astăzi; e) În sat; f) Traduceri.

**P O E Z I I**  
(1905)

## RUGĂCIUNE

Rătăcitor, cu ochii tulburi,  
Cu trupul istovit de cale,  
Eu cad neputincios, stăpâne,  
În fața strălucirii tale.  
În drum mi se desfac prăpăstii,  
Și-n negură se-mbracă zarea,  
Eu în genunchi spre tine caut:  
Părinte, orânduie-mi cărarea!

În pieptul zbuciumat de doruri  
Eu simt ispitele cum sapă,  
Cum vor să-mi tulbure izvorul  
Din care sufletul s-adapă.  
Din valul lumii lor mă smulge  
Și cu povața ta-nțeleaptă,  
În veci spre cei rămași în urmă,  
Tu, Doamne, văzul meu indreaptă.

Dezleagă minții mele taina  
Și legea farmecelor firii,  
Sădește-n brațul meu de-a pururi  
Tăria urii și-a iubirii.  
Dă-mi cântecul și dă-mi lumina  
Și zvonul firii-ndrăgostite,  
Dă-i raza soarelui de vară  
Pleoapei mele ostenite.

Alungă patimile mele,  
Pe veci strigarea lor o frânge,  
Și de durerea altor inimi  
Învață-mă pe mine-a plânge.



Nu rostul meu, de-a pururi pradă  
Ursitei maștere și rele,  
Ci jalea unei lumi, părinte,  
Să plângă-n lacrimile mele.

Dă-mi tot amarul, toată truda  
Atâtor doruri fără leacuri,  
Dă-mi viforul în care urlă  
Și gem robiile de veacuri.  
De mult gem umiliții-n umbră,  
Cu umeri gârbovi de povară...  
Durerea lor înfricoșată  
În inimă tu mi-o coboară.

În suflet seamănă-mi furtună,  
Să-l simt în matca-i cum se zbate,  
Cum tot amarul se revarsă  
Pe strunele înfiorate;  
Și cum sub bolta lui aprinsă,  
În smalt de fulgere albastre,  
Încheagă-și glasul de aramă:  
*Cântarea pătimirii noastre.*



## PLUGARII

La voi aleargă totdeauna  
Truditu-mi suflet să se-nchine;  
Voi singuri străjuiți altarul  
Nădejdi noastre de mai bine.  
Al vostru-i plânsul strunei mele,  
Creștini ce n-aveți sărbătoare,

Voi, cei mai buni copii ai firii,  
Urziți din lacrimi și sudoare.

Cu mila-i nesfârșită, cerul  
Clipirii voastre-nduioșate  
I-a dat cea mai curată rază  
Din sfânta lui seninătate.  
El v-a dat suflet să tresară  
Și inimă să se-nfioare,  
De glasul frunzelor din codru,  
De șopot tainic de izvoare.

În coapsa grăitoarei miriști  
Devreme plugul vostru ară;  
E primăvară pe câmpie,  
Și-n ochiul vostru-i primăvară.  
Blând tainele vi le desface  
Din sânu-i milostiva glie,  
Căci toată floarea vă cunoaște  
Și toată frunza ei vă știe.

Purtați cu brațele-amândouă  
A muncii rodnică povară,  
Sub strălucirea-nlăcrimată  
A dimineților de vară.  
Și nimeni truda nu v-alină,  
Doar bunul cerului părinte,  
De sus, pe frunte vă așază  
Cununa razelor lui sfinte.

A voastră-i jalea cea mai mare,  
A voastră-i truda cea mai sfântă,

Stăpânul vitreg vă lovește,  
Când cerul bine-vă-cuvântă.  
Dar dacă-n schimbul pâinii voastre,  
Piticul vă plătește fiere,  
Îndurător v-ascultă Domnul  
Și vă trimite mângâiere.

Când doarme plugul pe rotile,  
În pacea serilor de toamnă,  
La voi coboară Cosânzeana,  
A visurilor noastre doamnă.  
Vin crai cu argintate coifuri  
Și-n aur zânele bălaie:  
Atâta strălucire-ncape  
În bietul bordeiaș de paie.

Frați buni ai frunzelor din codru,  
Copii ai mândrei bolți albastre,  
Sfințiți cu roua suferinții  
Țărâna plaiurilor noastre!  
Din casa voastră, unde-n umbră  
Plâng doinele și râde hora,  
Va străluci odată vremii  
Norocul nostru,-al tuturor.

A mea e lacrima ce-n tremur  
Prin sita genelor se frânge,  
Al meu e cântul ce-n pustie  
Neputincioasa jale-și plânge.  
Ci-n pacea obidirii voastre,  
Ca-ntr-un întins adânc de mare.  
Trăiește-nfricoșatul vifor  
Al vremilor răzbunătoare.

## NOI

La noi sunt codri verzi de brad  
Și câmpuri de mătasă;  
La noi atâția fluturi sunt,  
Și-atâta jale-n casă.  
Privighetori din alte țări  
Vin doina să ne-asculte;  
La noi sunt cântece și flori  
Și lacrimi multe, multe...

Pe boltă, sus, e mai aprins,  
La noi, bătrânul soare,  
De când pe plaiurile noastre  
Nu pentru noi răsare...  
La noi de jale povestesc  
A codrilor desigur,  
Și jale duce Murășul,  
Și duc tustrele Crișuri.

La noi nevestele plângând  
Sporesc pe fus fuiorul,  
Și-mbrățișându-și jalea plâng  
Și tata, și feciorul.  
Sub cerul nostru-nduioșat  
E mai domoală hora,  
Căci cântecele noastre plâng  
În ochii tuturor.

Și fluturii sunt mai sfioși  
Când zboară-n zări albastre,  
Doar roua de pe trandafiri  
E lacrimi de-ale noastre.



Iar codrii ce-nfrățiți cu noi  
Își infioară sânul  
Spun că din lacrimi e-mpletit  
Și Oltul, biet, bătrânul...

Avem un vis neimplinit,  
Copil al suferinții,  
De jalea lui ne-am răposat  
Și moșii, și părinții...  
Din vremi uitate, de demult,  
Gemând de grele patimi,  
Deșertăciunea unui vis  
Noi o stropim cu lacrimi...



## OLTUL

Mult iscusita vremii slovă  
Nu spune clipa milostivă  
Ce ne-a-nfrățit pe veci necazul  
Și veselia deopotrivă...  
Mărită fie dimineața  
Ce-a săvârșit a noastră nuntă,  
Bătrâne Olt! — cu buza arsă  
Îți sărutăm unda căruntă.

În cetățuia ta de apă  
Dorm cântecele noastre toate  
Și fierbe tăinuita jale  
A visurilor sfărâmate.  
Tu împletești în curcubeie  
Comoara lacrimilor noastre,

Și cel mai scump nisip tu-l duci  
În vadul Dunării albastre.

La sânul tău vin, în amurguri,  
Sfioase, fetele fecioare,  
Și dimineața vin neveste  
Cu șorțul prins în cingătoare —  
Și vin păstori cu gluga albă,  
Din fluier povestindu-și dorul —  
Și câte cântece și lacrimi  
Nu duce valul, călătorul...

Drumeț, bătut de gânduri multe,  
Ne lași atât de greu pe noi,  
Îmbrățișându-ne câmpia,  
Te uiți adesea înapoi.  
Așa domol te poartă firea,  
Căci duce unda-ți gânditoare:  
Durerea unui neam ce-așteaptă  
De mult o dreaptă sărbătoare.

Demult, în vremi mai mari la suflet,  
Erai și tu haiduc, moșnege,  
Când domni vicleni jurau pe spadă  
Să sfarme sfânta noastră lege;  
Tu, frate plânsetelor noastre  
Și răzvrătirii noastre frate,  
Urlai tăriilor amarul  
Mâniei tale-nfricoșate.

Cum tresăreau incremenite,  
În jocurile lor buiestre,  
Oștiri cu coifuri de aramă

Și roibi cu aur pe căpestre  
Când la strigarea ta de tată  
Grăbeau din codri la poiene,  
Strângând săcuri a subțioară,  
Feciorii mândrei Cosânzene.

Zdrobită-n praf, murea arama,  
Și codrul chiotea, viteazul;  
Iar tu, frăține, mare meșter,  
Biruitoare frângeai zăgazul  
Și, mbujorându-te la față,  
Treceai prin văile afunde,  
Încovoiindu-ți îndărătnic  
Mărețul tău grumaz de unde.

Slăvite fărmituri a vremii,  
De mult v-am îngropat văleatul...  
Neputincios pari și tu astăzi —  
Te-a-ncins cu lanțuri împăratul.  
Ca unda ta strivită, gemem  
Și noi, tovarășii tăi buni,  
Dar de ne-om prăpădi cu toții,  
Tu, Oltule, să ne răzbuni!

Să verși păgân potop de apă  
Pe șesul holdelor de aur;  
Să piară glia care poartă  
Înstrăinatul nost' tezaur;  
Țărâna trupurilor noastre  
S-o scurmi de unde ne-ngropară  
Și să-ți aduni apele toate —  
Să ne mutăm în altă țară!

## CASA NOASTRĂ

Trei pruni frățini, ce stau să moară,  
Își tremur' creasta lor bolnavă,  
Un vânt le-a spânzurat de vârfuri  
Un pumn de fire de otavă.  
Cucuta crește prin ogradă,  
Și polomida-i leagă snopii...  
— Ce s-a ales din casa asta,  
Vecine Neculai al popii!...

De pe pereții-ngălbeniți  
Se dezlipește-n pături varul,  
Și pragului îmbătrânit  
Începe-a-i putrezi stejarul;  
Iar dacă razele de soare  
Printre șindrile facu-și cale,  
Văd sporul pânzei de păianjen  
Și-nfiorate mor de jale.

Cum dorm acum de mult pierdute  
Sub vreascurile stinse-a vetrii  
Poveștile-nșirate seara  
De-atâtea cuscre și cumetri;  
Cum tremură cenușa aspră,  
Ce-nfiorați îmi par cărbunii  
De vraja care-o mai păstrară  
Din câte povesteau străbunii...

Înfipt în meșter-grindă, iată-l,  
Răvașul turmelor de oi;  
Șireagul lui de crestături

Se uit-atât de trist la noi.  
Îmi duce mintea-n alte vremi  
Cu slova-i binecuvântată—  
În pragul zilelor de mult  
Parcă te văd pe tine, tată.

Și parc-aud pocnet de bici  
Și glas stăruitor de slugă —  
Răsare mama-n colțul șurii,  
Așază-ncet merindea-n glugă...  
Înduioșată, mă sărută  
Pe părul meu bălan, pe gură:  
„Zi *Tatăl nostru* seara, dragă,  
Și să te porți la-nvățătură!“

Și uite-mi trec pe dinainte  
În rânduri-rânduri toate cele:  
Orașul innegrit de fumuri  
Și toate plânsetele mele.  
Cum m-am făcut apoi cuminte  
Cu vremea ce înainta,  
Și m-am trezit pe nesimțite  
Că-mi zice satul: „Dumneata...“

Și câtor strigături la joc  
Țineam cu glasul meu ison,  
De câte ori am spus povestea  
Lui Alexandru Machidon.  
Și ca un cântec, cum s-a stins  
Frumoasa mea copilărie —  
Și dragostea de două veri  
Cu fata popii Irimie...

Cu valul vremilor ce curg  
Atâtea cântece s-au dus,  
Și valul vremilor ce curg  
Atâtea cântece-a răpus...  
Eu vă sărut, pereți străbuni,  
Pe varul alb, scobit de ploaie...

. . . . .  
De ce-ți ștergi ochii cu cămașa —  
Ori plângi, vecine Niculaie?..



## APOSTOLUL

Ca o vecernie domoală  
Se stinge zvonul din dumbravă,  
Pleoapa soarele-și închide  
Sus, pe-o căpiță de otavă.  
Norodul a cuprins podmolul  
Lângă frăgarul din uliță —  
De cârjă sprijinit răsare  
Bătrânul preot la portiță.

Moșneag albit de zile negre,  
Așa îl pomenise satul,  
Pe pieptărelul lui de lână  
Purtând un ban de la-mpăratul.  
Domol, în mijloc se așează,  
Și sprijinind încet toiagul,  
Clipind din genele cărunte,  
Începe-a povesti moșneagul.

Întreg poporul ia aminte,  
Ascultă jalnica poveste,

Și fusul se oprește-n mâna  
Înduioșatelor neveste.  
Moșnegii toți fărâcă lacrimi  
Cu genele tremurătoare,  
Aprinși, feciorii strâng prăseaua  
Cuțitului din cingătoare.

Atâtea patimi plâng în glasul  
Cuvântătorului părinte,  
Și-atâta dor aprins în inimi  
De clipa răzbunării sfinte.  
Bătrânul mag înalță fruntea,  
Ce sfânt e graiul gurii sale:  
Din el va lumina norocul  
Acestui neam sfârșit de jale!

Același dor tresare-n piepturi  
Când glasul strigător răsună,  
Și gemăt înfioară firea  
Prelung și greu, ca o furtună.  
Frăgarul își îndoaie coapsa,  
Iar de prin văi purcede vântul,  
Prin largul albelor văzduhuri,  
Să ducă cerului cuvântul.

Din cetățuia strălucirii  
Coboară razele de lună,  
Pe-argintul frunții lui boltite  
Din aur împletesc cunună.  
Cuvine-se hirotonirea  
Cu harul cerurilor ție,  
Drept-vestitorule apostol  
Al unei vremi ce va să vie!

## DASCĂLUL

Moşneag senin, eu tâmpla ta curată  
O cer pe veci nădejzii mele pază.  
Din soarele copilăriei mele  
Pe fruntea ta mai licăreşte-o rază.  
În suflet simt cum negura se sfarmă  
Şi se-mpleteşte albă dimineaţă  
Când ochiul tău în inimă-mi coboară,  
Topind încet cetatea ei de gheaţă.

Azi, ca un sfânt dintr-o icoană veche,  
Blând îmi răsai cu faţa ta blajină,  
Cu zâmbet bun, cu ochi cuminţi şi limpezi,  
Strălucitori de lacrimi şi lumină.  
Cu tine-aduci atâtea nestemate  
Din îngropatul vremilor tezaur,  
Şi amintirea-n Țara ei mă poartă,  
Cu pas încet, în carul ei de aur...

Mă văd în pragul zilelor mai bune...  
O casă-n deal, cu straşine plecate,  
Unde-asculta de sfaturile tale  
Atâta râs şi-atâta sănătate.  
În frunte, tu păraai un mag din basme  
Când soarele, trecând peste fântână,  
Blând pătrundea prin straşina de paie  
Şi lumina bucoavna ta bătrână.

A fost demult. — O rază care luptă  
Zadarnic cu câmpiile de gheaţă.  
Vezi, astăzi valul altei vieţi mă poartă  
Şi-nţelepciunea altei lumi mă-nvaţă.



Dar sufletul și-acum își are cuibul  
Acolo sus, în satul de sub munte,  
Unde și azi zâmbește, împăcată,  
Curata cinste-a pletelor cărunte.

Bucoavna ta, sub pragul de pe grindă,  
Își hodinește-nvățătura moartă,  
Dar glasul tău și azi, la zi de praznic,  
Toată povara greului o poartă.  
Pierdut ascult troparul tău din strană  
Și tainică și sfântă-mi pare clipa,  
Pare că duhul altei lumi m-atinge,  
În zbor domol, pe frunte cu aripa.

Căci simt plutind prin fumul de tămâie  
Sfințenia cântării preacurate,  
Ce-a rumenit o lume cu senina  
Cucernicie-a vremilor uitate.  
Și-n ochii tăi văd strălucind scânteia  
Din focul mare-al dragostei de lege,  
Ce prin potopul veacurilor negre  
Ne-a luminat cărările pribege.



## DĂSCĂLIȚA

Când, tremurându-și jalea și sfiata,  
Un cânt pribeag îmbrățișează firea,  
Și-un trandafir crescut în umbră moare,  
Și soare nu-i să-i plângă risipirea,  
Eu plâng atunci, căci tu-mi răsai în zare,  
A vremii noastre dreaptă muceniță,

Copil blajin, cuminte prea devreme,  
Sfielnică, bălaie dăscăliță.

Ca strălucirea ochilor tăi limpezi,  
Poveste nu-i mai jalnic povestită,  
Tu ești din leagăn soră cu sfiala,  
Pe buza ta n-a tremurat ispită.  
Cununa ta de zile și de visuri  
Au împletit-o rele ursitoare,  
Ca fruntea ta nu-i frunte de zăpadă,  
Și mână nu-i atâtea știutoare.

Moșnegi, ceteti ai cărților din strană,  
Din graiul tău culeg învățătură,  
E scrisă parcă-n zâmbetele tale  
Seninătatea slovei din scriptură.  
În barba lor, cărunță ca amurgul,  
Ei strâng prinosul lacrimilor sfinte,  
Căci văd aieva întrupat ceaslovul  
În vorba ta domoală și cuminte.

La tine vin nevestele să-și plângă  
Feciorii duși în slujbă la-mpăratul,  
Și tu ascunzi o lacrimă-ntre slove,  
În alte țări când le trimiți oftatul...  
Și fete vin, să le-nflorești altița,  
La pragul tău e plină ulicioara,  
Și fetele își șopotesc în taină:  
„Ce mâini frumoase are domnișoara!“

...Așa, grijind copiii altor mame,  
Te stingi zâmbind în calea ta, fecioară,  
Iar căpătâiul somnului tău vitreg

De-un vis deșert zadarnic se-nfioară.  
Tu parc-auzi cum picură la geamuri  
Un ciripit de pui de rândunică  
Și-un gând răzleț îți infierbântă tâmpla,  
Cu tine-adoarme-o dulce, sfântă frică.

Sfios, amurgul toamnei mohorâte  
Își mișcă-ncet podoaba lui bolnavă,  
Ca din cădelniți fumul de tămâie,  
Prelung se zbate frunza din dumbravă.  
Tu stai în prag, și din frăgar o frunză  
La sânul tău s-a coborât să moară,  
Iar vântul spune crengilor plecate  
Povestea ta, frumoasă domnișoară...



## BĂTRÂNI

De ce m-ați dus de lângă voi,  
De ce m-ați dus de-acasă?  
Să fi rămas fecior la plug,  
Să fi rămas la coasă.

Atunci eu nu mai rătăceam  
Pe-atâtea căi răzlețe,  
Și-aveați și voi în curte-acum  
Un stâlp la bătrânețe.

M-aș fi-nsurat când isprăveam  
Cu slujba la-mpăratul,  
Mi-ar fi azi casa-n rând cu toți...  
Cum m-ar cinsti azi satul...

Câți ai avea azi dumneata  
Nepoți, să-ți zică: „Moșu...”  
Le-ai spune spuză de povești...  
Cu Împăratul Roșu...

. . . . .  
Așa... vă treceți, bieți bătrâni,  
Cu rugi la Preacurata,  
Și plânge mama pe ceaslov,  
Și-n barbă plânge tata...



## REÎNTORS

Stăpâne codru, crai bătrân:  
Mai ții-le tu minte, oare?...  
La umbra unui fir de nalbă  
Plângea o floare de cicoare,  
Și-un firicel de izmă-creață  
Se săruta atunci cu Oltul...  
Atunci m-am dus în lume eu,  
Feciorul lui Iosif preotul!

Părinte-al meu din vremi de mult,  
Era și-o casă la răscruci...  
Era a noastră... Nu știi, tu  
Aminte dacă-ți mai aduci?...  
Că matca Oltului bătea  
La colțul casei într-un soc,  
Și-n Olt se oglindeau, din geam,  
Trei rădăcini de busuioc...

Când mi-am luat într-un amurg  
De frunza ta bunul rămas,

Era și tata... Știi-l tu?...  
Și mama sta sfârșită-n glas...  
Și hâtrul dascălu Ilie,  
Cel înțelept, glumeț și șchiop,  
La vatră răzimat spunea  
O pilduire din Isop...

Bătrâne codru! Eu m-am dus,  
Răpus de-un gând nebun, pesemne,  
Uitat-am pilda lui Isop,  
Vârtejului să nu mă-ndemne...  
Dar ostenit odat' privind  
La zarea cerului albastră,  
Am plâns, și gândul m-a bătut  
Să mă întorc la casa noastră!...

...Și m-am întors, stăpâne-al meu!...  
Dar casa noastră nu mai este...  
Azi, rogu-te, să-mi spui din frunză  
Îndurerata ei poveste!  
Că dascălu Ilie-i mort...  
Cum s-a schimbat de-atuncea satul...  
Și Oltului i-a mutat matca  
Poruncă de la împăratul...

Cinstite crai! A fost demult.  
Că s-a schimbat atât de-atunci:  
Seninul razelor de soare  
Și fața florilor din lunci...  
Și-n valul vremilor s-a dus  
A vieții mele dimineață,  
Cum s-o fi dus demult pe Olt  
Cel firicel de izmă-creață...

Zadarnic cat stolul de visuri  
Ce printre paltini se pierdură  
Și dorurile mele scrise  
Pe fața foilor de mură...  
Și toate râsetele mele  
Din alunișul din zăvoi,  
Și plânsul meu de-odinioară...  
Ne-aveam atât de bine noi...

Azi, lasă-ți freamătul să-mi pară  
Un mulcom zvon de patrafire,  
Ce blând asupra mea-și pogoară  
Duoasa lor hirotonire...  
Și spune-i vântului să tacă  
Când va porni de-aici la plai:  
Că răposatul n-a fost vrednic  
De poala ta, bătrâne crai!



## DEPARTE

Vezi luna-n cingătoarea  
Aprinsei bolți albastre,  
Argintul ei tivește  
Și pragul casei noastre.

Și uite,-n clipa asta  
Eu nu știu ce mă-ndeamnă  
Să simt întreg amarul  
Acestei nopți de toamnă.

Dar parcă plâng copacii  
Din frunzele lor moarte,  
Și parc-aud un cântec  
Cum tremură departe.

Aieva simt în suflet  
Cum jalea lui m-apasă —  
Aș vrea să fiu acuma  
În sat la noi, acasă.

S-ascult cântarea blândă  
Cum picură domoală,  
Și capul greu de gânduri  
Să-l culc la mama-n poală.

Ea, biata, să-mi sărute  
Șuvițele pe frunte,  
Norocul să mi-l vadă  
În firele cărunte.

Încetișor la sânu-i  
Obraji să-mi îngroape,  
Și lacrima nădejdi  
Să-i tremure-n pleoape.

Și lacrima nădejdi  
Pe fruntea mea să cadă:  
Un picur de văpaie  
Pe-un bulgăr de zăpadă.

## DORINȚA

Departeaș vrea de-aici să vii,  
În alte lumi senine,  
În dimineața de Florii  
Să mă cunun cu tine.

Să ne-așezăm în sat la noi,  
S-avem în deal o casă,  
Să fiu cel mai cuminte-n sat,  
Și tu, cea mai frumoasă.

Să vie și mama la noi,  
Că-i necăjită tare,  
Să aibă tihn-un an ori doi,  
Ori cât pământ mai are.

Acolo să trăim în munți  
De cât trai avem parte,  
Sătenii seara să-i adun  
Și să le spun din carte:

Că sunt de neam împărătesc,  
Din țara-ndepărtată,  
Că tot pământul rotogol  
Era al lor odată...

Și că azi oamenii-nvățați  
Așteaptă să se nască  
Un tânăr crai coborâtor  
Din legea românească.



Copiii noștri să-i înveți  
Tu: *Crezul... Născătoarea...*  
S-ajung să-i văd cântând pe toți  
În strană, sărbătoarea.

Atunce, împăcat cu rostul  
Acestei lumi deșerte,  
Să mor, să-mi zică satu-ntreg  
Un: „Dumnezeu să-l ierte!“

Iar popii nostru-ntâmplător  
Vreun oaspe-atunci să-i vie;  
„Pe cine-ngropi, părinte, azi?“  
„Pe-un om de omenie!“



## ZADARNIC

Noroc, logofeți de-acum zece ani!  
Primiți-mă, rogu-vă, iarăși,  
Și gândului vostru mă faceți părtaș,  
Și glumelor voastre, tovarăș.

Depart-am fost eu, copii, la oraș,  
Și legea pe-acolo nu-i bună,  
Cârciumarii te mint și lăutarii nu știu  
Aievea ce-i graiul din strună.

De-aceea mă-ntorc să mai joc înc-o dată  
Senina și vesela horă,  
Cumătră cu sufletul vostru curat,  
Cu biata mea inimă, soră.

Așa! Să le văd închegându-se-n lanț  
Vânjoasele brațe rotunde,  
Și tropotul vostru din greu apăsat  
Tărâmul să stea să-l scufunde.

Așa! M-așteptați, vin și eu cu voi,  
Cămașa răsfâng-o de mâneci,  
Să-nceapă alaiul, vrăjmașul alai,  
De praznicul sfintei Dumineci.

Un pas înainte și doi înapoi,  
La dreapta, la stânga-nainte...  
...Un pas. . . . .  
. . . . .

Lăsați-mă! — Mă duc. Cetesc  
În ochii voștri,-ai tuturor:  
Nu e de rândul cetei noastre  
Cine-a uitat să joace hora.



## DE-O SĂ MOR

De-oi muri la primăvară,  
Să mă plângeți tu și mama;  
Amândouă să mă plângeți  
Și să vă cerniți năframa.

Nimeni altul nu jelească  
Răposata voastră fală,  
Și vă rog, cu îngroparea  
Nu vă faceți cheltuială...

Dar că m-am născut, pesemne,  
Într-o zodie ciudată,  
De m-a bătut nenorocul  
De pe lumea asta toată.

Are să-ntristeze satul  
Rostul meu atât de jelnic,  
I-or cădea și popii Naie  
Lacrimi multe-n molitfelnic.

Voi să-i dați lui popa Naie  
Liturghii o lună-ntreagă,  
Că-i sărac și popa Naie  
Și n-are bucate, dragă.



## ÎN CODRU

Când rătăcind, bătrâne codru,  
Ajung la sânul tău de tată,  
La poarta-mpărăției tale  
Plec fruntea mea infierbântată.  
Eu simt că-n lung șirag de lacrimi  
Se sfarm-al genei mele tremur,  
Și ca un făcător de rele  
La poarta ta eu mă cutremur.

Curat e duhul lumii tale,  
Căci Dumnezeu cel sfânt și mare  
Sub bolta ta înrouată  
Își ține mândra sărbătoare.  
Tu-l prăznuiești cu glas de clopot  
Și cu răsunset de chimvale

Pe cel ce-atâtea înțelesuri  
Cătit-a strălucirii tale.

Amurgul investmântă-n umbre  
Smerita frunzei frământare,  
Și pare tânguiosul freamăt  
Un glas cucernic de tropare.  
Nu-i jalea pătimirii tale  
Tremurătoarea ta plânsoare,  
Ci-i cântecul de-ngropăciune  
Ai doinei noastre, care moare.

Depart s-a aprins un fulger,  
Lovind în creasta ta năpraznic,  
Și-n tot hotarul tău mânia  
Și-a început păgânul praznic.  
E-al răzvrătirii noastre tunet,  
Și-n neagra ta cutremurare,  
Atâtea veacuri umilite  
Își gem strivita răzbunare.

Iar dacă printre paltini luna  
Își frânge razele curate,  
Vărsând sfiala ei gălbuie  
Pe frunzele înfiorate,  
În picătura de lumină,  
Din geana zorilor albastre,  
Eu văd cum tremură și-nvie  
Nădejdea visurilor noastre.

Și-ar oțeli piticul suflet  
Atunci când mila ta,-mpărate,  
Mi-ar lumina o clipă taina

Măririi tale-nfricoșate...  
Pe strunele neputincioase  
S-ar zămisli cântarea sfântă,  
Dând înțeles vieții mele  
Și morții ferecându-i țântă!



## DIMINEAȚA

Cu grele răsuflete apele dorm,  
Pe lanuri dorm spicele grele,  
Asupra pădurii veghează de sus  
Cetatea eternelor stele.  
Luceafărul bôlnav în lumea de-nghet  
Clipește din gene molatic,  
Când dorul pribeag, de pe-o creastă de ulm,  
Și-l geme porumbul sălbatic...

În geamăt se-nalță durerea la cer,  
Câmpii de lumini să-nfioare,  
Luceafărul simte văpaia arzând  
Și tremură, bietul, și moare.  
Cu ochii plânși, stelele toate se duc  
Pe patul de nori să se culce;  
Din dragostea stinsă în neguri de zări  
Lin picură liniștea dulce.

În taina tăcerii pornește-se vânt  
Să mângâie trestia-n vale,  
Pe-ascuns o sărută, dar dragostea lui  
O văd licuricii din cale.  
Și-o spun licuricii la frunze de soc,  
Și socul pădurii o spune,

Și frunzele toate grăbite tresar  
Și-ncepe pădurea să sune.

Se duce iar vântul, pribeagul drumeț,  
Sfios fâlfâind din aripă,  
Din doru-i aprins și în veci călător  
O doină domol se-nfiripă.  
Și doina o cântă alunii din crâng  
Și-o tremură-n murmur izvorul,  
Și doina trezește și turma din deal,  
Și turma trezește păstorul.

Din funduri de peșteri vin umbre șirag  
S-asculte amarul cântării,  
De patima doinei și umbrele mor,  
Cu lacrimi plâng genele zării.  
Și doina se zbate, și frunzele plâng,  
Și codrul prelung se-nfioară,  
Când, iată, prin neguri cu sârg străbătând  
O rază solie coboară:

Deschideți larg poarta, cărunților brazi,  
Să vie-mpăratul mării,  
Se mângâie jalea nestinsului dor,  
Să-mpace durerile firii...



## PE ÎNSERATE

Mireasa cerului albastru  
Își împânzește-n ape chipul,  
De vraja ei tresare unda  
Și-nfiorează-se nisipul.

S-aștern boboțele de rouă  
Pe-ntinsul luncii patrafir:  
Din mâna cerului, părinte,  
Se cerne preacuratul mir...

În mulcom zvon se-mbrățișează  
Cu apa trestia bolnavă —  
Doi licurici și-aprind sfiala  
În adăpostul de otavă.

S-aude toaca cum, grăbită,  
În fag o bate-o gheunoaie —  
Se odihnesc pe iarbă mieii,  
Și zurgălăii de cioaie.

Domol purcede glas de schijă  
De la clopotnița din deal,  
Să povestească lumii jalea  
Înstrăinatului Ardeal.



## DE LA NOI

Cu fruntea-n țărână, plângând azi ne vezi,  
Din slavă, cerescule soare;  
Rugămu-ne ție, azi sufletul nostru  
Tu lasă-l departe să zboare.  
Trimite și vântul, pribeagul drumeț,  
El, crainicul bolții albastre,  
Să ducă departe, pe aripa lui,  
Cuvântul strigărilor noastre.

Acolo, departe, spre soare-răsare,  
În freamăt de foi din duminică,  
Pe veci cetluite în marmură rece,  
Dorm clipele noastre de slavă.  
Voi sunteți acolo, viteji pârcașabi,  
Și voi, preacinstiților vornici,  
Statornici în cinstea de lege și țară,  
În focul credinței statornici.

Acolo dormi și tu, arhanghel bătrân,  
Tu, Ștefan, sfânt voievoade,  
Ce-ai scris strălucirea norodului tău  
Cu sânge dușman de noroade.  
De sfânta ta dreaptă, de spada ta sfântă  
Spun toate poveștile slovei.  
Să nu se-nfioare de numele tău  
Nu-i frunză în codrii Moldovei...

Azi mașteră-i vremea... Acum văduvite  
Zac sfintele tale oșele,  
Și luna, când trece, de milă tresare,  
Căci vede rugina pe ele.  
Amarnic ne poartă pe strâmbe cărări  
Vicleana și vitrega soarte,  
Mărit voievoade, în țara ta azi  
Și vise și fulgere-s moarte...

Noi suntem drumeții piticelor vremi,  
Pitici în puțință și vrere,  
Copii fără sprijin, ne scurgem viața  
Din dor și din nemângâiere.  
A noastră moșie, frumoasă nespus,  
Grumazul și-a-ntins spre pierzare,



Căci brațele noastre azi spadă nu strâng,  
Și steag țara noastră nu are...

Măria ta! Suntem bătuți de nevoi!  
La noi în zadar ară plugul,  
Căci holdelor noastre cu spicul de aur  
Străinul le fură belșugul.  
Am vrea să purcedem cu jertfele laudei,  
Dar n-avem nimica la casă...  
Măria-ta! Toate străinii le duc,  
Și numai cu lacrimi ne lasă...

Dar spunem cu toții nevestelor noastre  
Să plângă cu lacrimi de jale,  
Potopul să treacă și plaiuri și munte,  
Să spele oțelele tale.  
Atunci, când în soare din nou străluci-vor,  
De sus, din a ta-mpărăție,  
Crai tânăr, crai mândru, crai nou să le-ncingă,  
Trimite, rugămu-ne ție!



## CÂNTĂREȚILOR DE LA ORAȘ

Voi n-aveți flori, nici cântece, nici fluturi,  
Căci soarele în țara voastră moare;  
Voi în zadar cerșiți acolo-n umbră  
Din cerul sfânt o rază să coboare.  
E frig la voi, și-i moartă strălucirea  
Cetăților cu turnul de aramă,  
Bieți cântăreți cu aripile frânte,  
În alte zări cuvântul meu vă cheamă...

Veniți, veniți să-nngenunchem cu toții:  
Pământul negru-i vechiul nostru tată;  
La sânul lui să râdem și să plângem,  
Cu sufletul și inima curată.  
Să fim copiii iscusiți ai firii,  
Să învățăm din sfânta ei cântare,  
Să furișăm în mintea noastră picuri  
Din înțeleapta firii îndrumare.

Veniți, veniți în ceasul dimineții,  
Când, sub clipirea bolții-mbujorate,  
Sărbătorește-al învierii praznic  
Biserica de frunze-nrourate.  
Când umbre mor și scapără lumina  
Din negură zburând biruitoare,  
Veniți, veniți, să cad-asupra noastră  
Hirotonirea razelor de soare.

Să ne-nfrățim cu zvonul și viața  
Ce saltă-n zori când se pornește plugul,  
S-adăpostim în suflete mândria  
Livezilor ce-și mlădie belșugul.  
Iar când amurgu-n haina lui cernită  
Cărunții brazi începe să-nvestmânte,  
Noi să privim luceafărul din zare,  
Și-atunci să zicem strunelor să cânte...

Din freamătul dumbrăvii-nlăcimate,  
Din argintatul tort al lunii pline,  
Din șopotul izvoarelor de munte  
Să împletim noi cântece senine.  
Iar trăsnetul, ce înfioară bolta  
Când fulgere potrivnice se-ncaier',

Și mugetul infricoșat al apei  
Să ferece al strunei noastre vaier.

Să piară umbra zidurilor negre,  
Ce-ntunecă o melodie sfântă,  
Curatul chip al farmecelor firii  
Să scânteie când glasul nost' cuvântă.  
Căci dumnezeul neamurilor toate,  
Sub strălucirea mândrei bolți albastre,  
În codrii verzi și-n negrele ogoare  
A semănat nădejdea vieții noastre...



## SEARA

Bolta și-a cernit năframa  
Ca o mamă întristată,  
Floarea-soarelui pe câmpuri  
Pleacă fruntea-ngândurată.

Zarea-și picură argintul  
Pe ovezele de aur,  
Ostenit, din aripi bate,  
Ca un vis pribeag, un graur.

Codrul cântăreții-și culcă,  
Doarme trestia bolnavă,  
Dorm doi pui de nevăstuică  
Sub o brazdă de otavă.

S-a oprit trudita moară,  
Doarme apa la irugă,  
Răzimat pe coate-adoarme  
Un cioban întins pe glugă.

Doarme cerul și pământul  
Într-o dulce-mbrățișare...  
Doar izvorul mai tresaltă  
Ca un sân de fată mare.



## LĂUTARUL

Dezgroată, moșnege, cu mâinile-n tremur,  
Comoara ta veche de jale...  
Tu porți ferecate durerile noastre  
În vaierul strunelor tale.  
În ele-mpletit-au străbunii cucernici  
Credința visării deșarte,  
Și-n graiul lor plânge și n-are repaos  
Amarul nădejdlor moarte.

Se-ndoaie, se-ntinde și tremură arcul,  
Și lemnul prelung se-nfioară  
Când două mărgele, ca mirul de limpezi,  
Din gene se scurg pe vioară.  
... Ne cântă bătrânul... Cărunta pleoapă  
O vezi cum povara-și frământă...  
Cum mâna lui cade... I-alunecă arcul...  
— Mai cântă, lăutare, mai cântă!...

S-a stinge și roua pleoapelor noastre,  
Și ochii lumina și-or frânge,  
Ci strâns cetluită de marmura vremii  
Cântarea ta vecinic va plânge.  
Pe aripi de vânturi trăi-va pribeagă  
Oftarea ta sfântă, moșnege,

De jalea-i răzleață va plânge amurgul  
Și plânge-vor frații de-o lege.

Vor geme pe plaiuri izvoarele-n noapte  
Și-ncet grăitoarele unde,  
Bătrânilor codri și-or spune mustrarea,  
Iar codrii cu glas vor răspunde...  
Pe când vor începe să freamăte brazii,  
Gătindu-și cetatea măiastră,  
Și focuri pe creste pe rând rumeni-vor  
A bolții năframă albastră...

Când soarele mândru din nori va purcede  
Văzduhul senin să-ntretaie,  
Aprinsă scânteia ascunselor doruri  
Va arde cu munți de văpaie.  
Un vifor năprasnic, cu brațe de flăcări,  
Topi-va în goana lui cruntă,  
Din jalea pribeagă a strunelor tale  
Măreață cântare de nuntă!



### A MURIT...

De-o zi-ntreagă plâng alături biata Mura cu fecioru.  
În bordei, pe masa-ntinsă, doarme astăzi Laie Chioru.

De-nvălire o vecină s-a-ndurat cu două straie,  
Și drept pernă, o desagă a umplut Mura cu paie.

L-a legat pe sub bărbie cu năframă de mătasă,  
O scumpete pusă-n ladă de pe când era mireasă.

Busuioc și izmă-creață a adus cumătra dar,  
Iar pe buzele-nnegrite a pus Mura un creițar.

Într-un ciob zăcuse banul, în firidă, la o parte  
Nu mai umblă azi, și Mura de păcat se teme foarte...

Între foi de nuc, alături, lângă fruntea lui de ceară,  
Ostenit se-tinde arcul pe grumazul de vioară.

Doi cărbuni sfiala-și scapăt', adormind sub pirostriei,  
Întunericul coboară prin ferestrele pustii...

Mura stă pe fața vetrei și-i cad lacrimi în cenușe...  
Leneș scârțâie țâțâna ruginită de la ușe.

Se ivește-n prag copila judelui Zăbun, cea mare,  
Și din măneca cămășii scoate-ncet o lumânare.

Cruce-și face — o aprinde... Tremurând, para gălbuie  
Nu se-ndeamnă de sfială, cât pe-aici era s-apuie...

— Nu mai plânge, Mură, leică, zice fata lăcrămând.  
— Mura stă cu fața stinsă și răzleț o paște-un gând:

Ce viața fără milă... Lângă mort, la căpătâi,  
I-a fost dat să ardă-n casă lumânarea cea dintâi...



## LA GROAPA LUI LAIE

Am venit să-ți spun o vorbă  
Azi, când pleci în țări mai bune,  
Niculaie, Laie Chioru,  
Cântăreț din patru strune;

Du-l cu tine meșteșugul  
Care ne-ntărea soboru:  
Meștere a nouă sate,  
Lăutare, Laie Chioru!

Unde norii-și țin popasul  
În lăcaș de mărgărint,  
Șede Domnul cu Sânpetru  
La o masă de argint.

Tu să-ți pleci ușor genunchii  
Și ușor să-ți pleci grumazul,  
Și pe umerii vioarei  
Să-ți apeși domol obrazul.

Și să cânți un cântec, Laie,  
Cum se cântă-n sat la noi,  
Când se tânguie ciobanul  
După turma lui de oi.

Povesti-va atunci struna  
Înălțimilor albastre  
Vremea lungă câtă jale  
Scris-a-n sufletele noastre.

S-ar întuneca pământul,  
C-ar veni, veni, țigane,  
Toate stelele s-asculte  
Glasul strunei năzdrăvane.

Blând zâmbire-ar Milostivul..  
Iar din geana lui de-argint  
Lacrim-ar cădea-n adâncul  
Norilor de mărgărint.

Ni s-ar stinge-atunci necazul  
Ce de mult ne petrecea:  
Între stelele de pază  
Am avea și noi o stea!



## CÂNTECE

### I

Sus la cârciumă-n Dealu-Mare  
De trei zile țin soboru...  
De trei zile beau și-mi zice  
Din lăută Laie Chioru!

De trei zile, măi copile!  
Doru-i greu și jalea-i multă.  
Și tot zice, să le-aline,  
Laie Chioru din lăută.

Zi, măi Laie, înc-un cântec  
De-o cămașă cu altiță  
Și de-un drac cu ochii vineți,  
De-o Aniță-cârcimăriță.

C-a trecut și postul mare  
Și moșia mi-e arată,  
Și crâșmaru-i dus la târguri...  
Foaie verde, foaie lată!

Zi, măi Laie, de-o bălaie  
Cu trupșor subțire, nalt...  
Tu c-un ochi nu vezi, țigane,  
Să-l inchizi și celălalt!...



II

Măi crâșmare, Niculaie,  
Ce mai zici de lumea asta?  
Dumnezeu să-ți ție vinul,  
Și norocul, și nevasta!

Cum mai umblă târgurile?  
Băutura-i acră, vere,  
Dar ți-e harnică nevasta,  
Arz-o focul de muiere!

Bea și tu cu mine astăzi,  
Că eu beau să-mi stâmpăr doru,  
Parcă-i alta lumea asta  
Când ne zice Laie Chioru.

Laie Chioru — bată-l Domnu —  
El nu vede toate cele;  
Știe două din lăută:  
Una-i dor, și una-i jele.

Când de dor ne zice Laie,  
Tremură cupa pe masă;  
Când de jale cântă Laie,  
Zboară cupa pe fereastră.

Și-aș aprinde-atuncea satul...  
Să-l vad pară, vâlvătaie...  
Ochii vineți foc să-i arză...  
Măi crâșmare Niculaie!

III

Bea și dumneata, părinte,  
Dumnezeu să-ți ție darul,  
Să mai poți ceti psaltirea  
Să mai poți goli paharul.

Că noi bem de patru zile  
Cu crâșmarul, umfle-l zmeii,  
Bem, părinte, ca la nunta  
De la Cana Galileii.

Ce-ar mai fi de lumea asta  
— Zice-alaltăieri vecinul —  
Ca la nunta de la Cana,  
De-am găti din apă vinul?

N-ar fi bine, măi vecine!  
N-ar fi crâșme-atunci deloc,  
Și crâșmarul Niculaie  
Nu s-ar duce-n iarmaroc...

N-ar mai fi nici Laie Chioru,  
Ție-l paza Maicii sfinte,  
Nici Anița-cârcimărița.  
Și ne-am prăpădi, părinte!..

IV

Lună, lună, stea vicleană,  
Neam de fire de vădană,  
De ce dorurile mele  
Spusu-le-ai la stele?

Stelele, sus, călătoare,  
Fete mari, clevetitoare.  
Mi-au dus vântului oftatul  
Și mă știe satul.

V

Dorurile mele  
N-au întruchipare,  
Dorurile mele-s  
Frunze pe cărare...  
Spulberate și strivite frunze pe cărare.

În zadar le caut  
Visurile mele,  
Strălucită salbă,  
Salbă de măргеle...  
Minunată și pierdută salbă de măргеle.

Tot ce-mi țese noaptea,  
Zorile-mi destramă,  
Mi s-a dus norocul...  
Nu-l mai plânge, mamă...  
La icoana Preacuratei, nu-l mai plânge, mamă.

VI

Fată mare, fată mare,  
Călătoare printre stele,  
Vin la tine-n miez de noapte  
Toate visurile mele.

La fereastra ta, șirete,  
Bat din aripi de mătăasă,

Fată mare, fată mare,  
Lasă-le să vie-n casă.

Tremurând să treacă geamul,  
Se înșiruie mărunte  
Pe șuvița de pe tâmplă,  
Pe șuvița de pe frunte.

Fată mare,-n zorii zilei  
Te-a vedea seninul soare  
Strălucind cu o cunună  
De albe mărgăritare.



## PRIBEAG

Plânge-o mierlă-ntr-o răchită  
La răscruci de Dealu-Mare...  
Suie-n pas domol răzorul  
Un voinic pe murg călare...

Jos, în smalt de soare-apune,  
Turla satului străluce;  
Șapă murgul și nechează  
Și-nspre vale vrea s-apuce...

Se înalță-n șea voinicul,  
Vede-o casă-ntre poiene,  
Și cu mânăca cămășii  
Zvânt-o lacrimă din gene...

Într-o clipă strânge frâul  
Și-l indeamnă-n altă parte,

Dârz pleoapele-și închide...  
„Du-mă, murgule, departe!..“

Sfărmând jgheabul cu potcoava  
Drumului s-așterne murgul —  
Peste plopi cu frunza rară  
Cade-nlăcrimat amurgul..



## PACE

Luna-și picură argintul,  
Tremurându-l pe fereastră;  
Vede-atâta împăcare  
Străjuind căsuța noastră.

Lângă pat, zâbind, stă mama,  
Adormindu-și copilașii,  
Cămășuță cu mătasă  
Le-a cusut mâna nănașii.

Numai moșul povestește,  
Așezat pe fața vetrii —  
Dumeriți de-o pildă veche,  
Îl ascultă doi cumetri.

Dar auzi! Cățelul latră,  
S-aud șopote-n ogradă  
Și s-aude, subt opincă,  
Scârțâitul de zăpadă.

S-a curmat deodat' povestea  
Și-i tăcere mută-n casă —  
Osteniți dorm ochelarii  
Pe ceaslovul de pe masă.

Licărind o raz-atinge  
Geamul ușii de la tindă,  
De trei glasuri legănată,  
Se-nfiripă o colindă...

De sub țol ridică fruntea  
Două fețe bucălaie...  
Blând zâmbește din icoană  
Cuviosul Niculaie...



## CADE-O LUMINĂ

După plopi cu frunză rară  
Își desface luna sânul,  
Vede-arama numărându-și  
Barbă-Putredă, jupânul.

În ajun de miez de noapte  
Tremură de chiot hanul,  
Din ungherul unei laviți,  
Cântă Iepure, țiganul.

O pereche râde-n umbra  
Nucului de la portiță:  
Stă de gât c-o văduvioară  
Pristăvelul Niculiță.

Și se bucură tot satul,  
Vin feciori din cătănie,  
Sprinten țârlăie tilinca  
Și-i atâta veselie...

Doar la geam stă singurică  
Fata jidovului, Ida,  
Cu ochi verzi ca leușteanul,  
Cu păr roș ca cărămida.

Cade-o lacrimă din ochii-i,  
Leneș prelingând fereastra...  
Suflet obidit și singur,  
Ce mai cați pe lume asta?...



## SINGUR

Bolnăvit de doruri multe,  
Moare-n geam azi busuiocul.  
Ni s-a dus în altă țară  
Amândurora norocul.

Și grădina mi-e pustie  
Lăcrămând se stinge macul,  
Văduvit de fluturi galbeni  
Și de mâna ta, săracul.

Purtători senini de grijă,  
Unde sunteți, ochi căprui?  
Neplivită-i buruiana  
Celor patru cărării.

## PĂRĂSIȚI

Stinsă-i para lumânării  
De pe lespede de piatră,  
Și bătrânii, bieți, alături  
Tot mai stau, uitați, la vatră.

Luna trece șura popii,  
Luminând în drum pridvorul —  
Pipa moșului nu arde,  
Baba și-a uitat fuiorul.

Doar târziu, când prind mai aprig  
În vecini să latre câinii,  
Ei tresar, se văd în față  
Și plâng amândoi bătrânii.

Câtă jale le-a fost scrisă!  
Doi feciori aveau la casă...  
Unu-i mort de astă-toamnă,  
Altul stă cu domni la masă.



## RUGA MAMEI

*(fragment)*

Să-mi plec genunchii iară,  
Să-ți spun iar ce mă doare,  
Preasfântă născătoare  
Și pururea fecioară!  
Cu ochiul tău din ceruri,  
Atoatevăzătorul,



Tu mi-ai văzut feciorul,  
Și mi-ai văzut necazul...

În doftori n-am credință...  
Să-l pui iar în picioare,  
Să-i rumenești obrazul,  
La tine-i cu puțință,  
Preasfântă născătoare.  
Azi rogu-mă iar ție,  
Cum rogu-mă de-a pururi  
La sfânta liturghie...

Atâta bogăție  
Avem și noi la casă!  
Umblat-a mult băiatu  
Și știe multă carte,  
Adusă de departe,  
Doar chiar de la-mpăratul  
Și are-nvățătură,  
Din carte și din gură,  
Mai multă și ca popa,  
Ca popa Irimie.  
Și cum aș vrea, preasfântă,  
Norocul să mi-l ție,  
Să-l văd iar ca odată,  
Cu fața-mbujorată,  
Cu ochi de fată mare,  
Cum a plecat de-acasă...  
Să-și caute mireasă,  
Subțire ca o floare,  
Ca floarea de cicoare.

Să facem nuntă mare.  
Să curgă râuri vinu,  
Să joace și vecinu,  
Vecinu Niculaie.  
Și să-și arunce-n grindă  
Căciula lui de oaie,  
Și să roiască-n tindă  
Tot domni cu-nvățătură,  
Să cânte toți din gură  
Și-n horă să se prindă.  
Să-l văd în hora mare  
Pe el c-o domnișoară,  
Preasfântă născătoare  
Și pururea fecioară!...  
Umblat-a mult băiatu  
Și știe multă carte,  
Adusă de departe,  
Doar chiar de la-mpăratul!



## ZADARNIC

Zadarnic plânge vântul și nucii plâng, bătrânii,  
Frăgarul din ogradă, și cumpăna fântânii...  
Și plânge mama biata... și cum ar vrea s-o-nșele  
Povestitorii jalnici ai pribegirii mele.

La mine vii cu cartea, cu gând să-mi dai canoane,  
Și vrei să mă cumineci, părinte Solomoane,  
Cucernic faci agheasmă, și mâna ta, părinte,  
Stropește casa tatii, ca bine-s-o-cuvinte.

Dar în zadar mă-nvălui încet cu patrafirul  
Și fruntea mea fierbinte o răcorești cu mirul...  
Zadarnic mării-i cade o lacrimă pe ție,  
Zadarnică e slujba lui sfântu Vasilie!..



## LA STÂNĂ

Găinușa-ncet răsare,  
Luna-i după Dealu-Mare,  
Plânge-un clopot de cioaie,  
Vin ciobanii de la stână,  
Strungărițele, de mână,  
Cântă cântec de cimpoaie  
Și le râde tuturor  
Față plină, bucălaie,  
Cum încep să-nvârte hora...  
Numai Sandu Copilandru  
Nu se prinde-n hora mare.  
Cântă jalnica cântare...  
Cimpoieru-i ia de veste,  
Stă o clipă, hodinește,  
Schimbă hora-n cânt de jale!  
„Mândră fată, ochișorii,  
Ochișorii, obrăjorii“...  
Se opresc în joc feciorii,  
Dumerindu-se deodată.  
Parc-ar vrea să plângă-o fată,  
Fața-i arde vâlvătaie...  
Strigă Sandu Copilandru!  
„Zi, căprare Niculaie!  
Zi, căprare Niculaie!“

Și cum arde focu-n stână  
Și lumin-o buturugă,  
Vede baciul că lui Sandu  
Îi cad lacrimi pe glugă... ‘



## TOAMNA

Văl de brumă argintie  
Mi-a împodobit grădina,  
Firelor de lămâiță  
Li se uscă rădăcina.

Peste creștet de dumbravă  
Norii suri își poartă plumbul,  
Cu podoaba zdrențuită  
Tremură pe câmp porumbul.

Și cum de la miazănoapte  
Vine vântul fără milă,  
De pe vârful șurii noastre  
Smulge-n zbor câte-o șindrilă.

De vifornița păgână  
Se-ndoiesc nucii, bătrânii,  
Plânge-un pui de ciocârlie  
Sus pe cumpăna fântânii.

Îl ascult și simt sub gene  
Cum o lacrimă-mi învie:  
Ni s-aseamănă povestea,  
Pui golaș de ciocârlie.

## COPILOR

### I

Veniți la sânul meu cu toții,  
Copii cu frunțile senine,  
Veniți să primeniți izvorul  
Nădejzii mele de mai bine!

Voi sunteți roua dimineții  
Ce scânteie neștiutoare  
Că poartă-n ea întreg argintul  
Curat al razelor de soare.

Din glasul vostr-un dulce clopot,  
Ce mângâie-un amurg de seară,  
Învăță sufletul meu, bietul,  
Să creadă-n flori și-n primăvară.

Și parcă înțeleg mai bine  
Privighetoarea care cântă...  
Veniți, veniți! Mi-atât de dragă  
Zburdălnicia voastră sfântă.

Căci râsul vostru plin, năvalnic,  
Ca unda râului de munte,  
Îmi amuțește-ndurerata  
Poveste-a firelor cărunte.

Și parcă-mi picură un cântec  
La poarta minții mele reci:  
O dulce-ntârziată rază  
Din raiul meu pierdut pe veci...

II

Copii, cu ochii mari și limpezi  
Ca raza noapților albastre,  
De ce purtați și voi osânda  
Ce-a scris ursita firii noastre?

O jale sufletu-mi despică  
Și-mi frânge visurile-n două,  
De glasul minții mă cutremur:  
... Și voi veți fi asemeni nouă!...

Când înțeleg c-aceleași patimi  
Și-aceleași năzuinți deșarte,  
Cum vor călăuzi în oarba  
Prăpastie ce ne desparte,

Că ochii voștri-n care arde  
Azi vraja basmelor cu zmeii,  
Rătăcitori, în drumul vieții  
Cum au să mintă, fariseii,

Atunci o scârbă mă supune  
Și-un gând păgân mă infioară,  
Și sufletul meu fierbe-asemeni  
Acelui crai de-odinioară

Ce-a omorât în fașă pruncii...

. . . . .

Orânduiala ta-i amară,  
Mărite domn al lumii noastre...  
Eu nu mai cred în primăvară!...

## PĂRĂSIT

Mor multe șiraguri de clipe,  
Și nimeni nu-mi bate la poastră  
Când vremea-mi așterne pe suflet  
Cenușa ei aspră și moartă.

Vin neguri cu noaptea pe umeri,  
Și bezna mă-nghite, nătângă,  
Și viforul vine, păgânul,  
A viselor aripi să-mi frângă.

Nu-i rază să-mi mângâie fruntea,  
Încet coborându-mi din stele...  
Mai străluci-va vreodată  
Altaru-nchinărilor mele?

Stejarul nădejdlor multe  
Își scutură frunzele moarte...  
Vai, tu ești atât de frumoasă,  
Și tu-mi ești atât de departe...



## DESPĂRȚIRE

Azi moare-nfiorarea cetăților de stele  
Și înțelesul tainic al cântecelor mele.  
Se rupe tortul galben al razelor de lună,  
Mor visurile albe ce-mi tremură pe strună.  
Luceafărul clipirea în negură și-o frânge,  
Lumina lui bolnavă se zbate și se stânge,  
Și moare găinușa în pragul nopții sure,  
Și toată mângâierea din zvonul de pădure.

Mor fluturii din zare și mor toți trandafirii,  
Își curmă înțelesul întreagă vraja firii.  
Cum se desfac prăpăstii și-adâncul lor înghite  
Strălucitoarea salbă a multelor ispite.  
Comoara-nfășurându-și, nădejdea pleacă-n pripă,  
De drum norocu-și gată pribeaga lui aripă,  
Din mintea-ntunecată fug grabnic, rânduri-rânduri,  
Ducându-și tot argintul, popoarele de gânduri,  
Și se-mpletește noapte din neguri jucăușe  
Când sufletul meu calcă pe-a viselor cenușe.  
Drumeț cu ochii tulburi se duce fără țântă,  
Amarul îl încinge și noaptea-l investmântă,  
Și patima-l sugrumă cu brațele-i de fier...  
Sfârșit, el ingenunche și zgribură de ger,  
Cerșind din îngropata-i hlamidă de văpaie  
Să-i mai trimiți o rază, domnița mea bălaie.



## ÎNVINS

I-am zis într-un amurg de vară,  
Robit de chipul unei stele:  
Durează, suflete măiestre,  
Altar nădăjduirii mele!

I-am dat temuta mea comoară,  
Temeiul sfânt al suferinții,  
Argintul visurilor toate,  
Și marmura curat-a minții.

Și el mi-a intruchipat altarul,  
Lăcaș de mândră strălucire,



Zidindu-și în catapeteasmă  
Întreagă setea de mărire.

Dar vifor s-a pornit prin noapte,  
Și-n goană vitregă și crudă,  
O clipă-a sfărâmat nătângă  
Prisosul lunilor de trudă...

E noapte-acum... Pe fața bolții  
Plâng ochii stelelor senine,  
Când blăstemă-nșelatul meșter  
Și strigă bietul din ruine...



## SOLUS ERO<sup>1</sup>

Tu, preacurată rază, ce-ai coborât din stele  
Să luminezi în noaptea singurătății mele,  
Ascultă-mi rugăciunea, ce-o gem cu buza arsă:  
Din preajma vetrei mele, fă calea ta întoarsă.  
Păcătuiește raza curată, viorie,  
Când se oprește-n drumu-i pe-o strașină pustie,  
Învestmântând cu picuri din sfânta ei văpaie  
O scorbură, ce poartă un cuib de cucuvaie.  
Vezi, zboar-atâția fluturi în necuprinsul firii,  
Și strălucesc pe câmpuri, în floare, trandafirii.  
În calea ta senină, spre ei îndreaptă-ți zborul,  
Căci lor te dete-n gându-i de-viață-dătătorul,  
Tu, preacurată rază, ce-ai rătăcit din stele,  
Să luminezi o clipă singurătății mele.

---

<sup>1</sup>*Voi fi singur (lat).*

Eu port în mine noaptea, și-n bezna ei adâncă  
Mi-e sufletul un vultur înlănțuit de-o stâncă;  
Ar vrea adâncul bolții cu zboru-i să-ntretaie,  
Prin câmpuri de lumină, prin drumuri de văpaie,  
Să-și scalde ochii tulburi în râuri largi de stele...  
Dar aspra țintuire a lanțurilor grele  
Cu praful sur al pietrei îi infrățește rostul...  
Zadarnic vrea să-și cate în ceruri adăpostul:  
Cu glas nebun el urlă, și blăstemă, și țipă,  
Și sânge cald stropește trudita lui aripă,  
Și veșnic o să lupte, în patima-i păgână,  
Cu bulgării de piatră, cu lumea de țărână...

Zâmbind amar se-ntreabă deci mintea gânditoare:  
De ce-ar veni la mine făptura ta de floare?  
Tu, inger cu ochi limpezi, cu aripi de mătasă,  
De ce să te cutremuri de-o luptă nențeleasă?  
Când zboară-atâția fluturi în necuprinsul firii,  
Și strălucesc pe câmpuri, în soare, trandafirii...



## NOAPTE

Nemărginită bolt-a nopții,  
Deschide tainica ta carte  
Și-ascultă-mi glasul zbuciumării  
Neputincioase și deșarte.  
Doar mila ta n-o să se stingă  
Când două mâini tremurătoare  
Își împreun' nevolnicia  
În chip de rugă și iertare.

Azi țintele de nestemate  
Culege-le din cingătoare,  
Căci ochii stelelor mă muștră,  
Și plânsul stelelor mă doare.  
Azi orice picur de lumină  
Din fața ta îmbujorată  
În țintirimul larg al minții  
O cruce proaspătă-mi arată.

Le văd șireag... și mă cutremur,  
Și fiecare clipă-mi pare  
O fărmitură ce se smulge  
Ca dintr-un cântec de pierzare.  
Simt mintea dezgropându-și morții,  
Căzând la fiecare groapă,  
Și jalea trecerii eterne  
Mi-apasă plumbul pe pleoapă.

Când tu mi-aprinzi în mii de facile  
Senina dragostei dovadă,  
Înfiorându-se-n adâncuri,  
Plâng ochii osândiți să vadă.  
Aducerea-aminte vine,  
Și din oglinda-i blestemată  
Învie rostul celor duse...  
Iar eu ascult ce-a fost odată...

O lume-și desfăcea-nainte-mi  
Comoara tainelor bogată,  
Zvâcnea eternul ei cutremur  
Sub tâmpla mea infierbântată.  
O patimă-mi robise ochii

Cu strălucirea ei păgână  
Și mă smulgea cu braț de vifor  
Din valul lumii de țărână.

Simțeam fiorii-ndrăgostirii,  
Măreța-mbrățișare mută,  
Când în amurg târziu de vară  
Pământ și boltă se sărută.  
Și-n smalțul pulberii de rouă,  
Ce strălucea pe câmp, mărunță  
Părea că firea-i hărăzește  
Nădejdiile mele dar de nuntă.

Eu mi-am zidit în nori altarul,  
Și inima, smerita roabă,  
Îngenuncheată-n umilire,  
Jertfa curată ei podoabă...  
Azi nu mai este... Și mă doare  
Când vraja razelor senine  
Aprinde-o candelă de veghe  
Într-o biserică-n ruine...

Azi fulgerele mele-s stinse  
Și moarte-s zâmbetele toate  
Și nu va mai rodi nisipul  
Din biata mea pustietate.  
În lanț de neguri și uitare  
Aș vrea amarul meu să-l ferec...  
Nemărginită bolt-a nopții,  
Îmbracă-ți haina de-ntunerec!

Aruncă vâlul tău de umbră  
Pe toate farmecele firii

Și-ngroapă-n adâncimi de ape  
Ispitele îndrăgostirii.  
Pe scânteierile de rouă  
Și peste câmpul nins de floare,  
O beznă grea, ca giulgiul morții,  
Să cearnă pace-adormitoare.

Când glasul tinereții moarte  
Și-al viselor înfrigate,  
Rătăcitor, fără repaos,  
La poarta sufletului bate,  
Eu, învălit în întuneric,  
Să-nchid zăvorul de la poartă,  
Și nici o stea să nu mai vadă  
Singurătatea mea deșartă.



## CLĂCAȘII

Era în miezul zilelor de vară,  
Și soarele, din drumul lui de pară,  
Își trimitea săgețile aprinse.  
Din brâul lui, din haina lui senină,  
Descopciate ținte de lumină  
Cădeau sfărmate-n pulbere de rază  
Pe revărsarea țarinei întinse  
Și ascuțeau ucigătoare suliți...

Eu le vedeam înșiruirea lungă,  
Cum, gârbovită,-ncet înaintează,  
Cum, stăruind, prin holdă-și taie uliți,  
Cerșitorind cu ochii stinși o dungă

De nor pribeag în vânătul din zare,  
Când secerea-n trudita ei cărare  
Șir așternea în snoșii grei de aur  
Prisosul sfânt de binecuvântare.  
Erau clăcași: oștenii fără nume  
Ce duc războiul mare-al tuturoră,  
Ei ce se sting în neguri și uitare  
Și cad și mor de cruda-mpovărare  
A tuturor durerilor din lume...

Erau atâți în slujba lor de clacă  
Cei osândiți să plângă și să tacă:  
Moșnegi slăbiți, ce scris-aveau pe frunte  
Zădărnicia pletelor cărunte;  
Bărbați sfârșiți, cu sufletele moarte,  
Cu tot amarul unei vieți deșarte.  
Și-n lung șirag, femeile trudite,  
Cu ochii stinși, cu sânul supt de trudă,  
Înaintau în cale, gârbovite  
De munca lungă, vitregă și crudă.  
Cum se târa poporul mut de umbre  
Părea o ceată tristă de-ngropare,  
Și arșița cădea ucigătoare  
Pe-a secerii sclipire nendurată.

În urma lor, încet, fără zăbavă,  
Ca un blestem din vremuri innoptate,  
Ca o pedeapsă-a veacuri de păcate,  
Venea stăpânul gliei odrăslite,  
Cu zâmbetul nădejdiî împlinite,  
Cu pasul greu de-atâta sănătate.  
Obrajiî lui se aprindeau în pripă,

Și-n ochii lui ardea mânia oarbă  
Când vreun moșneag sta locului o clipă,  
Tremurător, cu mâneca să-și șteargă  
Sudoarea grea ce-i picura din barbă.

Și se târa poporul mut de umbre,  
Neputincioasă ceată de-ngropare.  
Iar când a fost în ceasul de amiază,  
Și le-au adus merindea lor amară,  
Din pâine de neghină și săcară,  
Ei stau sfârșiți, cu ochii duși departe,  
În adâncimea zărilor deșarte.  
Eu le vedeam înșiruirea lungă  
De mucenici nerăsplățiți ai pâinii,  
Cei logodiți de veacuri cu durerea,  
Și două lacrimi mi-au curmat vederea,  
Căzând încet în bulgării țărâniei...

Din ceata lor, grăbită, se desprinde,  
Întreg lăsându-și codrul de merinde,  
Cu chipul stins, o umbră de femeie.  
Lâng-un răzor ea stă îngrijorată,  
Privește-n jos și sânul și-l descheie,  
Mângâietor s-apeacă să ridice  
Un făt bălan, ce, adumbrit de spice,  
A adormit pe-un așternut de glugă.  
Ea blând ridică-l, stând ingenuncheată,  
Și-ncet îi dă copilului să sugă...

Cutremurat de clipa asta sfântă,  
Un gând simțeam cum sufletu-mi frământă,  
Cum mă supune gândul și mă-ndeamnă,

Poruncitor cum drumul mi-l arată:  
Ca un proroc, cu fața-mbujorată,  
Să cad la poala mamei din țărână  
Și, sărutându-i înăsprita mână  
Și haina ei de sfântă preacurată,  
Genunchii mei să-i plec de închinare!  
Și pe copilul ce zâmbește-n pace,  
Înfășurat în scutece sărace,  
Eu să-l ridic cu brațele-amândouă  
În strălucirea arșiței din slavă,  
În razele ce cad dogoritoare,  
Să-l înfrățesc cu vulturul din zare  
Și să-l cunun cu doina din dumbravă!

Căci inima purcede să-mi dezgroape  
Comoara ei de doruri nemplinite,  
Și simt amarul țarinei robite,  
Și simt rușinea neagră cum mă-neacă,  
Simt cum lumina-ncepe să se facă,  
Cum moare bezna vechilor păcate.  
Și sufletul inviorat imi spune  
Că fătul ăst-al patimii amare  
Și-al dorului ce moare-n așteptare  
E solul sfânt... infricoșatul crainic,  
Izbăvitor durerilor străbune.  
Azi ochii lui ascund în adâncime  
Măreața taină nepătrunsă mie  
A ceasului cel pyruncit să vie,  
Să sfarme jalea din viitorime.  
El, cel frumos și frate bun cu glia,  
Nou-intrupatul suflet de Mesia,



Va fi județul ceasului de mâine,  
Ce-ntr-un zorit aprins de dimineață,  
Cu mâna lui vitează, îndrăzneată,  
Zdrobi-va cartea legilor bătrâne.

El va-ntrupa în strigăt de chemare  
Cuvântul sfânt ce azi adăpostește,  
În licăriri de tainice altare,  
Biserica nădăjduirii noastre.  
Și strigătul înaripat va crește,  
Prin plaiuri largi, prin munți purtând cuvântul,  
Și va trezi din somnul lui pământul,  
Și rumeni-va zările albastre.

Atunci, în ziua mare-a învierii,  
Acești ostași cu fețe ofilite,  
Cu zâmbet mort, cu suflele trudite,  
Ca-ntineriți de suflul primăverii  
S-or ridica, ei, cari au fost străjerii  
Amarului, și-ai morții, și-ai durerii,  
Cu brațul greu de greu răsplătirii.

Toată țărâna gliei dezrobite  
Și munții toți și-adâncurile firii  
Vor prăznui din pacea lor urnite  
Înfrișoșata clip-a primenirii,  
Când suflet nou primește întrupare,  
Și-n strălucirea razelor de soare  
El hărăzește vremii-mbătrânite:  
Vestmântul nou, de nouă sărbătoare.

## AȘTEPTARE

Sat din margine de codru,  
Revărsat sfios în vale,  
Tot mai jalnic cade-amurgul  
Peste strașinile tale!  
Frunza ploșilor pe plaiuri,  
Ochii stelelor pe creste,  
Roua firelor de iarbă  
Plâng duioasa ta poveste.

Ursitoare rele scris-au  
Toți voinicii să te lasă,  
Și-au orânduit să fie  
Un pribeag din orice casă.  
Azi, de cântece și glume  
Toată vatra ta-i orfană,  
Și-i atât prisos de jale  
În îngusta ta poiană.

Unde-i astăzi cântărețul  
Glasul codrilor s-asculte,  
Cetluind pe patru strune  
Taina zvonurilor multe?  
Și, pribegitori, azi, unde-s  
Ochii văzători-a-toate,  
Să îmbrățișeze-ntreaga  
Vraja firii fermecate?

În zadar de sus azi luna  
Chipu-și impletește-n apă,  
Ale firii înțelesuri  
Minte nu-i să le priceapă.

Și-n zadar răsare soare,  
Brăul bolții să-ntretaie,  
N-are suflet, azi, tovarăș  
În cărarea-i de văpaie.

Mor azi cântecele-n pragul  
Noptilor la șezătoare,  
Și de feți-frumoși uitată,  
Mândra Cosânzeană moare.  
Azi voinici cu zmeii-n luptă  
Zare nu mai înspăimântă,  
Și pe pajiștea-nflorită  
Nici un cântăreț nu cântă.

Tot mai ostenită-i doina  
Fluierului de la munte,  
Tot mai părăsite-s astăzi  
Bietele piscuri cărunte.  
Doar arare, câteodată,  
Vreun rătăcitor, departe,  
Satului pierdut în umbră  
Mai trimite-i câte-o carte.

Salba de căsuțe albe  
Se-nsenin-atunci deodată,  
La podmol, în fapt de seară,  
Toată lumea-i adunată,  
Și, prin ochelarii umezi,  
Spune popa din scrisoare,  
Pân' ce luminează luna  
Fruntea celor arși de soare.

NE CHEAMĂ PĂMÂNTUL  
(1909)

## FECUNDITAS

Se-ndoaie coapsa plopului pe culme  
Când frunzele de-o nevăzută mână  
Atinse cad — și una câte una,  
Zburând domol, se spulberă-n țărână.  
Le văd în drum șiraguri așternute,  
Un val de vânt le-nvolbură-n risipă,  
Viața mea, la tine-acum mi-e gândul,  
Cum te fărâmi tu, clipă după clipă!..

Trec zilele în goana lor pripită,  
Și fiecare mai sărac mă lasă,  
În orice clipă, minții zbuciumate  
Câte-un drumet, îi pleacă de la casă.  
Nu au popasuri gândurile mele,  
Sămânța lor se zbate veșnic nouă  
Și, călător pe drumuri nesfârșite,  
Se risipește sufletul meu vouă!

În alergarea clipei călătoare  
Atâtea-s date ochilor să vadă,  
Și câte-mi trec fugare pe la poartă  
Le cheamă toate sufletu-n ogradă.  
Cu ele-mpart eu darurile mele!  
Las inima comoara să-și desfacă  
Și, când pornesc în calea lor pribegă,  
Cu ele duc podoaba mea săracă...  
Nu sus în cer! Vă biruie înaltul!  
Curmați-vă cărările spre stele,  
Rotind răzlețe-n praful de pe uliți,  
Vă vreau acolo, gândurile mele!

Cădeți, cădeți voi, frunze dezlipite,  
Pe câmpul larg, în zbor, vă poarte vântul  
Și vă-nfrățească rostul cu țărâna:  
Pe urma voastră va rodi pământul!



## PRĂPASTIE

La geam mi se zbătea orașul cu huietul fără popasuri,  
Cu vrajba lui, războiul pâinii, îl deslușeam în mii de glasuri,  
Și chiotul flămând al vieții vuia la geamurile mele...  
Eu ascultam pierdut la masă, și toate zvonurile-acele  
Smulgeau din inima-mi bolnavă șiragul slovelor trudite...  
Și cum pluteam așa-n neștire, deodată, ncet pe nesimțite,  
Nedumerit trecându-mi pragul, un om s-a strecurat

de-afară...

Un biet moșneag cu barba albă, frumos în portul de la țară...  
El s-a oprit în prag o clipă... Mi-a zis apoi sfios pe nume,  
Când ochii-ntrebători, albaștri, mă cercetau în faț-anume...  
Juca un zâmbet de lumină pe fruntea lui brăzdată-n crețe,  
Și când m-a cunoscut bătrânul, ca-ntinerit, mi-a dat binețe.  
Am îngropat atâta vreme de când eram noi împreună,  
Îmi învia o lume-ntreagă cu vorba-i limpede și bună,  
Atâtea farmece uitate zâmbeau din graiul lui cuminte,  
Se fărâma o jale blândă în tremuratele cuvinte.  
Și povestea încet moșneagul mișcându-și pletele cărunte...  
Spunea de-un sat cu case albe, pierdut pe coasta unui munte,  
De oamenii uitați acolo, pe care îi paște nenorocul,  
Cum li s-a stins nădejdea-n suflet și li s-a stins în vatră

focul,

Cum numai mă răcini pe câmpuri le-a mai lăsat arsura verii,  
Cum slujbe dau pe câmp plugarii, și cum se vaieră oierii.

Mi-a spus că-n țintirim, la groapă, doar dânsul, biet, de se  
mai duce,

Că picăturile de ploaie au șters porecla de pe cruce...  
Îi tremura încet cuvântul... Simțeam sfiala că-l apasă  
Când m-a privit duios în față:

„Te mai gândești vreodat-acasă?...“

În ochii-ntrebători, albaștri, priveam eu fulgerul de clipă,  
Simțeam cum duhul altor vremuri deasupra-mi bate din aripă,  
Vedeam cuprinși de-nfiorare cum stau în fața mea păreții,  
Cum mi se deslușesc aieva din neguri tainele vieții...  
Supus, îmbrățișam moșneagul atâta de străin în casă,  
Și chipurile din părete, și lucrurile de pe masă;  
Și toate cărțile pe poliți păreau c-ascultă și se miră  
Și mă privesc cutremurate de câte se destăinuiră.

\*

În urmă se zbătea orașul cu zvonu-ntregerilor multe,  
Se zbuciumau alături plopii de câte le-a fost dat s-asculte.  
Atâtea jalnice-nțelesuri plângeau în frunza lor bolnavă  
Și, pricepând atâtea taine, tânjea livada de otavă.  
Venea din cer pe câmp amurgul... De pe înaltul unui munte  
Dura, din umbră și lumină, în drum o minunată punte.  
Simțeam cum bolta se-nfioară, cum sânu-i uriaș, tresaltă,  
Cum tremură infrigurată sfioasa trestie de baltă,  
Și stam înmărmurit, în cale, cu brațele încrucișate.  
Neștiutor, priveam departe, și ochii-nchiși pe jumătate  
S-au umezit de arătarea acestui asfințit de sară:  
...Vedeam pe șerpuirea albă în largul drumului de țară  
Un om bătrân ducând povara unei vieți nemângâiete,  
Și soarele-mpletea cu aur argintul lui curat din plete.  
Și cum urca încet colina — schimbând cu mâinile toiagul,

Cu barba albă de zăpadă — un sfânt mi se părea moșneagul...  
Îl deslușeam tot mai departe. Simțeam, în clipele acele,  
Cum orice pas sfarm-o verigă din lanțurile minții mele  
Și, ca un făcător de rele, am tresărit de-nfiorare  
Când mi l-a înghițit amurgul... Un fulger și-a deschis cărare,  
Cutremurându-și pieptul șubred. Sclipirea lui înfricoșată  
Mi-a luminat abia o clipă, și-am înțeles atunci deodată,  
Prăpastia ce port în mine. Acolo-n piept, încătușate,  
Sunt două suflete dușmane... Străveche, ura lor se zbate,  
Și mintea s-a trudit zadarnic o viață-ntreagă să le lege...  
Obezile lui ruginite tu mi le-ai sfărâmat, moșnege!  
Atunci, scăpate din robie, s-au ridicat într-o clipită,  
O luptă s-a încins grozavă din ura lor neadormită  
Și le vedeam cum vor cu pumnii să spargă strâmta

incăpere,

Le auzeam în piept strigarea... Cum glasul lor închis mă cere:

„Mă du departe, mai departe! La munți cu fruntea  
de zăpadă,  
Să sorb din freamătul pădurii și-al ierburilor din livadă!

Să mă-nfioare tainic brazii, când tremură din aripi vântul,  
Dă-mi largul bolții instelate și fă-mă frate cu pământul!  
Mă du departe, mai departe! În satul semănat sub munte,  
La casa cu ferești înguste... la piscurile largi, cărunte.  
Mă du acolo-n țintirimul unde,-n poleiul alb al lunii,  
Sub cruci de lemn slăbit de vremuri, își dorm odihna lor  
străbunii!“

„Nu simți orașul cum tresare sub turnurile de aramă?  
N-auzi vârtejul lui năpraznic... nu-l simți pe nume cum te  
cheamă?“

Nu-l vezi în haina lui de flăcări cu veșnica neadormire,



Cu zbuciumul atâtor patimi... atâta sete de mărire?  
Suflarea lui de foc mă arde, iar glasul-i mă oprește-n cale:  
În umbra zidurilor negre ai tors tu gândurile tale!“  
Așa se frământa în mine strigarea lor neîntreruptă,  
Mi-au pustiit întreg avutul cei doi potrivnici prinși în luptă,  
Și stam sărac în bezna nopții, cu ochii ațintiți în zare,  
Când vântul, demon fără milă, părea că-mi râde-n alergare:

„Împins de visele deșerte, zadarnic drumul tău îl sui,  
Biet călător, în lumea asta, tu nu mai ești al nimănui!“



## CÂNTECELE MELE

Eu vă chem din visuri,  
Vă cobor din stele,  
Vă alint în taină,  
Cântecele mele —  
Ca-ntr-un cuib, v-adorm în suflet, cântecele mele!

Ciripiți acolo,  
Păsăruici golașe,  
Ciripiți și creșteți  
Ca un prunc în fașe —  
Plângeți și zâmbiți la sânul-mi, ca un prunc în fașe.

Pe deasupra voastră  
Împletesc cunună  
Razele de soare,  
Razele de lună —  
Câte nu vă spun, șirete, razele de lună?

Într-o zi vă-nșală  
Zărilor albastre,  
Vă despart de mine  
Aripile voastre —  
Cine-mi poate spune drumul aripilor voastre?

Rătăciți departe,  
Paseri călătore,  
Nu vă știți cuibul —  
Îl mai știți voi oare?  
Pribegind în lumea largă, mă mai știți voi oare?

Bate-n streșini ploaia,  
Cuibul vechi vă cheamă,  
Părăsit și singur,  
Cuibul se destramă —  
Fără ciripitul vostru, cuibul se destramă!



## ÎNVIERE

E-n cuib la noi visatul sol de pace,  
E îngerul chemat în noapți sihastre  
Să-mbine două suflete sărace...  
Îl simt deasupra capetelor noastre  
Cum, tremurând, aripile-și desface...

Vezi, suntem singuri... Fruntea mea fierbinte  
O sprijini tu cu mâinile-amândouă,  
O sprijini tu, și mâna ta nu minte,  
Nevasta mea... Ca fața unei sfinte,  
Ai chipul blând și-n ochi sclipiri de rouă.

Ei se deschid, ca bine-să-cuvinte  
Tăcerea ast-atât de dulce nouă...  
...Și stăm uitați... E-atâta pace-n casă,  
Doar în cămin jăratecul tresare  
Și mor cărbunii arși de-nfiorare  
Când cade-o dulce-adormitoare lene,  
Și-n noapte,-ncet, pe creștet ni se lasă,  
Coboară lin, ne-alunecă pe gene,  
Ca o broboadă albă de mătasă...  
În pacea caldă visurile toate  
Pe-același drum se duc îngemănate  
Când ochii mei în noapte-și fac cărare,  
Neștiutori călătoresc în zare,  
Îmbrățișând câmpiile de gheață...

Zadarnic cer un picur de viață...  
Dorm zăvorâte-ndemnurile firii,  
Și luna trece, galbenă la față,  
Nemilostivă-n drumul strălucirii...  
Eu stau pierdut, înlănțuit de frică,  
Când, într-o clipă, câmpul se-nfioară,  
Din adâncimi un urlet se ridică:  
Simt tot mai dârz cum bolta o despică.  
În drum năvalnic suie și coboară  
Pustietatea albă de zăpadă.

Frământă creasta plopilor din vale  
Îngrozitorul chiot de osândă  
Și tremură omătul pe livadă —  
Când de departe-un lup își taie cale  
Și-și strigă noptii patima flămândă.

În ochii verzi văd fulgere de ură,  
Văd ne'nfrânta sete de viață,  
Mă biruie păgâna lor arsură...  
Ei nu cunosc a jugului povață!

Te înțeleg, neimblânzită fiară,  
Tu, frate bun al visurilor moarte,  
Mustrarea ta, ce-mi vine de departe,  
Lovește-adânc și-ncepe să mă doară...  
Te-ascult, te-ascult, ostaș fără hodină,  
Tu, sol răzleț al patimilor mele,  
Îmi tulburi pacea cerului cu stele,  
Și mă cobori din lumea lor senină  
De glasul tău, ce strigă-n întuneric,  
Se frâng și cad zăvoare ferecate,  
Se frâng și cad, și lanțuri n-am să ferec  
Adâncă cript-a vremilor uitate.

Simt sufletul cum calcă pe ruine,  
Biruitoare îi fulgeră armura:  
Un mândru mort s-a deșteptat în mine,  
Și chipul lui cutremură-mi făptura...

Mărită fii, tu, clipă-nfricoșată!  
L-ai înviat pe cel de-odinioară  
Și i-ai trezit durerea îngropată  
Cu glasul tău, neimblânzită fiară!  
Ești tot cel vechi, cum te știam odată,  
Când, în tăcerea umedei mansarde,  
Îți împleteai din fulgere cunună,  
Și-n tremurarea razelor de lună  
Întretăiai țăriile cu zborul!...

Pe-același drum treci vămile vieții  
Și fruntea ta și sufletul tău arde,  
Neînfrânate sol al dimineții!

Dă-mi mâna ta, frumoasa mea copilă,  
Să prăznuim mareața înviere!  
N-auzi eterna lumilor durere?  
Din mii de guri s-a deșteptat la poartă!  
Fiorul vechi de dragoste și milă  
Mi-a înviat amărăciunea moartă,  
Și glasul ei din cuibul tău mă cere.  
Dă-mi mâna ta, frumoasa mea copilă!



## COSAȘUL

S-a fost pornit un vânt molatic  
Să miște papura din baltă,  
Într-un oftat prelung și sâlnic  
Gemea tulpina ei înaltă.  
Călătorea de-atâta vreme  
Bolnavul vânt, mergea departe,  
Și semăna atâta jale  
De-a lungul miriștilor moarte.  
Mureau ovezele pe dealuri  
Sub răsuflarea de otravă,  
Și se uscau în rădăcină  
Livezi întinse de otavă.  
Alături tremura porumbul,  
Cu trupul chinuit de sete,  
Și se frângea trosnind în noapte  
Ca o oștire de schelete...



Mai sus, in deal, înspre dumbravă,  
În colț, la marginea poienii,  
Era un car cu oiștea-ntoarsă,  
Și-n jug, alături, boulenii:  
Sărmane, blânde dobitoace!  
În căutătura lor amară  
Se răsfrângea întregă jalea  
Acestui trist amurg de vară...

În fața lor stătea pe gânduri  
Tovarășul zdrobit de luptă,  
Înfiorat de truda stearpă,  
Un biet cosaș cu fața suptă.  
Și cum ședea bătându-și coasa,  
Întins pe zdrențuita zeche,  
Cu ochii stinși, părea țaranul  
Un mucenic de legea veche.

Eu mă uitam, cu milă-n suflet,  
La mâna lui de soare arsă;  
Vedeam cum din apus o rază  
Pe frunte-ncet i se revarsă.  
Și, cum treceam tăcut în cale,  
Din glasul coasei chinuite  
Se-nfiripa povestea mare  
A mâinilor nerăsplătite.  
Țîpa pe urma mea oțelul,  
Simțeam cum blastămă și plânge,  
Și ceru-mbujorat departe  
Părea tivit cu foc și sânge.  
În sufletu-mi strivit de groază  
Păgâne patimi prind să fiarbă:  
„Trudită, chinuită coasă,  
Vei mai cosi tu numai iarbă?...”





## DE DEMULT...

Tot mai rar s-aud în noapte clopotele de la strungă...  
Patru inși la popa-n casă țin azi sfat de vreme lungă.

Într-un sfeșnic ard pe masă două lumânări de ceară,  
Plin de grije, peană nouă moaie popa-n călimară:

„Patru juzi din patru sate, de la Murăș mai la vale,  
Cu supunere se-nchină astăzi înălțimii-tale,

Luminate împărate! Scriem carte cu-ntristare,  
Ne-au luat pășunea domnii, fără lege și-ntrebare...

Semne-avem, și-n miezuine<sup>1</sup> le-au fost pus de mult bătrânii,  
De pe când în țara asta numai noi eram stăpânii...

Nu mai sunt acum pe câmpuri, toate le-a sfărmat dușmanul,  
Și pe Ionuț al Floarii ni l-au prăpădit, sărmanul.

Ne mor vitele-n ogradă și ni-e jale nouă foarte  
Și,-nălțate împărate, noi n-am vrea să facem moartea!  
Dar ne vrem moșia noastră, vrem și pentru mort dreptate!  
Ale înălțimii-tale slugi supuse și plecate,

Am trimis această carte și, precum ca să se știe,  
Scris-am eu, popa Istrate, în ziua de Sfânt-Ilie.

Iar noi patru juzi cu toții nu știm slova și scrisoarea,  
Punem degetul pe cruce și-ntărim și noi plânsoarea.“

.....  
La fereastră-s zori de ziuă și pătrund încet în casă,  
Juzii, treji de gânduri grele, stau cu coatele pe masă.

---

<sup>1</sup> Miezuină — hat.

O nădejde luminează fețele nemângâiete;  
A-ntărit scrisoarea popa: la tot colțul o pecete.

Moș Istrate se ridică și, cu mâna tremurată,  
Pune cartea în năframă, de trei ori împăturată...

Înțolit de drum, jitarul Radu Roată se ivește,  
Vechi căprar din cătănie, știe carte pe nemțește.  
El așază-n sân răvașul și sărută mâna popii,  
Juzii strâng o dată mâna, le mijesc în gene stropii.

Stau cu popa-n pragul porții, ochii lor spre drum  
se-ndreaptă  
Când, cu traista subsuoară și toiagu-n mâna dreaptă,

În sclipirea dimineții, care rumenește satul,  
Radu Roată pleacă-n lume, cu scrisoare la-mpăratul.



## COLINDĂ

Moș Crăciun, Moș Crăciun!  
La casa de om sărac  
S-a gătit făina-n sac  
Și n-avem să-ți dăm colac...  
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!  
Pe toate răzoarele,  
Pe toate ogoarele  
Ne-am trudit picioarele...  
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!  
Toate săptămânile  
Ne-am ostenit mâinile  
Și-am adunat grânele...  
Moș Crăciun!

Moș Crăciun, Moș Crăciun!  
Slujim slujba satului,  
Țarina bogatului,  
Pajura-mpăratului...  
Moș Crăciun!

Moș Crăciun! Moș Crăciun!  
Pe toate cărările  
Îți cântăm cântările,  
Ardem lumânările...  
Moș Crăciun!



## UN OM

Rămas bun, biete mâini de trudă,  
Atâta vreme-mpovărate,  
Ce stați pe pieptul slab acuma  
Întâia dată-ncruciate.  
Ostaș al sfintei munci depline,  
De-acum pământul te așteaptă,  
La judecata cea din urmă  
Tu vei găsi socoată dreaptă!

Cinstită slugă credincioasă,  
Vor odihni a tale moaște,  
Doar glia neagră și mănoasă

Atât de bine te cunoaște...  
Închișii ochi n-or să mai știe,  
Și nu s-or tulbura de jale  
Când cai străini vor paște iarba  
De pe movila gropii tale.

Azi nu mai e îngust bordeiul  
Să-ncapă jalea ta amară,  
Din iconița ei, Preasfânta  
Te vede cea din urmă sară...  
La cap un muc de lumânare  
Învie-ncet și dă să moară,  
Asemeni visurilor tale  
În sufletul de-odinioară!

Numai o babă milostivă  
Îți străjuie la căpătâie,  
Și pe cărbunii din jertfelnic  
Așază boabe de tămâie.  
De pe blidar un biet opaiț  
Își joacă para tulburată  
Pe fața strânsă sub bărbie  
C-o legătură-mprumutată.

Încet s-apropie de tine  
Și-ți pune-un ban în mâna slabă,  
Îi tremură durerea-n gene  
Și-ncepe-a plânge, biata babă...  
Îi fură tânguirea vântul  
Ce bate-n drumul lui fereastra:  
„Vai de norocul tău, vecine,  
De ce-ai mai fost pe lumea asta?...”

S-abat în mintea ei bătrână  
Frânturi din rostul tău pe lume,  
Cum doi băieți ți-s slugi, departe,  
Și nu le-ai mai știut de nume.  
Din trei feciori ce-aveai, războiul  
Ți l-a-ngropat pe cel mai mare,  
O fată-i moartă de rușine,  
Nevasta ta — de supărare.

Se zbate-n sfeșnic lumânarea  
Și moare-n stingere domoală  
A adormit în lacrimi baba,  
Și capul i-a căzut în poală...  
Prin geamul spart clipește luna,  
O clipă numai se arată,  
Și-n perna ei de nori ș-ascunde  
În pripă fața rușinată...

Un popă-n grabnice tropare  
Te va petrece dimineață,  
Și poate nimeni nu va plânge  
Plecarea asta din viață...  
De lângă șură, răzimată,  
Te va privi muncita sapă,  
De-ar ști vorbi surata bună,  
Amar te-ar prohodi la groapă:

„O viață-ntreag-am fost tovarăși,  
În ploi și-n arșiță de soare,  
De truda palmei tale aspre  
Eu m-am făcut strălucitoare.  
Sclipirea mea spune rușinea  
Și jalea care mă purta:  
M-ai frânt de glia tuturor,  
Dar n-am săpat moșia ta!“

## GRAIUL PĂINII

Poveste-ntunecată-a pâinii,  
Nu-i strună să te știe plânge,  
Căci de durerea ta străveche  
În suflet cântecul se frânge.  
Când de strigarea strunei mele  
Aș vrea plânsoarea ta s-o ferec,  
Se sfarmă coardele strivite  
De-atâta jale și-ntunerec.

Din umbra nopții care-ngroapă  
Al vostru neam din vremi bătrâne,  
Vă deslușiți în negre rânduri,  
Voi, dăătorilor de pâine.  
Cinstite mâini, de soare arse  
Și înăsprite de sudoare:  
Din truda săptămânii voastre  
Trăiește-a lumii sărbătoare.

Eu vă-ntâlnesc în drumul minții  
Și-n calea visurilor mele,  
Căci nu vor ochii să mă mintă,  
Nu vrea urechea să mă-nșele.  
Simt câte doruri nențelese  
Și gemăte nepricepute  
Acopere cu voi alături  
Cenușa veacurilor mute.

Ați impletit atâta jale  
În doina voastră care plânge,  
Doar holdele cu spice grele

Răsar din lacrimi și din sânge.  
Dureri ați zăvorât sub glie,  
Și patimi nemblânzite încă,  
Eu le-nțeleg și mă-nfioară  
Cum fierb în matca lor adâncă.

Mustrarea mintea mea o sapă  
Și groaza sufletu-mi apasă,  
Căci umbra voastră-ndurerată  
Pe veci îmi străjuie la masă.  
Simt duhul răzvrătirii negre,  
Înfrișoșata zi de mâine  
Cum și-au dospit amărăciunea  
În bucătura mea de pâine.



## CAIN

1907

### I

În vremi demult s-a așternut sub glie  
Și trupul tău și mâna vinovată,  
Dar Cain, tu, păcătuirii tată,  
Tot mai răsai și-n vremea mea târzie.

Azi crește iarba proaspătă, curată  
Pe groapa ta de veșnică urgie,  
Păcatul însă pururi reînvie,  
Nu l-a primit țărâna-nfiorată...

El s-a-mpărțit în largul lumii noastre,  
Se zbuțumă neadormit în fire  
Pe plaiuri verzi, pe stâncile sihastre.

Noi îi simțim ispita-nfrigurată —  
Nepoți ai tăi, părtași în moștenire.  
Purtăm în suflet zestrea blestemată!

## II

Simțeam de mult suflarea de otravă  
Cum doarme-n pieptul fraților de-o mamă,  
Cum din cetăți cu turnul de aramă  
Purcede-n lunci și-n creștet de dumbravă.

Vedeam cum duhul negru se destramă,  
Mă îneca funinginea grozavă  
Și deslușeam clocotitoarea lavă  
Cum se-nfiripă nebăbgată-n seamă.

Tu, frate rău, cu inima flămândă!  
Când Aveli mii cerșetoreau iertare,  
Nu te-ai oprit în drumul de osândă!

Păcatul tău și-a întetit avântul  
Și n-a avut nici milă, nici mustrare,  
Când otrăveai în urma ta pământul!

## III

Azi s-a aprins oceanul tău de ură,  
Azi limbi de foc despică aurora  
Pierzarea astăzi își întinde hora  
Și despletită urlă-n bătătură.

S-a început războiul tuturoră,  
Azi strig-acei ce mii de ani tăcură,



Dezlănțuita patimii arsură  
Azi prăpădește-n trăsnete Gomora.

Bieți munți bătrâni! Voi gemeți azi de jale...  
De-atâtea ori v-aș fi mutat din cale,  
Voi, stavila atâtor visuri moarte!

V-aș prăvăli azi munte peste munte,  
Între pământ și cer v-aș face punte,  
Să n-aud plânsul fraților departe!



## ÎN MUNȚI

Voi, munților mândri, moșnegi cununați  
Cu stelele bolții albastre,  
În leagănul vostru de codri și stânci  
Dorm toate poveștile noastre.  
Alături de șoimii cu ochii aprinși,  
Din tainica voastră dumbravă,  
Se-nalță-ndrăznețe-n lumina din cer  
Și visele noastre de slavă.

În voi își deșteaptă plânsurile ei  
Frumoasa mea țară săracă,  
Cu brațe lipsite de-al luptei fior  
Și buze ursite să tacă.  
La voi vine jalea-i când vifor păgân  
Purcede strigarea să-i frângă,  
În cântec o schimbă pădurea de brazi  
Și-n lume-o trimite să plângă.

La voi mă îndrumă-n cărările ei  
Și biata mea soartă pribeagă,  
Pădurea cea veșnic lipsită de somn  
Mi-e sfântă și-atâta de dragă.  
Cântarea măiastră din codrii cărunți  
Dă strunelor mele povață,  
Și-o mândră poveste strivită de vremi  
Truditul meu suflet învață.

Din culmea pleșuvă cu creștetul alb  
Privirile-mi zboară departe,  
Și-n mintea supusă tresare aprins  
Fiorul măririlor moarte.  
Un vaier amarnic se zbate-n amurg  
Și stăruie-n zvonuri de ape,  
Al munților vaier mă zbuciumă-n piept  
Și-mi tremură plânsu-n pleoape.

O vitregă soartă, cu patima ei,  
Pe-ntinsele culmi și poiene,  
În vremuri pitice, iubirii de frați  
Ziditu-i-a graniți viclene...  
A pus miezuine și stavil-a pus,  
Rupându-vă creștetu-n două,  
Când Domnul, stăpân pe pământ și pe cer,  
Pe voi v-a dat, munților, nouă!

Vă arde rușinea din creștet, ades'  
Voi aspră porniți vijelie —  
Și sufletu-mi lacom vă soarbe atunci  
Năprasnica voastră mânie!  
Din urletul vostru sub cerul aprins,

Din ploaia de trăsnete grele  
S-a naște odată, plutind peste vremi,  
Cântarea cântărilor mele!



## PRIMA LUX

Într-o duminică de toamnă... Vezi, ca prin vis mi-aduc aminte...  
M-a sărutat cu lacrimi mama când mi-a-ncheiat la gât cămașa,  
Zâbind m-a mângâiat pe frunte și nuci mi-a dat din sân  
nănașa,

Și tata m-a bătut pe umăr și m-a-ndemnat să fiu cuminte...

Și parc-o văd cum sta bunica, plângând în colțu-i de nă  
framă,

Când dascălul din sat și popa deodată ne-au venit în casă,  
Și cum roșisem de rușine când popa m-a chemat la masă  
Și mi-a vorbit de-nvățătură și m-a cinstit c-un ban de-aramă!

M-am furișat sfios în tindă... Simțeam cum mă supune frica,  
Îi ascultam de lângă vatră, dar nu le-nțelegeam cuvântul...  
Vorbeau de bani... vorbeau de carte, de rodul slab ce-a dat  
pământul...

Și nu mai știu... Cu capu-n poală, am adormit lângă bunica.

Și vezi, atunci, în noaptea-aceea, m-a chinuit o arătare...  
Părea că s-a deschis, departe, o gură roșă de balaur,  
S-apropia în drum o fiară cu solzi strălucitori de aur...  
O deslușeam cum vine-n goană și crește mare, tot mai mare.

Eu în zadar fugeam pe câmpuri... În urma mea urla spurcata,  
Răsufletul grozav și negru puternic i-l simțeam în urmă...

Simțeam cum vrea să mă înghită, simțeam cum glasul  
mi se curmă,  
Cu mâinile încrucișate sta fără de putere tata!

O mână m-a trezit din groază... Venise mama să mă vadă  
Cu brațe moi și tremurate mi-a ncolăcit atunci grumazul,  
M-a îmbrăcat în haine albe, mi-a sărutat pripit obrazul,  
Plângea când m-a urcat bunica sus, în căruța din ogradă...

Și s-a pornit căruța-n noapte. În pietre scânteia potcoava.  
Și tata sta tăcut alături... Mi se părea o-nchipuire...  
Și somnul mă fura arate... Cu ochii grei de nedormire  
Zăream în cale licuricii, cum luminau în șanț otava.

Dar sus, la marginea pădurii, am tresărit din somn deodată...  
Vedeam cu ochii mei aieva vedenia îngrozitoare:  
O gură roșă de balaur mi se părea aprinsul soare,  
Și-n fum îi clocotea întregă spinarea largă, revărsată.

Strivit atunci de-nfiorare, m-am ghemuit la tata-n poală:  
„Întoarce caii mai degrabă!... Nu vezi, balaurul mă-nghite?!“  
Îmi tremura de groază trupul, ca pieptul paserei rănite,  
Când tata mi-a răspuns pe gânduri: „Ne ducem în oraș,  
la școală!“



## CANTORUL CIMPOI

Cântăreț de lege veche,  
Cântăreț și om de treabă,  
Biată mintea mea zadarnic  
De păcatul lui se-ntreabă...

Cantorul Cimpoi, bătrânul,  
Cu făptura lui vitează,  
Cum cânta de mult în strană  
Cântecul de Bobotează!..

De troparele-i măiestre  
Se-nchina adânc poporul  
Și se lumina icoana  
Lui Isus mântuitorul..

Povesteau pe-atunci nănașii  
Că-i mai sfântă cununia  
Dacă glasul lui mărește  
Pe prorocul Isaiia.

Și la orice zi de praznic  
Îl poftea un colț de țară —  
Câte cântece de lume  
N-a cântat odinioară!..

Dar, vezi, vremea fără suflet  
Duce cântecul și gluma.  
Azi e rău de satul nostru,  
Și-i de cantor rău acuma.

Cum l-a-mbătrânit necazul  
De când i-a murit muierea,  
Dumnezeu i-a luat glasul,  
Domnii i-au vândut averea.

Astăzi doarme unde poate,  
N-are casă, n-are șură:  
I le-a dus pe toate darea  
Și-un fecior la-nvățătură..

## STRĂINUL

Era duminică-ntr-amiază,  
Noi stam pe prisă strânși în sfat,  
Când s-a ivit pe drumul țării  
Un om la marginea de sat.  
Din pulberea involburată  
Abia puteai să-l deslușești —  
Cu pașii largi grăbindu-și mersul,  
Venea în hainele-i nemțești...

La cruce,-n deal, noi îl văzurăm  
Cum s-a oprit deodată-n pas  
Și s-a-nchinat adânc drumețul  
Când a făcut în drum popas.  
Privea-ndelung, ca dus pe gânduri,  
La zidul zugrăvit cu sfinți.  
Și sta cu capul gol străinul  
În ploaia razelor fierbinți.

Când s-a pornit încet la vale,  
Noi ne uitam de la zăplaz,  
Și nu știu, ni s-a părut nouă,  
Dar avea lacrimi pe obraz.  
Când ne-a ajuns, a dat binețe,  
Cu glas domol, și-apoi a stat  
Și ne-a-ntrebat de sănătate  
Și de nevoile din sat.

Ne-a zis c-ar vrea la sfânta slujbă  
Să vie-alături cu noi,  
Și s-a uitat cu-atâta jale

Când a trecut un car cu boi.  
Iar la vecernie drumețul  
Stătea cucernic și supus,  
Și-a sărutat duios icoana  
Cu răstignirea lui Isus.

Când a plecat, ne-a spus povețe  
Cu grai înduioșat și blând,  
Și ne-ncălzea atâta-n suflet,  
Că lacrimam toți ascultând.  
Spunea că nu-i păcat mai mare  
Decât să-ți lepezi legea ta  
Și, vezi, îi tremura cuvântul  
Pe buze, când ne cuvânta!

Apoi s-a dus... Ne era jale  
Când s-a pornit la drum, pe grui...  
Dar uite,-n țintirim, pe noapte,  
Spun că văzură umbra lui.  
De-atunci tot despre el ni-e vorba  
Și-atât am vrea cu toți să știm:  
Anume lângă care cruce  
A-ngenuncheat în țintirim...



## MI-A BĂTUT UN MOȘ LA POARTĂ

Mi-a bătut un moș la poartă,  
Biet țăran cu țăndra sură,  
Îl lătrau departe câinii  
Când să-mi vie-n bătătură.

Cu sfiala lui senină  
Mi-a trecut cucernic pragul,  
Ca un sol din altă lume  
Zâmbitor pășea moșneagul.

Câte nu ne povestirăm  
Stând alătura la masă?...  
Sfânta mea copilărie  
Mi-a venit cu el în casă.

Rând pe rând îmi înviară  
Năzuințe frânte-n două,  
De la satul de sub munte  
Până-n lumea asta nouă.

Murmura încet în barbă,  
Se trudea să mă-nțeleagă,  
Sta pe gânduri dus bătrânul  
Când i-am spus povestea-ntreagă.

Mi-a plecat cu ochii umezi  
De amara-nvățătură:  
„N-o mai spune nimănuia  
Biet moșneag cu țundra sură!“



## SCRISOARE

Vezi, cum trece vremea,  
Și tu, tot departe,  
M-am gândit acuma  
Să-ți trimit o carte.



A-nflorit mușcata  
Din grădina noastră  
Și-i atât de roșu  
Macul din fereastră...

Straturile-n luncă  
Toate-s semăcate —  
Și-ți spune nănașa  
Multă sănătate.

Și mai este-o veste.  
— Știi tu, nene, oare?  
Peste-o săptămână  
Mărităm pe Floare.

Tata-i dus la târguri  
Mama stă și coasă  
Și tot plânge, biata,  
Că nu ești acasă.

Eu, pe gânduri dusă,  
Trec seara-n ogradă,  
Plâng acolo-n taină,  
Plâng să nu mă vadă...

Bată-le pustia  
Cele țări străine...  
Ne gătim de nuntă  
Și gândim la tine...

## LĂCAȘ STRĂBUN

O lume-ntreagă mi-a rămas în urmă  
Cu goana ei pripită după viață...  
Tu iar mă chemi, împărăție-a firii,  
Tu, n-lăcrimată, sfântă dimineață!  
Când demonul celor pribegi în lume  
Mi-a-ngenuncheat și dragostea și ura,  
Vin din potirul bunurilor tale  
Întârziat să-mi cer fărâmitura.

Sub adumbri de sălcii despletite  
Mă-ndrumă azi cea mai din urmă vrere,  
Sfiala lor îmi freamătă un cântec  
Și-aieve-aud țărâna cum mă cere.  
Eu, ostenitul călător al nopții,  
Neputincios, azi, poposesc în cale.  
Lăcaș străbun, cu turnul subțiratec,  
Mă mai primești sub zidurile tale?...

Atâtea legi și-au picurat otrava  
În inima rătăcitoare-n lume,  
Ș-atâtea duhuri privegheau în umbră,  
Toți mugurii nădejzii să-mi sugrume.  
Pentru atâtea poticniri în cale  
Și ispitiri de-nvățături deșerte  
Ș-atâta suflet risipit pe drumuri  
Putea-va oare cerul să mă ierte?...

Când urc acum cărarea de pe culme  
În dulcea pace atoateiertătoare,  
Eu luptă simt cum sufletu-mi încinge,  
Cum pieptul meu se zbate și mă doare.

În inimă obezile se sfarmă,  
Se dezrobesc aducerile-aminte.  
Și ușurat — biserică bătrână —  
Mă-nchin la pragul porții tale sfinte.

Îmi răsăriți, din tremurări de umbre,  
Voi, firi cuminți cu zâmbete-mpăcate,  
Voi, preoții nădejzii fără moarte,  
Voi, cei zidiți din vechea sănătate.  
Văd luminat obrazul vostru rumen  
De înțelesul altor lumi, senine,  
Eu, rob supus al patimilor mele,  
Atât de mult m-am îngropat în minel...

Adormitor m-alină busuiocul  
Îngălbenit sub candela de pază,  
Prin liniștea ferestrelor boltite  
Înfiorată a trecut o rază.  
Lumină blând un chip de muceniță  
Încremenită-n visu-i de fecioară.  
Și-n suflet îmi pătrunde-o picătură  
Din flacăra ce-ardea odinioară.

Stau biruit la colțul vechi de strană,  
Și mintea mea cutremurată-mi spune  
Că-n drumul ei a răsărit un picur  
Din mult ascunsă vieții-nțelepciune...  
Aici, în umbra potolită doarme  
Măreața tain-a morții și-a vieții,  
Tu, suflete întunecat de gânduri,  
Tu simți prelung fiorul dimineții...

Un nou botez, de premenire nouă,  
Dă minții mele altă-nfiripare,  
Când din înaltul zidurilor negre  
Coboară glas de binecuvântare.  
Clopotnița se-ndoaie și se frânge  
Din bieteale încheieturi uscate,  
Un suflet e ce-i înfioară lemnul,  
Și din adâncul altor vremi străbate.

E clopotul... Copilăria-și plânge  
Comoara ei pierdută-n pribegie.  
Cu limba lui de rugă și chemare  
Strămoșii toți își spun musttrarea mie.  
Azi îmi trimit nădejtile de veacuri  
Strigarea lor ce vine de departe.  
Eu o ascult și-n suflet îmi învie  
Sămânța bun-a vremurilor moarte.



## ION CRĂȘMARUL

Vezi, multe păcate  
Sunt pe lumea asta,  
Lui Ion Crășmarul  
I-a fugit nevasta;  
Mi se pare cu vătavul i-a fugit nevasta.

Trei zile-mplinite  
Și-a grijit amarul,  
Cu obrazii-n palme  
A vegheat crășmarul;  
Fără pâine, fără apă a vegheat crășmarul.

Când a fost de-a patra,  
Și-a chemat ortacii,  
Gloată voinicească  
Mi-au venit săracii;  
Lotri mari din două sate, mi-au venit săraci...

„Beți , copii, de-acuma  
Rău să nu vă pară;  
Să bem crâșma toată  
Până de cu sară;  
Praf din toate să s-aleagă până de cu sară!“.

S-au sumes voinici  
Și mi-au prins paharul,  
De buți și butoaie  
Mi-au golit celarul;  
De cuprinsurile toate mi-au golit celarul...

Zice-un baci năstrușnic  
Vorbe legănate:  
„Bea și tu, Ioane,  
Bea și tu, fârtate;  
Cine știe câtă vreme mai trăim, fârtate!“.

Dar Ion Crâșmarul  
Bea și nu prea foarte  
Și-i părea obrazul  
Galben ca de moarte;  
Era răzimat pe coate, galben ca de moarte.

Colo, cătră sară,  
Strașina de paie

A-nceput să ardă  
Foc cu vâlvătaie;  
De trei părți vărsa din crâșmă foc cu vâlvătaie!

Lui Ion Crâșmarul  
Nu-i mai știi de nume.  
Spun că peste multe  
A plecat în lume;  
Cu căciula pe sprâncene, a plecat în lume...



## ACASĂ

„Dar nici că vrei să pleci atunci,  
Știi că de groaza-nvățăturii  
Ai prins vreo două noți întregi  
Și te-ai ascuns în podul șurii...

Câți ani vor fi de când te-ai dus?...  
Mai spune-ne cum ai umblat?...  
Fără astâmpăr îmi erai,  
Și cât ești azi de așezat!...

Nu m-ascultai... Știi ce-ai pățit  
Atunci în seara de ajun?...  
Acum și gândul mi-l citești,  
Cât de cuminte ești și bun...

Nu te-ar cunoaște nicidecum  
Să te-ntâlnească-n drum vecinii,  
Vezi, ieși în poartă și le zi:  
„Mai știți, eu sunt feciorul Linii?!”

Te-ar râde fără crezământ,  
Necum în drum să te oprească —  
Și-ar zice: „Uite-un domn aici,  
Dar nu-i de legea românească!“

Și mă sărută împăcată:  
„Fecior cuminte are mamă!..“  
Eu îmi întorc o clipă fața,  
Și-o lacrimă-mi udă năframa...“



## NEPOTRIVIRE

Am întâlnit-o ieri în cale.  
Sus, la răscruce, lângă alun.  
Nu ne-am văzut de ani de zile  
Cu fata judelui Zăbun.

Drăguța mea de la podmol,  
Din noaptea cu șezători,  
Și-a pironit ochii-n pământ,  
Posomorâți și visători.

I-am prins mânuța s-o alint,  
Nedumerită se uita,  
Drăguța mea de la podmol  
Mi-a zis sfioasă „dumneata“.

Iar când am prins-o de mijloc  
Și-am sărutat-o lung pe gură,  
Mi s-a ascuns la piept și-a plâns  
„De ce te-ai dus la-nvățătură?..“

## ASFINȚIT

Crai bătrân, pornit spre rugă,  
Vine-Amurgul de pe munte,  
Împărțind cernite-odăjdii  
Brazilor cu bărbi cărunte.  
Umiliți se-ndoaie brazii,  
I se-nchină, i s-apleacă,  
Și cu zvon de surle-l lasă  
Pe măria-sa să treacă.

Stăruie domol moșneagul,  
Mai coboară, mai se suie,  
Și-nspre marginea pădurii  
Stă la colț de cărăruie.  
Ostenit, pe-un zgheab s-așază  
Și clipind tremurătoare  
Genele lui argintate,  
Ce mi-și vede, ce mi-l doare?

Măre, colo, mai departe,  
Se imbină două creste,  
Și-n poiană ce s-arată  
E aievea, nu-i poveste.  
Părul galben răsfirându-și  
Răsturnat peste răzoare,  
— De huzur i-s roși obraji —  
Doarme leneș craiul Soare.

Se încruntă greu bătrânul,  
Murmurând încet în barbă,  
De sfială se cutremur'



Firicelele de iarbă.  
Își spun taina la ureche:  
„Crai de glume, stai ș-adastă,  
Moș Amurg aleanu-ți poartă,  
Nu-ți dă fata de nevastă“.

Craiul tânăr sus pe creste  
Simte-a ierbilor povață,  
Și de jale, biet voinicul  
Se întunecă la față.  
Către casa lui din peșteri  
Necăjit moșneagul pleacă.  
Brazii-nfiorați îl lasă  
Pe măria-sa să treacă.

În oftat se-ndoaie fagii,  
Tremură în crâng alunii  
Și deodat' pădurea-ntreagă  
A-nțeles durerea Lunii...  
Biată Lună tremurată,  
În zadar te-arăți în cale,  
Toate florile surate  
Plâng de dorurile tale.



## CARMEN

Mireasa mea albă, cu chipul bălai,  
Ascultă a nopții povață,  
Minuni spune glia-n poveștile ei  
Și tainele vieții ne-nvață.  
Nu simți tu fiorul ce-n tremur prelung  
Tresare-n adâncuri de ape,

Răsufletul verii cum vine și-n drum  
Purcede vieți să dezgroape?

E dragostea mare — ascunsa pornire  
Ce sânul pământului poartă;  
E ceasul când glia în truda ei mută  
Învie-și țărâna sa moartă;  
E clipa când vechiul prisos de viață  
În straturi de flori se adună,  
Când bobul sfielnic din spice răsare,  
Zâmbind în poleiul de lună.

Lumina și cântul nuntesc peste fire  
În zvon de evlavie sfântă,  
Cu brâne de aur e bolta încinsă,  
Și iarba livezilor cântă.  
Azi lunca-i o mândră biserică largă,  
Iar plopii străjeri la irugă  
Par preoți cărunți în odăjdii de praznic,  
Cu brațe nălțate spre rugă...

Mireasa mea albă, cu chipul bălai,  
În fața lor blândă și dragă  
Smerită să-și plece genunchii trudiți  
Și dragostea noastră pribeagă;  
Și cerul și glia ne-ascultă pe noi,  
Iar marginea zării albastre  
Aprinde-o sfioasă făclie de veghe  
Și-n drumul nădejdlor noastre.

Noi suntem copiii pământului bun,  
Drumeți ai poruncilor firii,

Și-n sufletul nostru-i același îndemn  
Ce-nvie pe câmp trandafirii.  
Stăpână e firea ce bolta aprinde  
Și seamănă flori în dumbravă,  
Iar dragostea noastră-i un picur senin  
Din veșnicu-i cântec de slavă!



## O RAZĂ

Te-apropie, te-apropie de mine,  
Și-ascultă-mă, frumoasa mea minune:  
Eu sunt supusul firii înțelepte,  
Închinător la glie și la soare;  
M-au învățat poruncile ei drepte,  
Îndemnul lor cuvântul meu îl spune.  
Sunt cântărețul celor fără nume,  
Un strigăt smuls de-a vremilor vâltoare  
Din viforul durerilor din lume.  
Mult tăinuita firii îndrumare  
M-a plămădit din ură și iubire,  
Mi-a dat durerea lumii moștenire,  
Amarul ei să-l ocrotesc pe strune.

Te-apropie, te-apropie de mine,  
Vreau mâna ta, minunea mea bălaie:  
Azi, sub aprinsa cerului văpaie,  
În strălucirea mândrei bolți albastre,  
Să se-nfrățească sufletele noastre,  
Să se topească-n firea-ndrăgostită  
Atât prisos de viață netrăită,  
Ce răzvrătit îmi fulgeră prin vine.

Azi sufletul, trudit cetet, de stele,  
Străjerul treaz al visurilor mele,  
Întraripat străbate bolta-ntreagă;  
Pătrunde sus și-n drumu-i se-nveșmântă  
Cu revărsarea cerului senină,  
Cu cingătoarea albă de lumină,  
Cu tot argintul pulberii mărunte,  
În calea lui din stele-și face punte:  
Pătrunde sus, în bolta care cântă,  
Și-atâtea taine-acolo sus dezleagă.  
Azi, mintea, simt, purcede să-nțeleagă  
Al vieții mele rost ascuns în stele.  
Căci stelele îmi spun cuvânt anume:  
Că-n patima îmbrățișării mele  
Și-a ferecat iubirea ei o lume.

Toți cei lipsiți de-a dragostei povață,  
Rătăcitori prin negură și ceață,  
Toți cei feriți de-a soarelui căldură,  
Îngenuncheați de rele și de ură.  
Înfrigate suflete muncite  
De-o veșnică, zadarnică arsură,  
Ce n-au primit iubire în viață,  
Cu patima durerii lor unite  
Își înfrățesc aprinsa mea pornire,  
Îi dau avânt și nouă întărire,  
Și glasuri nouă struna mea învață.

Mă cheamă țara celor fără soare,  
Durerea lor și azi mă înfioară.

Privește-o rază blândă cum coboară  
De sus din cer și fruntea ne sărută:

Solie sfântă, tainică și mută,  
A pribegit din lumea ei de gheață  
Spre lamura văpăii noastre sfinte,  
Dorind iubire strălucirii sale.  
Frumoasa mea, ea se va duce-n cale,  
Rătăcitoare, undeva departe,  
Lâng-un bordei păraginit de soarte,  
Unde-o fecioară harnică, trudită.  
Ce moarte-au scris pe fruntea ei bolnavă,  
Cu chipul stins de-a lipselor otravă,  
Cu acu-n mâna albă, ostenită,  
A adormit pe pânza chinuită:  
Tremurător va trece prin fereastră  
În chiliuța umedă de lacrimi,  
Lăsând un strop din fericirea noastră.

În clipa asta tainică și mare,  
Când noi, topiți în dulcea-mbrățișare,  
Jertfim iubirii sufletele noastre,  
Tremurătoarea rază călătoare  
Alintă somnul trudnicei fecioare  
Și-i luminează fața ostenită,  
Cu vraja ei intruchipând un zâmbet  
Fericitor pe buza ofilită.



## IUBIREA MEA

În munți cu creștetele sure, din albă inimă de stâncă,  
S-a plămădit în taină lacul, și din prăpastia adâncă  
A biruit în drum pământul. Pe veci în matcă nastatornic,  
El crește azi și crește mâine, de cer și de lumină dornic.

Căci are dragoste cu cerul de-a pururi mișcătoarea apă  
Și-n frământarea ei păgână ea coasta zgheaburilor sapă,  
Cu pumnii sfarmă-n jur tărâmul și urlă de amar ce-o doare.  
Spre ceriuri brațele-și întinde să-i vie dragul mire: Soare!

Când razele nepotolite sărută fața undei clare,  
Înfiorată, spuma albă prelung și pătimaș tresare,  
Atâtea curcubeie tremur în valvârtejul ei de picuri,  
Când adânc se prind în horă strălucitoarele nisipuri...

Așa-i iubirea mea, asemeni acestei largi cetăți de unde,  
Adâncul ei se pierde-n taina nemărginirilor profunde,  
Cu vifore și curcubeie, ca valuri lung clocotitoare,  
Cu picuri ce se înfioară de chipul unui veșnic soare!



## RAPSODIE

Iar gândul ăst păgân îmi paște mintea,  
Ascultă-l tu cu degetul pe buză:  
Când ochii tăi stau ațintiți asupra-mi  
Și-și tremură ispita lor aprinsă  
Cu dor prelung, cu dulcea lor sfială,  
Frumoaso!  
Pe buza ta păcatul când zâmbește,  
Un ucigaș al minții înțelepte,  
Stăpân tiran aș patimilor mele,  
Femeie!  
Și brațul tău molatec când cuprinde  
O undă doar din valurile negre,  
Atunci  
Să-ncremenești în marmură cioplită,

De pe îngustul lumilor tărâm  
Călătorire-ar peștițe popoare,  
De pedestalul chipului de piatră  
În noapți de mai să-și razime genunchii.  
Ar pribegi pe negrele-i corăbii  
Apusu-ntreg și-ntreaga Miazănoapte,  
Și-ar preamări în templu sfânt de fildeș  
Minciuna,  
Cea mai frumoas-a vremii călătoare,  
Înmărmurită-n marmură curată.  
Un împărat cu pletele cărunte,  
Înnebunind cântare-ar pe gitară!  
„Un serafim cu ochii mari și limpezi,  
Robit de clipa dulcelui păcat,  
Din tronul sfânt al Domnului din ceriuri,  
În miez de noapte-un bulgăr a furat  
Și te-a-ntrupat cu daltă de argint  
Pe tine!“  
L-ar asculta pe gânduri dus nerodul,  
L-ar săruta pe tâmpla lui cărunță.

\*

Învăluit în ceața nopții sure,  
Eu, răzvrătitul călător al nopții,  
M-aș furișa în templul tuturor,  
Și sărutându-ți ochii reci de marmur'  
Și brațul tău, și buza ta, și fruntea,  
Te-aș sfărâma cu pumnul încleștat  
Și-aș râde  
Prelung,  
Văzând zdrobit odorul *tuturora!*  
În zori de zi ar omori norodul

Un biet nebun, ce blastămă și plânge,  
Și-apoi râzând își istovește brațul:  
Din bulgării nătângi ai pietrei moarte  
Zdrobitul chip ar vrea să-l reinvie.  
Nebunul...



## TRANDAFIRI

Nemângâietе flori bolnave,  
Voi, albi și galbeni trandafiri,  
V-a scris o jalnică poveste  
Ursita ne'nduratei firi.

Cum tresăriți voi când vă paște,  
Cu ochi flămânzi, păgânul gând,  
Și câte patimi vă-nfioară  
Nevinovatul trup plăpând.

Păcate negre dorm în pieptul  
Pe care-o mână rea v-a pus,  
Și să roșiți voi de sfială  
Nu v-a dat dreptul Cel de Sus.



## EȘTI SINGURĂ

Ești singură astăzi, tu, inima mea,  
Biserică veche-n ruină,  
Sub bolta ta sfântă, nnegrită de vremei,  
Azi nici un drumeț nu se-nchină.



Ești singură astăzi — Păreții-s bătrâni,  
Nu-i cântec în stranele mute,  
Icoanele-s șterse, și nimenea nu-i  
Altarul uitat să-l sărute.

Prin neguri arare s-abat amintiri  
Lăcașul pierdut să și-l vadă,  
Și fâlfâie tainic din aripa lor  
Ca groaznice paseri de pradă.

Ducându-și pierzarea, trec vifore-n drum,  
Te zbuciumă-n goană păgână—  
Și tu ceri zadarnic un fulger răzleț  
Să-ți năruie bolta bătrână!



## SUFLETUL

Pustietate largă și-atâta de săracă,  
Lumina ta mă arde și bezna ta mă-neacă.

De mult, în vremi uitate, când mintea nu mai știe,  
Ți-ai stors întreg belșugul din chinuita glie.

Atunci ți-ai stins și zvonul de miriști roditoare,  
Și cântecul livezii, și cea din urmă floare...

Azi țara ta-i supusă de jale și osândă —  
Și-atâția tigri-și urlă strigarea lor flămândă.

În noapte vin șacalii cu ochii de otravă  
Și sapă tainic groapa atâtor morți în slavă...

Pustiul se întinde cât ochii pot să vadă,  
Sub soarele tău vitreg, nisipul nu dă roadă.

Arare, câteodată, când vântul de departe,  
Un fir de lut aduce țărâni tale moarte,

Când c-o sămânță-n taină se înfrățeste lutul  
Și-un mugur își ivește sfielnic inceputul,

Himere cu ochi tulburi viața lui o curmă,  
Nisipul le rămâne uscat și șterp în urmă.

Din cer, strălucitoare, cad raze jucăușe,  
Batjocorind, păgâne, o lume de cenușe.



### A FOST ODAT'...

S-abat în vis vedenii de-altădată:  
Ții minte tu, erau salcâmi-n floare  
Și satu-ntreg în port de sărbătoare,  
Când tu te-ai dus, cea mai frumoasă fată.

Cum te-a-nghițit năprasnica vârtoare,  
Câte-ai pierdut în unda-i vinovată!..  
Azi, când te văd de-o lume adorată,  
Mi-e milă azi, și-atât de mult mă doare.

Visez acum să-ți văd viața scoasă  
Din al uitării-ntunecat noian:  
A fost odat-o fată sănătoasă,

Cu gând senin, curat ca de mărgean,  
Ce-a adormit cu coatele pe masă  
După citirea primului roman...



## REVEDERE

Un cântec legănat odată  
De sfânta-ntindere albastră  
În noaptea mută,-nfiorată —  
Așa a fost iubirea noastră...

Noi ne duceam pierduți de mână  
Și ne-mpleteam din visuri salbă,  
Și noaptea ne era stăpână.  
Și mărturie — luna albă.

Din ale inimilor șoapte  
A prins un cânt infiripare,  
Și l-am cântat atunci în noapte,  
Pășind alături pe cărare...

Dar, vezi, zoritul dimineții  
Ne-a dușmănit pe noi, sărmanii,  
S-au dus în lume cântăreții,  
Și nu s-au mai văzut cu anii.

Drumețe firi nemângâiete,  
Străbatem azi aceleași lunci —  
Ne-ntreabă florile șirete:  
„Mai știți voi cântecul de-atunci?”

Pe noi un dor ascuns ne sapă  
Și-nfiorați noi ne gândim  
La morții care ies din groapă  
Și rătăcesc prin țintirim...



### RĂSUNĂ TOACA...

Răsună toaca de utrină  
În pacea unei nopți târzii  
Și, rând pe rând, câte-un opaț  
S-aprinde-n mutele chilioi...

De glasul ei tresai pe pernă,  
Măicuță, tu, cu chip frumos,  
Și-alergi în grabă la altarul  
Mântuitorului Hristos...

Te văd în colțul vechi de strană  
Cum stai supusă de răstriști,  
Și-atâta jale pare scrisă  
În ochii tăi curați și triști...

Și cum te-nchini în rugăciune,  
Eu mă gândesc înduioșat:  
Nemilostiva toacă-a nopții  
Ce vis frumos ți-a tulburat?...

## CÂNTECE

### I

Tu n-ai la ușa ta zăvor,  
Nici lacăt n-ai la tindă,  
Tu n-ai la ușa ta zăvor  
Când eu, ca hoții, mă strecor,  
Și bietul suflet călător,  
La pragul tău colindă.

Tu mă auzi și mă-nțelegi  
Și-același vis ne poartă,  
Tu mă auzi și mă-nțelegi,  
Dar popi, cu cartea lor de legi,  
Și pravilele lumii-ntregi,  
Îți străjuie la poartă.

### II

Mor azi zâmbetele mele,  
Moare-ntreaga vraja firii,  
În paharul din fereastră  
Mor la noapte trandafirii.

Nici de cântec din tilincă  
Nu mai tremură brădetul,  
Jos la marginea dumbrăvii  
Se usucă zmeuretul...

Mor poveștile în pragul  
Noptilor la șezătoare,  
Moare-o stea-n adâncul mării,  
Și iubirea noastră moare.

Eu rămân să Țes statornic  
Cântecul de îngropare:  
Zilelor de săptămână,  
Zilelor de sărbătoare.

III

E îngropare azi la mine,  
Din ochii veșnicelor stele  
Cad razele tremurătoare  
La groapa visurilor mele.

Se zbuciumă înfiorată  
De-un tremur geana lor de aur,  
Atât de jalnică-i povestea  
Înmormântatului tezaur.

Truditul suflet se întreabă:  
De ce chiar cea mai dragă mână  
Ursită-i pe sicriu s-arunce  
Întâiul bulgăr de țărână?

IV

De va veni la tine vântul,  
Purtând povestea mea amară,  
Jelitul lui să nu te-nfrângă,  
Mustrarea lui să nu te doară.

Nu-i vina ta... Așa e scrisă  
Nemilostiva lege-a firii;  
Sărutul otrăvit al brumii  
Omoară toamna trandafirii...

Și cine s-ar opri să plângă  
O frunză veștedă-n cărare,  
Când codrii freamătă alături  
Și râd în răsărit de soare?...

V

Atât de veche-i îngroparea,  
Nici sufletele nu ne dor,  
Și tot îmi mai rășai din neguri  
Își au și morții dreptul lor...

În noapțile de primăvară  
Revin aducerile-aminte,  
Și mintea, pasăre răzleață,  
S-abate-n drum peste morminte.

De ni se-ncrucieșează drumul,  
Îndurerați noi ne zâmbim...  
Nu-ți par și zâmbetele noastre  
Ca două flori din țintirim?

VI

Primăvară, primăvară...  
Zâmbetul întregii firi,  
Dragoste de fluturi galbeni  
Și de galbeni trandafiri.

Primăvară, primăvară...  
Tremură luna bălaie,  
Dorm doi pui de rândunică  
Sub o strașină de paie.

În ungher, părăginită,  
Doarme hârbul de ghitară —  
Va mai fi și pentru tine  
Primăvară?...  
—◆—

### SONET

Cuprinde-mă din nou, singurătate,  
Căci țara ta de-atâtea ori mă cere;  
La sânul tău vor prinde-n veci putere  
Avânturile inimii curate.

Nemilostiva lumilor durere  
Depart-e-și strigă multele păcate:  
Ca-ntr-o vrăjită, tainică cetate,  
Eu mă închid în sfânta ta tăcere.

Grădina ta atât de mult mi-e dragă,  
Sunt flori acolo visurile mele,  
Și sufletului dat e să culeagă.

Rătăcitor el florile-și adună  
Și, în odihna nopților cu stele,  
Își împletește trainică cunună.

### SONET

Tu, tainică, curată Poezie,  
Biserică cu porți neincuiate,  
Tu neamurile gândurilor toate  
Cu drag le lași la pragul tău să vie.



Tot sufletul la poarta ta când bate,  
Drumeț slăbit, puterile-și învie,  
Își spovedește patimile ție,  
Și ele-adorm de tine alinate.

Păcate vin sub bolta-ți milostivă,  
Tu le ascuți pe toate deopotrivă  
Și le oprești neghina și amarul.

Dar tu rămâi de-a pururea senină,  
Căci nu-i pribeag ce-n fața ta se-nchină  
C-o lacrimă să nu-ți spele altarul.



## E SĂRBĂTOARE

E sărbătoare pe câmpie, și-n suflete e sărbătoare,  
Învie firele de iarbă sub ploaia razelor de soare.

Sunt Paștile cele frumoase, și-n fire zvonul lor străbate,  
Clopotnița-și îndoaie trudnic încheieturile uscate.

Arama strigă când se zbate măiastra clopotului limbă,  
Eu simt strigarea ei aprinsă, și-n vorbe sufletul o schimbă:

\*

Voi toți cari suferiți și plângeți sub largă-ntindere  
albastră  
Veniți, veniți, căci va să vie curând împărăția voastră!

Veniți, voi, obidiții lumii, cu buzele înfrigurate,  
Voi, chinuiții de arsura unei tăceri îndelungate;

Voi, osteniți fără nădejde, voi, slujitorii fără plată,  
Voi, căror vremea v-a dat veșnic numai porunca  
blestemată;

Voi, ce muncirăți pentru alții, trudind cu mâinile-  
amândouă,  
Veniți, că zvonul meu acuma vestește învierea, vouă!

Voi, cei cu fruntea de sudoare, cu genele de lacrimi ude,  
Eu cerului vă strig durerea, și Dumnezeu din cer aude!

Aduc lumina care sparge și sfarmă capiști de păcate,  
Zăvoarele mucigăite din temnițe întunecate!

Eu celor orbi dezleg azi taina înfricoșată de-a vedea,  
Și prăznuiesc, că-n al lor suflet învie învierea mea!

\*

Ascultă mintea mea supusă, genunchii mei se pleacă-ncet  
Și-aduc prinosul închinării celui de neam din Nazaret.



## FRUMOASA CEA DIN URMĂ

Pe perina cu foi de rosmarin  
Alunecase capul ei la vale,  
Pe fruntea albă, ca zăpada nopții,  
Ningeau podoabă-nduioșați cireșii:  
Murea fecioara...

Și ochilor senini, ca dimineața,  
Le adormea azi cea din urmă rază

În adumbrirea pletelor de aur.  
Iar buzele curate, ca un cântec,  
Mureau zâmbind azi cel din urmă zâmbet:  
Murea fecioara...

Sus soarele, cocon de-a pururi tânăr,  
A poposit în drumul lui pribelnic  
Și-nfricoșat de vestea unei raze,  
S-a-ntunecat și-n adâncimi de mare  
El și-a muiat pleoapa tremurând...  
Și zvon pe largi pustietăți de ape  
Și geamăt lung pornitu-s-a prin codri  
Înfiorate frunzele mureau,  
Iar chipul clar al lacului oglindă  
În clocote cernitu-și-a seninul  
Când vântul, crainic vestitor de groază,  
Urla nebun din tulnice de-aramă,  
Vestind: „Jeliți! Frumoasa cea din urmă  
E moartă!“  
Și mările și codrii răsunat-au:  
„E moartă!...”

Prelung gemut-a îngrozita fire;  
Cutremurați, cei patru stâlpi ai lumii  
Lăsat-au pacea stării lor pe loc,  
Când iat' deodat' se zguduie și bolta  
Din cingătoarea cerului albastru  
Descopciată, cade steaua Venus,  
Și prin văzduhuri negre călătoare  
Își taie drum, — iar ajungând seninul,  
Purcede-n zbor spre-mbătrânitul Hellas,  
Și-nfiorată sânul ei de flăcări

Și-l freamătă, când calea-i se oprește  
Pe vârful mort al muntelui Olimp,  
Și-n geamăt lung ea foc aprinde, mare!  
Și cum lumină flacăra curată,  
Și cum lumină flacăra curată,  
Din negură și din vestmântul ceții  
Răsar, tronind în liniștea lor sfântă,  
Toți dumnezeii zilelor de mult,  
Drumeții mari ai vremii stătătoare.

E împăcată vrajba lor străveche:  
Stăpânii morți ai fulgerelor stinse,  
Ocrotitorii dimineții albe  
Și-ai nopții negre purtători de frâne,  
Ce semănau cu mâna lor amurgul,  
Stau muți...

Măreții meșteri ziditori,

Încremenți în marmură și fildeș,  
Plecându-și greul frunții lor boltite,  
Încrucisându-și brațele lor albe,  
Privesc la foc cu ochii stinși și reci  
Și-i jale scrisă-n zâmbetele lor.  
Neputincioase zâmbete de piatră!

Gălbuie pară invelise-Olimpul  
Când iat' deodat', din ploaie de lumină,  
Zburând prelung prin albul de văzduhuri,  
Vin călători pe aripe de vânt  
Și, coborând pe razele de lună,  
Toți cântăreții  
Zidiți de vremea fărâmată-n clipe,  
În Răsărit și-n neagra Miazănoapte,

Vin sfâșiindu-și toga lor de purpur  
Cu pletele pe umeri undulate,  
Cununile le strălucesc de raze  
Și genele le strălucesc de lacrimi.  
Amar nespus răzbate-le făptura,  
Cu hohot plâng poeții-dumnezei,  
Când harfa lor în flăcări își aruncă  
Cutremurat,  
Olimpu-și mișcă iarba și nisipul.  
Biruitoare văpaia se ridică,  
Și flacăra la poarta bolții bate,  
Iar din fiorul harfelor aprinse  
Se infirip-un cântec fără seamăn  
Și firea-ntreagă cântă imnul morții,  
Și zeii-și pleacă fruntea lor boltită,  
Poeții-n palme fața și-o ascund;  
Iar plopii cântă, frunza tremurându-și,  
Și coapsa lor se-ndoaie și se frânge;  
Și trestia în ape se cufundă,  
Și-nfiorații trandafiri sălbatici  
Podoaba lor și-o scutură și cântă...  
Se smulg din coaje muguri feciorelnici  
Și, înfrățiți cu cântul și lumina,  
Își vestejesc petalele și — cântă...

Pe creștetul Olimpului aprins  
Își taie drum prin spini și printre zgheaburi,  
Rânindu-și brațul, fluierul și fruntea,  
Un făt pribeag, cu ochi senini, albaștri:  
E cel din urmă ucenic al strunii,  
La piept își strânge lira văduvită,  
Ce tremură, de crengi când se lovește,

Într-un suspin domol, nespus de jalnic...  
În vârf zărește focul ce se-nalță,  
Și-atunci nebun își opintește pieptull..  
Ajunge..  
Strălucitor văpaia viorie  
Se-nalță iar. În orișice scânteie  
Tresare-un gând și moare-o simfonie  
Din cântecul cel zămislit demult,  
De dragostea din începutul vremii,  
De trandafirul cel dintâi al firii...

Cu ochi aprinși poetul ingenunche,  
Și-ncet plecându-și fruntea lui rănită,  
Zdrobind sfiala celor pentru strune,  
Întruchipează jalea lui în cântec..  
Și lacrimi cad pe lemnul-nfiorat  
Ce-i ferecă cu glas nebun amarul:  
E cea din urmă încordare-a strunii,  
E-al frumuseții imn de îngropare!..

Pribeagul făt cu ochi senini, albaștri,  
Și el și-aruncă lira-n foc. Și-atunci  
Ridică-și ochii tulburați de clipă:  
Vede zdrobiți în bulgării nătângi  
Curatul chip al zeilor de marmur';  
Iar cântăreții călători se duc,  
Suindu-se pe razele de lună,  
Suindu-se pe aripe de vânt,  
În alte lumi.  
Înalță-și ochii către foc, să vadă,  
Și vede para leneș cum se stinge  
Și cum rămân din lamura văpăii

Cărbunii morți ai sfintei stele Venus.  
Cu fumul cald al jertfei uriașe,  
Se-nalță ea pe patu-i de mătăasă,  
Înfășurată-n pulbere de slavă,  
Cu picurii celui din urmă cântec,  
Domol, domol...

Frumoasa cea din urmă...

\*

E cântul mort. Poetul fără liră,  
Lipsit pe veci de-a ochilor văpăi,  
A pribegit la malurile mării...  
Dar nemișcată, mută era marea.  
Un val răzleț din sânul ei răcit,  
Ce tresărea prin cearcăne de gheață,  
A întrebat poetul orb:

„Răspunde,

El unde-i?

Soarele, căci raza lui n-o simt?..“

Și-n vreme ce încremenea în gheață,

Răspuns-a valul:

„Emort.“



## POEZIE

Tu, Doamne, tu, stăpânul peste fire,  
Ce din curata stelelor lumină  
Dai lumilor de veci orânduire;  
Tu, într-o clip-a milei tale sfinte,  
Și sorții mele scris-ai o menire:  
Ce-nfricoșat e darul tău, părinte!

Pleoapelor tu nu le-ai dat hodină,  
Nici sufletului mută-mpăciuire,  
Nici minții mele somnul fără vină!

În noaptea grea, când bolta-nfiorată,  
Cu jungghi de aur își străpunge sânul,  
Când codru-și vede fala-nngenuncheată  
Și umilit se zbuciumă bătrânul,  
Când trăsnete potrivnice se-ncaier'  
Și creștetele brazilor despică,  
Eu în văzduhuri deslușesc un vaier,  
Cum din adânc spre mine se ridică,  
Gemând prelung la poarta mea, stăpâne!  
Simt frământată-n urlete păgâne  
Nemărginita lumilor durere,  
Cum vine-n zborul aripilor grele  
De-mi zguduie zăvorul și mă cere  
Strivită simt în matca ei, părinte,  
Cum se frământă chinuita minte,  
Cum gânduri vin în clipele acele  
Și se prăval' în pacea nopții mele  
Ca bulgări grei în groapa-ntunecată!...

În zori de zi, în umeda răcoare,  
Când fața plânsă florile-și înclină  
În alintarea razelor de soare,  
Robit de-ntâia zare de lumină,  
Drumeț grăbit și fără de hodină,  
Simt sufletul de drumu-i cum se găta.  
Descătușat din pacea lui aleargă,  
Ca vulturul în goana-nviforată,  
Pământu-ntreg cu-ntinderea lui largă



El a purces sălbatic să-l străbată,  
Câtând în drum sămânțele durerii...

Prin valul firii fără de repaos  
Ca un vâslaș aprins își taie cale,  
Își scaldă ochii-n râul larg de jale,  
El totul vede, toate le ascultă...  
Unde-i plânsoarea zărilor mai multă  
El își rotește aripile sale.

Târziu, când geana zărilor senine  
Se-nchide lin, și soarele pe munte  
Își culcă chipul roșu de rușine,  
Pe-a stelelor strălucitoare punte,  
Drumeț înfrânt, cobori și tu la mine,  
Povara grea abia mi te mai ține.  
Din praful sur al zilei chinuite,  
Cules în prada zborului sălbatic,  
Din al durerii chiot furtunatic,  
Din zâmbete de buze ofilite,  
Din tulburări de patimi și ispite:  
În truda grea, când tâmpla-nfierbântată  
Se zbuciumă zăgazul să și-l frângă,  
În biata minte greu cutremurată  
Sămânța ta tresare-atunci, stăpâne,  
Și tu-mi răesai, senină și curată,  
Strălucitor, un strop de apă vie,  
Ce-mi luminează-n negura nătângă,  
Tu, tainică și sfântă *Poezie!*

DIN UMBRA  
ZIDURILOR  
(1913)

## REVEDERE

Tu, minunată poezie,  
Uitatul meu ostrov de flori,  
Îmi mai deschizi azi poarta mie,  
Când mă întorc din pribegie,  
Străin cu pași rătăcitori?

Îmi tremură durerea-n gene  
Cum calc pe vechiul drum bătut;  
Sărmane crânguri și poiene,  
Vă năpădiră buruiene  
De când noi nu ne-am mai văzut...

Ca un drumeț din altă țară  
În cale mă opresc și-ascult:  
Aș vrea-n grădina solitară  
Un glas să-mi reînvie iară  
Din praznicele de demult.

Dar val de neguri mă-mpressoară,  
Furtuni au bântuit pe-aici,  
Nu-s stelele de-odinioară,  
Pe urma lor abia mai zboară  
Un roi plăpând de licurici...

Printre cărări dărăpănate  
Cresc spini, iar flori de-mi mai răsar,  
Se-nclină toate-nrouate  
Cu lacrimile adunate  
În drum de bietul grădinar.

## DIN UMBRA ZIDURILOR

### OASPE VECHI

Când zilele-mi mureau în urmă, sărace toate deopotrivă.  
Tu, sfântă, minunată noapte, mi-ai fost de-a pururi  
milostivă.

Când te iveai, din pragul bolții, cu albă pulbere de stele,  
Durai o punte argintată la ferestruia casei mele.

Tu mă vedeai în brațe slabe îmbrățișând trudită pernă,  
Când visuri îmi goneau odihna cu-nfrigurarea lor eternă;

Tu mă găseai uitat și singur și — darnică ca totdeauna —  
Între pereții morți și umezi îmi trimiteai, podoabă, luna.

Cum cobora stăpâna blândă, făclie-n casă să-mi aprindă,  
Se deslușea o lume-ntregă închisă-n ciobul de oglindă...

Se-nfiripau lumini și visuri, că te mirai chilia scundă  
Cum poate-atât prisos de vraje în îngustimea ei s-ascundă...

Atunci, în pacea-nfiorată de năzuințe fără nume,  
Un copilaș cu ochii vineți, senin ca rostul unei glume,

Se furișa încet pe-o rază la patul meu, să mă alinte  
Cu neastâmpărul albastru din căutătura lui cuminte.

Cu degetele moi și albe pe ochi mă mângâia... pe frunte...  
Râdea cu glasul lui de clopot când da de firele cărunte...

Îmi dezgropa povești uitate, și cu făptura lui sprintărară  
Îmi deștepta un zvon de frunze, un glas de cântec de  
la țară.

Venea la mine busuiocul, veneau și flori de sânziene,  
De mână mă ducea copilul în țări cu feți și cosânzene...

Cum trece vremea nendurată și pururi cumpăna și-o saltă...  
M-a dăruiat c-o mână soarta, dar m-a furat cu cealaltă...

Azi încăperea mea e largă, dar noaptea-i mută și săracă,  
Stau singur și aud aieva cum toate-n juru-mi prind  
să tacă.

Nu mă mai știe vechiul oaspe... odată mi-a deschis  
pe-o clipă...  
Și nu m-a cunoscut, sărmanul... Cutremurat, s-a dus  
în pripă...

Pesemne c-a murit acum, ori ursitoarea nu-l mai lasă...  
Copilăria mea senină, tu nu mai vii la mine-n casă...



## AGONIE

În mine se petrece-o agonie,  
Ca într-o tristă casă solitară,  
În sufletu-mi bătut de vijelie  
Eu văd un om ce-a început să moară...  
Un cântăreț cu rostul de la țară  
Se duce-acum și n-o să mai învie  
Cu chipul lui senin de-odinioară...

Demult... Demult... Din cea dintâi clipită,  
De când te-au smuls de la bătrâna vatră,  
Din casa cu șindrile-acoperită,  
De-atunci începe moartea-ți nesfârșită,  
De-atunci te fură fiecare piatră...  
Te-au biruit în stingerea domoală  
Străine legi din guri necunoscute;  
S-a poticnit curata ta sfială,  
La orice pas, de pravili neștiute;  
Prin praf, prin fum, prin vorbe de ocară  
Te-ai dus, sărmane suflet de la țară.  
Din orice colț mi te prindea o sârmă  
Și te-alunga un șuier de mașină...  
Avutul tău s-a risipit pe cale,  
Te-au părăsit și zmei și cosânzene,  
Ți s-a uscat și lacrima din gene,  
Au amuțit și sfaturile tale...

Așa, pe rând, ți-a tot trimis viața  
Un nou tâlhar, în orice clipă nouă,  
Și fără milă-n toată dimineața  
Te-a despoiat cu mâinile-amândouă!..  
Acuma simt: drumețul dă să moară...  
Un oaspe nou îi stă la căpătâie,  
Încetișor în casă se strecoară,  
Cu albe mâini, cu inima bolnavă,  
Cu ochii arși de friguri și otravă...  
Stăpân de-acuma el o să rămâie.  
Privindu-și lung ograda în ruine,  
El trist își spune gândul ce-l apasă;  
„Tu mori acum... dar umbra ta revine,  
Și pururi simt că singur nu mă lasă,  
În nopți târzii s-a furișat la mine  
Și-o să mă știu străin la tine-n casă...”

## PARIS

### I

La geam îmi cântă-n ritmuri cadențate  
Haotica Parisului năvală,  
Când o ascult în goana-i triumfală,  
Simt inima pământului cum bate.

Ca pe-un ostaș infrânt de oboseală  
M-a biruit năprasnica cetate,  
Drumeț orbit de flăcări nevisate,  
Îmi plimb prin ea umila mea sfială.

De-acum sunt robul mândrei metropole  
În suflet simt cum crește-ntruna zvonul  
Din preajma auritelor cupole.

Dar nopțile, când umbre moi se lasă  
Și-n jur de mine urlă Babilonul,  
Eu mă visez în sat la noi, acasă...



## ZIUA

### II

În zorii albi, senină dimineață,  
Tu-mi pari o față mândră de la țară,  
Venită la oraș întâia oară,  
Cu gând curat și rumenă la față.

Te prinde însă-n blestemat-ai gheară,  
Te zbuciumă vârtejul de viață,





Din mii de guri minciuna lui te-nvață,  
Stropindu-te cu tină și ocară...

Insulte cad, batjocura te arde,  
La orice pas culegi o nouă vină  
În rătăcirea ta pe bulevarde.

Așa pe rând te-ntuneci și, spre sară,  
De praf, de fum și de păcate plină,  
Tu te prăvali sfârșită și... murdară...



## NOTRE DAME

### III

Parisu-și urlă vasta nehodină  
Și fără somn se zbate vinovatul...  
E noapte-n jur, de-a lungul și de-a latul,  
De vin, de glume și de-amoruri plină.

Durerile și-au amuțit oftatul,  
Mor visurile sugrumate-n tină,  
Scăldat în răs, în aur și-n lumină,  
Pe uliți trece hohotind păcatul...

Drumeț străin din țări îndepărtate,  
Eu mă strecor prin putreda cetate  
Când după nori mijeste aurora...

Prin boltituri de arcuri triumfale,  
Văd turnurile vechei catedrale,  
Ca două brațe blestemând Gomora...

## FELINARUL

### IV

Neadormit veghează felinarul,  
În taina nopții osândit să vadă,  
Tovarăș are colțul vechi de stradă,  
Singurătății sfetnic — trotuarul.  
El vede-a vieții nesfârșită pradă,  
Asfaltu-i spune patima ș-amarul,  
În fața lui își plimbă-ntreg calvarul  
Întunecata veacului baladă...  
În tremur lin lumina i se frânge,  
Clipind încet cu licărire rară,  
Îți pare-un ochi îndurerat ce plânge.  
Și parc-aud oftarea lui sihastră:  
„De ce m-aprindeti fiecare sară,  
Să luminez nenorocirea voastră?...“



## ÎN MUZEU

Lăcaș cernit al trecerii eterne,  
Trist sarcofag al vremii adormite,  
Tu, jalnică posomorâtă urnă,  
Ce-aduni cenușa gloriilor stinse —  
Sub bolta ta mi-e frig și mă cutremur.  
De undeva, de dincolo de moarte,  
Eu simt un duh întunecat cum vine,  
Cum își desface aripile negre,  
Cu zbor încet din haos se desprinde,  
Și toate pier pe câte-un drum s-abate  
Și le-a atins răsuflul de gheață...  
Mor florile și zâmbetele mor,

Se frânge visul, dragostea apune,  
Se sting zdrobite ciocotele urii,  
S-aștern în praf și dumnezei și ingeri,  
Trosnesc și cad arcadele măiestre,  
C-un geamăt lung se surpă Partenonul.  
Iar duhul rău purcede mai departe,  
Și râsul lui se plimbă pe ruine...  
Zadarnic, tu, crăiasă-ndurerată,  
Cu ochii stinși l-ai plâns pe Mausolos,  
Și jalea ta a-ntruchipat minunea  
Ce-mpodobește de mult Halicarnasul<sup>1</sup>...  
Și tu-n zadar ți-ai scris, Sardanapale<sup>2</sup>,  
În marmură cântarea biruinței...  
Sunt toate praf... — Un bulgăre nătâng,  
Un strop răzleț și fără strălucire  
A mai rămas din visele lui Ramses,  
Ce-a ferecat eternitatea-n piatră.  
Bieți biruiți, azi sunteți toți alături,  
Ostași căzuți ai luptei nesfârșite,  
E moartă azi și vechea voastră vrajebă.  
Neputincios, la poalele Astartei<sup>3</sup>,  
Cu arcul frânt, stă trist săgetătorul,  
Privind obrazul spart al unui sfinx...  
Cum stați așa, sărăcăcioase moaște  
Ce-ați mai rămas, sărmene mărturii  
Din strălucirea moart-a unui vis,

---

<sup>1</sup> *Halicarnas* — vechi oraș în Asia Mică, în care regina Artemisa a construit *mausoleul*, celebru monument ridicat în amintirea soțului ei, regele Mausoli.

<sup>2</sup> *Sardanapal* (Assurbanipal) — personaj legendar, creator al unui imperiu asirian, între 336-817 î.e.n., care însă a fost repede distrus.

<sup>3</sup> *Astarte* — zeiță feniciană, protectoare a fertilității pământului, a maternității și a dragostei.

Satiri, himere, nimfe și centauri,  
Cu trupul frânt, cu brațele pierdute;  
Și cum amurgu-nlăcrimat trimite  
De sus, din cer, un giulgiu mortuar  
Pe la fereastra criptei voastre reci;  
În liniștea arcazelor boltite,  
Eu singur viu pe câmpul de bătaie,  
Stau îngrozit de suspinarea voastră,  
De geamătul ce tremură-n văzduh,  
Și mintea mea aude cum pământul  
Își cere astăzi morții înapoi...

Veniți, veniți să facem îngropare!  
Drumeți de-acum ai vremii stătătoare,  
Veniți o groapă nouă să săpăm!  
Să le-așezăm în tristă înfrățire  
Aceste moaște jalnice și sfinte,  
Deasupra lor să crească iarba verde,  
Să-și cânte viața imnul ei de slavă,  
Iar din amarul plâns al veșniciei  
Să prindem vraja clipei trecătoare...



## CINQUECENTO<sup>1</sup>

Clocot de măriri apuse,  
A lui Leonardo vreme,  
Glasul farmecelor duse  
Vine pururi să mă cheme.  
Mintea, pasăre răzleață,  
La sicriul tău mă poartă,

---

<sup>1</sup> *Cinquecento* — secolul al XVI-lea (ital.).

Tu-mi dai dragoste de viață,  
Minunată lume moartă.

Ți-au fost barbari *cittadinii*,  
Aspru neam de harță dornic,  
Pe pumnalul lui Cellini  
Era sângele statornic.

Cardinali purtau coroana  
C-un surâs machiavelic,  
Și venea din iad Satana  
La sinodul ecumenic.

Ars de frigurile vieții,  
Cu satiri și cu bacante,  
Tatăl palidei Lucreții  
Sta de gât cu trei amante.

Era-n chiot Vaticanul,  
Plin de patimi și pierzare.  
Se urzea din crime planul  
Groaznicului Don Cezare.

Cinstea greu suia calvarul  
Când minciuna sta-n domnie;  
Aretino<sup>1</sup>, pamfletarul,  
N-avea strop de omenie.

.....  
...Dar lumini strălucitoare  
S-aprindeau printre păcate:  
Erau flori, sonete, soare...  
Era răs și sănătate.

---

<sup>1</sup> *Pietro Aretino* (1492—1556) — scriitor satiric italian din epoca Renașterii.

Și de-aceea-ți cer eu sfatul,  
Căci din mândra ta poveste  
Nouă ne-a rămas păcatul,  
Poezia nu mai este...



## MAMA

E plin în jur de noi muzeul,  
Și pare-un templu minunat,  
În care mii de robi ai vieții  
Vin să se spele de păcat.  
Sunt călători din largul lumii,  
Ce-au pribegit pe ocean,  
Să-și scalde ochii în lumina  
Din pânzele lui Tizian.

Stau toți cu mintea-ngenuncheată  
Și-i mut cucernicul popor,  
Eternitatea prinsă-n cadre  
Își poartă sfântul ei fior.  
Învins de taina mare-a clipei,  
Se-nchină sufletul supus  
În fața veșnicei icoane  
Cu răstignirea lui Isus.

Ce blând se uită chinuitul  
De sub cununa lui de spini,  
Lumina resemnării mute  
E scrisă-n ochii lui senini.  
Nu-l dor piroanele din carne,  
Zâmbește pașnic, iertător,  
El știe că de veci învie  
Acei ce pentru alții mor.

La poala crucii e Maria,  
Și-n chipul ei, nespus de trist,  
A zugrăvit un chin sălbatic  
Penelul meșter de artist.  
Ea-și frânge mâinile și geme,  
În gândul ei a-ncremenit:  
Nu dumnezeul, care-nvie,  
Copilul ei, care-a murit.

O văd și mă întreb, pe gânduri,  
De rostul nepătrunsei firi:  
De ce și chinul unei mame  
E-n prețul unei mântuiri?  
O văd și simt în suflet patimi  
Din traiul nostru măsurat,  
Toți răstigniții mici ai sorții  
Pe rând, în minte, mi s-abat...

Și stau pierdut... În jur de mine  
Se schimb-al oamenilor val...

. . . . .  
Ce-o fi făcând acum o mamă  
Acolo-n satul din Ardeal?...



## MĂSUȚA MEA

Și-a dus o-ntreagă veșnicie  
Trudita anilor povară  
De când legarăm prietenie,  
Măsuța mea de-odinioară.

În umbra vechei cafenele,  
În cel mai tăinuit ungher,

Ne luminau aceleași stele,  
Aceleași colț senin de cer.

Aici, în noapțile de iarnă,  
Singurătatea mea amară  
Putea visările să-și cearnă  
Prin fumul leneș de țigară...

Măsuța mea, ți-aduci aminte  
De-atâtea zile fără soare,  
Când fruntea mea cădea fierbinte  
În palmele tremurătoare?..

Pe bolta ei trandafirie  
N-avea credința mea înfrângeri,  
Și-n mândra noastră sărăcie  
Ea ne vrăjea un cor de îngeri.

Cum m-a furat de-atunci viața  
În goana ei fără repaos...  
S-a stins în neguri dimineața  
Rătăcitorului în haos...

Azi, după vremi, de patimi pline,  
Măsuța mea, iar ne-ntâlnim,  
Duceam șirag de vieți în mine,  
Azi mă întorc c-un țintirim.

Mi-am risipit de mult în lume  
Senina visurilor salbă;  
Măsuța mea, îți spun un nume,  
Și-l scriu pe marmura ta albă...



## CÂNTĂ APELE

### LA MAL

Mândra apelor crăiasă,  
Ne-ntâlnirăm azi în cale,  
Eu, cu gândurile mele,  
Tu, cu valurile tale.

Prinși de-o tainică chemare,  
Ne privim acum în față,  
Tu, eterna vremii doamnă,  
Eu, un strop răzleț de viață.

Cum te văd, din clipă-n clipă,  
Mintea-mi zgribură și cade,  
Simt moșia ta cum crește  
Și hotarul meu cum scade.

Ți-ai pornit nemărginirea  
Să mă-nfrunte, să mă frângă...  
Râd talazurile tale  
De luntrița mea nătângă.

Tu mă birui, fără luptă,  
Pururi neînvinsă mare,  
Ochii călători pe ape  
Tremură și-ți cer iertare...

Spre adâncurile albe  
Îmi îndrept umila rugă!  
Mă primește-ntotdeauna  
Ucenic să-ți fiu, și slugă.

Lasă-mă uitat la malu-ți...  
Să mă uit așa departe:  
Din întinderea albastră  
Voi citi ca dintr-o carte...



## AETERNITAS

Pe boltă stele tremurate purced sfiala să-și aprindă,  
Și ca o pasăre rănită se zbate biruitul soare;  
Noi stăm la mal uitați alături, când veșnica povestitoare  
Nemărginirea ei și-o frânge în ochii tăi, ca-ntr-o oglindă.

Amurgu-și flutură-n albastru năframa cu argint țesută,  
Și tot mai rar își bate marea răsufletul domol de pace;  
Noi ocrotim atâta cântec acum, când buza noastră tace,  
Când mâinile îngemănate se strâng și-și spun povestea  
mută.

Pribeag ni-e sufletul pe ape, și marea ni-e acum stăpână,  
Căci ne-am topit de mult visarea în uriașul piept de unde,  
Ea ne-a-mpletit iubirea-n valuri, în depărtările afunde...  
De-acuma, prinsă-n taina apei, nemuritoare-o să rămână.

...“Și ne vom stinge-ncet, femeie, ni-e scrisă moartea sub  
pleoape,  
Dar va zâmbi întotdeauna senina veșniciei soră,

Va răsuna iubirea noastră în mândra valurilor horă,  
S-a legăna pe-aceleași unde, va plânge în aceleași ape.

Și poate-odată, într-o sară, tot ca acuma de albastră,  
Când noi vom fi demult țărână, vor poposi doi inși la  
mare.

Neștiutori s-or prinde-n brațe, se vor strivi-n îmbrățișare  
Și nu vor înțelege, bieții, că strâng la piept iubirea  
noastră.



## MARE MOARTĂ

Spun corăbierii că în Marea Moartă  
Văduvă-i de viață apa, din vechime,  
Nici un strop de suflet undele nu poartă,  
Și pe Marea Moartă nu vâslește nime.

Cerul Palestinei, spun corăbierii,  
Baldachin de ceață flutură pe maluri,  
Neștiind nisipul rostul primăverii,  
Doarme apa mută în tăcute valuri.

Ocolind-o pururi paseri călătoare,  
N-o ating în cale pribegiri nomade,  
Peste Marea Moartă dac-a prins să zboare;  
Sugrumat de neguri, albatrosul cade.

Cântec nu răsună, nu s-aud nici șoapte,  
Țintirim de apă-i unda ei sălcie,  
Să fi plâns vreodată, ori să strige-n noapte,  
Despre Marea Moartă nimenea nu știe.

Ce poveste tristă spun corăbierii,  
Nici n-aș crede, poate, vorbele acestea,  
Dar, cu biata minte-n patima durerii,  
Mă gândesc la tine și-nțeleg povestea...



## DE PROFUNDIS<sup>1</sup>

Plâng apele în noaptea asta  
Și, într-un vaier îndelung,  
Oftări mi-ating în zbor fereasta,  
Și-n zbor la patul meu ajung.

O groază sufletu-mi supune  
Și-n așternut eu mă cufund  
Când stihuri de îngropăciune  
Vin din prăpăstii fără fund.

Plânsori și gemăte și șoapte  
De-a lungul apelor s-aștern,  
Și-n pacea miezului de noapte  
Par smulse dintr-un plâns etern.

Pesemne-acu-i grozava clipă  
Când moartea s-a pornit la drum,  
Și bate tainic din aripă  
Deasupra mărilor acum.

Toți robii zăvorâți sub apă  
Își simt stăpâna și tresar,

---

<sup>1</sup> Din adâncuri (lat.) Începutul psalmului 130, care se cântă la înmormântările catolice.

Ei sparg a valurilor groapă  
Și plâng cu plânsul lor amar.

Împins de-o nepătrunsă lege  
Se cere lutul în pământ:  
Sărmane suflete pribege  
Își cer o cruce și-un mormânt...



## LACUL

La geamul meu de lângă lac  
Se bate apa-n scânduri,  
La geamul meu de lângă lac  
Se fac încet și se desfac  
În mine-atâtea gânduri...

Pe rând vin undele de mor  
Și-n murmur se destramă,  
Pe rând vin undele de mor  
Și parc-aleg din gura lor  
Pe nume cum mă cheamă...

Eu m-am gândit de-atâtea ori  
Și mintea mea se-ntreabă,  
Eu m-am gândit de-atâtea ori:  
Ce tainici, nepătruși fiori  
De-ntinsul lac mă leagă?...

Pesemne, tu, care te-ai dus,  
I-ai rătăcit pe maluri,  
Pesemne, tu, care te-ai dus,



Într-un târziu și trist apus,  
Te-ai oglindit în valuri...

De-atunci îl zbuciumă muștrări  
Și-n noapte plânge lacul,  
De-atunci îl zbuciumă muștrări  
Și simte-aceleași frământări  
Ca dorul meu, săracul...



### EU STAU LA MAL...

Corabia din lanțuri desfăcută  
Își mișcă-ncet scheletele trudite,  
Cu ea te duci spre lumi nebănuite,  
Femeie, tu, pe veci necunoscută.

Abia în zborul ultimei clipite  
Te văd — de-acuma pururi nevăzută —  
Și totuși simt o jale neștiută  
Când zarea albă-n purpură te-nghite.

Eu stau la mal, și golul ne desparte...  
Mă uit în larg cât ochii pot să vadă  
Cum mi te pierzi departe... mai departe...

O taină simt că m-a legat de locul  
Unde-am rămas nedumeririi pradă...  
Pesemne-acuma mi-a murit norocul...

— *Ne cheamă pământul* —

### SCRISOAREA TA...

Scrisoarea ta mi-a destrămat  
A visului beteală,  
Ce viperă ți-a mprumutat  
Veninul drept cerneală?...

Cu slova ta vin anii toți,  
Și-n vraja lor mă fură...  
În rostul ei mărunț, cum poți  
Să-nchizi atâta ură?...

Cetind-o azi, ca alte dăți,  
În mine-un gând tresare:  
Ce-ar fi s-o sfârtic în bucăți  
Și s-o arunc în mare?

Din ale scrisului tău vești  
Otrava s-ar desprinde,  
Că mâine-atât amar de pești  
Pescarii n-ar mai prinde...



### GÂNDEȘTE-TE...

Lin picură azi milostiva pace,  
Și prin văzduh o șoaptă nu colindă,  
Peste întinsa lacului oglindă  
Amurgul umed umbre moi desface.

Pe cer pornesc făclii să se aprindă,  
Începe bolta-n aur să se-mbrace,



Stejarul mut deasupra noastră tace,  
Abia arare cade câte-o ghindă...

Cum stăm așa, cu ochii duși în stele,  
În inimă simțindu-ne veninul,  
Părem doi tainici făcători de rele.

Mă înfioară zărilor albastre:  
Gândește-te, ce clar le-ar fi seninul  
De n-am fi noi, cu sufletele noastre...



## SCIROCCO

S-alungă clocotul de ape,  
Și-n goană brațul unui val,  
Ca un stăpân fără de milă,  
Azvârle-o scândură la mal.

Biruitoare urlă marea  
Și mi te lasă pe pământ,  
Solie jalnică și mută  
A așteptării ce s-a frânt.

Ce tainică apropiere  
Și ce îndemn ascuns din cer  
Mi te-a trimis să-mi spui povestea  
Pierdutului corăbier?

Ori poate știe uraganul...  
Și vrea să-i vadă la un loc  
Pe bieții călători pe valuri  
Bătuți de-același nenoroc?...

## COARDE VECHI

### POET

Când l-au închis după zăbrele  
Și paznicii l-au petrecut  
L-au despuiat de toate cele,  
De tot sărmanul lui avut...

L-au dus așa-ntre răzvrățiții  
De după zidul fără glas,  
Dar și-au uitat nenorociții  
Că gândurile i-au rămas.

Nebănuitul lor tezaur  
Nebunii-ntreg i l-au lăsat  
Și-n giulgiul lor tivit cu aur  
El sufletul și-a-mpresurat.

Zadarnic bate din aripă  
Și-n goană moartea-i dă fiori,  
Zadarnic huhurezii țipă  
Din turla negrei închisori.

În mândră vraje se desfată  
Ungheru-ngust și nevoiaș  
Și-i o grădină fermecată  
Chilia de pușcăriaș...

Iar dacă, tainic, câte-o rază  
Coboară tremurând pe pat,  
Ea-nfiorată luminează  
În visul unui împărat...



## DOINA

O doină plânge sus pe culme,  
Din fluier unde limpezi cad,  
Și legărate lin s-afundă  
În pacea cordilor de brad...

Cântare, meșteră cântare,  
Te stingi acum incet-incet,  
Și-adormi pierdută-n tremurarea  
Oftării blânde din brădet...

Mi-ai picurat un strop în suflet  
Din taina vremii de demult,  
Și plânsul veacurilor duse  
Mă infioară când te-ascult...

Cum te-ai topit acum în noapte,  
Eu stau cu inima la sfat:  
În care brad, de care creangă  
Plânsoarea ta s-a aninat?...

Și cât vei mai trăi acolo,  
Tu, soră pururea cu noi,  
Când va fi mort de mult ciobanul,  
Și moartă turma lui de oi?...



Târziu odată — cine știe? —  
Trecând pe-aici un călător,  
Te va culege dintr-o floare,  
De după-o aripă de nor...

Te-a cobori în largul văii,  
Și-o lume te va asculta,  
Și-o lume-ntreagă va începe  
Să plângă cu durerea ta...



### VOI VENIȚI CU MINE...

Voi veniți cu mine, oaste nevăzută,  
Moșii și strămoșii mei din zile moarte,  
Grăitoarea voastră îndrumare mută  
În vârtejul lumii căile-mi împarte.  
De demult, din ceața vremii innoptate,  
Eu aud un cântec călător cum vine,  
Ca un clopot tainic inima mea bate,  
Din adânc vă cheamă să veniți cu mine.

Eu vă port în suflet, plămădiți în sânge,  
Și din vina voastră mi-e zidit păcatul,  
Glasul vostru geme jalea mea când plânge...  
Eu din plâns de veacuri mi-am topit oftatul...  
Întărită-n drumu-i, de la voi învață  
Ura mea să ardă, mâna să se-nchine,  
Ați murit cu toții ca să-mi dați o viață,  
Morți fără de moarte, voi veniți cu mine.

Din amurgul umed când se face sară,  
Sufletul vă simte cum îi treceți pragul,

Ca-ntr-o casă mică, albă, de la țară,  
Eu vă văd alături, mi-e mai mare dragul...  
Sunteți fără număr, popi cu bărbi cărunte  
Cu lumina scrisă-n frunțile senine,  
Cercetași de codri și păstori de munte,  
Ceață nesfârșită, voi veniți cu mine.

La soborul vostru mintea mea culege  
Taine din zapise, rosturi din hrisoave,  
Mi se plâng ciobanii de călcări de lege,  
Și-mi suspină-n noapte rugă de ceasloave.  
Ca o cenușotcă mintea mea ascultă  
Cum frânturi de veacuri strigă din ruine,  
Prinde-abia un picur din vâltoarea multă  
Și se-nchină vouă, că veniți cu mine.

Eu din oastea mare nu-s decât solia.  
Ucenic cucernic vă vestesc cuvântul,  
Nu-s decât un fulger smuls din vijelia  
Ce-a închis la sânu-i milostiv pământul.  
Rămâneți la mine voi întotdeauna,  
Înfrățiți cu focul sângelui din vine,  
Căci se stinge glasul și se frânge struna  
Când în goana vieții nu-ți mai fi cu mine...



## INIMA

Biată inimă bolnavă,  
Făgădău la drum de țară,  
Cine-și mai aduce-aminte  
Câți drumeți te cercetară?

Tu n-aveai zăvor la tindă,  
Nici scumpete la măsură,  
Și-ai cinstit pe fiecare  
C-un pahar de băutură.

Cum veneau în miez de noapte.  
Călători pribegi în lume,  
Toți stăpâni la tine-acasă,  
Râi de plată, buni de glume...

Tu la toți le-ai dat hodină,  
Și le-ai dat popas în cale,  
Pân' s-a risipit pe drumuri  
Plinul pivnițelor tale.

Azi ești goală și săracă,  
Și crâșmaru-ți dă să moară,  
Cine să-ți mai treacă pragul,  
Făgădău la drum de țară?...



## STRĂMOȘII...

*...„Nu suntem la același nivel... La 1759, adică pe vremea când strămoșii autorului de la Țara noastră nu se coborâse încă din maimuță, egumenul Laskaris scria că filiațiunea familiilor Dukas, Vrana și Laskaris“...*

DUILIU ZAMFIRESCU  
în „Convorbiri literare“

Nu mor strămoșii niciodată,  
Războiul lor în noi și-l poartă,  
Căci li-e țărâna spulberată,

Dar nu li-e dușmănia moartă.  
Străveche, ura lor se-mparte  
Din moș în moș, din tată-n tată,  
Și azi, de dincolo de moarte,  
Ei ne mai cer o judecată.

Cum ne privim acum în față,  
Potrivnici însetați de luptă,  
Neiscusița noastră-nvață  
Din ura lor neîntreruptă.  
Noi suntem flacăra pribeagă  
Din nemblânzita lor văpaie,  
Cu moștenirea noastră-ntreagă  
Venim pe câmpul de bătaie.

Cu mine vin, roiesc întruna  
Cei fără neam și fără număr,  
Ce-au sprijinit întotdeauna  
Eternitatea pe-al lor umăr.  
Vin cei de-o lege cu pământul,  
Copiii soarelui de vară,  
Eu, solul lor, le port cuvântul,  
Și-n suflet, sfânta lor povară.

Vin rânduri, cete se-nfiripă  
Din vechea veacurilor lavă,  
Din ceas în ceas, din clipă-n clipă,  
Tot crește oastea mea grozavă.  
Le văd în orice parte roiul,  
Își cer dreptatea lor târzie,  
Și fiecare-și vrea ciociul  
În judecată să și-l ție.



Ei tot mai mulți răsar din groapă,  
Răsar, și-n mintea mea s-alungă,  
Vin bieți țărani munciți de sapă,  
Și vin haiduci cu flinta lungă.  
Sosesc cu dorurile toate,  
Sărmanii nu mai pot s-adaste:  
„Venit-am, măre, strănepoate,  
Să ne primești la tine-n oaste!“

Le zic supus: „Veniți de-acuma,  
Străbuni din lunga vremii cale,  
Și dați-mi cântecul și gluma  
Și nesfârșita voastră jale.  
Veniți, căci glasul vostru-nvie  
Un nou zorit de dimineață,  
Voi ce-ați murit o veșnicie  
Sunteți flămânzi azi de viață!“

Ei vin cu suflete-nnoptate,  
De-aceea sfarmă lanțuri grele,  
De-aceea urlă și se zbate  
Durerea-n cântecele mele  
Doar din al veacurilor caier  
Mi-am împletit eu biciul urii,  
Nestinsul vremurilor vaier  
Mi-a scris blestemul-n ceriul guriil...

De luptă-s gata deci... Prin mine  
Un iad întreg cere răsplată.  
Mi-e sete-acum... Te-aștept, vecine,  
Și ochii mei păgâni te cată!  
Îți vreau sclipirea de oțele,  
Și vreau oștirea ta măiastră,

Întregul cer cu ochi de stele  
Să lumineze lupta noastră.

\*

Te-aștept... Te-aștept... Dar n-aud bucium,  
Nici zumzet ascuțit de zale,  
Mă-ndoaie patima, mă zbucium:  
Arată-mi rândurile tale!...  
Și cum te chem, ș-un colț de țară  
Mi te-au cătat zadarnic solii,  
Te-apropii tu de subsuoară  
C-un slab egumen ros de molii...

Vă văd... Mi-e milă peste fire  
De bietul grec cu haina ruptă:  
Ai spart o criptă-n mănăstire  
Ca să-ți câștigi un soț de luptă...  
Vă văd, și oastea mea pe-acasă  
Mi-o-ndemn încet să se strecoare:  
Vai — toată ura mea mă lasă,  
Căci sărăcia ta mă doare...



### CARMEN LABORIS<sup>1</sup>

Veniți în horă de frăție  
Străvechii câmpului străjeri,  
Ce ocrotiți de-o veșnicie  
A muncii rodnice dureri.  
Veniți, plugari, veniți, oștenii  
Celui mai vechi și sfânt război,

---

<sup>1</sup>Poezia muncii (lat.).

Tovarăși buni ai Cosânzenii,  
Veniți cu noi!

În goana vieții-nviforată  
Strigați: Plugarii-n veci nu pier,  
Căci lor pământul sfânt li-e tată,  
Și frate soarele din cer.

În casele cu grinzi bătrâne  
Voi rostul lumii așezați.  
Sus, dăătorilor de pâine,  
În patimi și credințe frați,  
Voi, platnici de sudori și sânge,  
Voi, cei bogați și totuși goi,  
Veniți să ne-nvățați a plânge,  
Veniți cu noi!

Veniți, stăruitoare gloată,  
Strigați s-auză mici și mari;  
E răzimată lumea toată  
Pe palme aspre de plugari!

Năpraznic vifor de dreptate  
Vă doarme-n sufletu-nnoptat,  
Și spală lumea de păcate  
Când rele mâini l-au deșteptat,  
De grele vremi de mai-nainte  
De-al răsplătirii greu șuvoi,  
Veniți, aducători aminte,  
Veniți cu noi!

Strigați să știe largul zării,  
S-auză toți câți trag în jug:  
Că focul roș al răzbunării  
Topește fierele de plug!

## SCRISOARE

*Contesei de Noailles,  
născ. Principesa Brâncoveanu<sup>1</sup>*

*Brâncoveanu Constantin,  
Boier vechi și domn creștin...*

Cântec din bătrâni

Îți recitesc răvașu-n franțuzește  
Cu slova lui muiată-n ironie  
Și, nu știi cum, un gând mă ispitește...  
Mă iartă, doamnă, că ți-l spun și ție...

Tu ne-ai uitat, tu din strigarea noastră  
Nu știi nimic, nimica nu te doare;  
Nici Dunărea nu-ți plânge la fereastră,  
Nici munții mei nu pot să te-nfioare...

Nu ne-nțelegi nici visul, nici cuvântul,  
Nici cântecul tu nu ni-l poți cunoaște...  
Din țara ta ți-a mai rămas pământul,  
Ai grâu în el, dar ți-ai uitat de moaște...

Abia o dat', când te chema Bizanțul,  
Ai poposit la noi o clipă, două:  
Verigă mândră ce te-ai rupt din lanțul  
Unor vieți atât de scumpe nouă...

De-aceea azi te miri ca de-o poveste  
Când cineva de rostul tău te-ntreabă,

---

<sup>1</sup> Într-o scrisoare adresată revistei „Les Annales“ contesa de Noailles declară că nu e româncă și nu cunoaște cătuși de puțin România, în care a fost numai o dată, în drum spre Constantinopol (n. a.).

O glumă-ți par cuvintele aceste  
Și râzi de noi, odraslă basarabă...

Râzi în zadar! Trecutul ne-nfășoară  
Oricât de mult l-am surghiuni din minte...  
Străbunii-n noi de veci nu vor să moară  
Și noi mințim, dar sângele nu minte!

Ei vin la noi... — Ș-acolo-n metropolă,  
Pe malul Senei, umbra lor străbate,  
Suflarea lor pătrunde sub cupola  
Palatelor cu creștete bronzate...

Câți logofeți și vornici nu se schimbă  
În noaptea ta cu visuri zbuciumate...  
Cu noi în drum doar pururea se plimbă  
Un țintirim de suflete uitate...

Când vei simți o jale vag-adesă  
Și-n liniștea amurgului de toamnă  
Te vor fura îndemnuri nențelese,  
Nu te mira: Sunt Brâncovenii, doamnă!



## MOȘ CRĂCIUN

Moș Crăciun cu barba albă, moș Crăciun cu traista plină,  
Vechi stăpân atât de darnic al copilăriei mele,  
Azi la noi în sat te-așteaptă toată casa cu lumină,  
Cu colinde și cu cântec și cu crai ceteti de stele.

Tu te furișezi în taină pe la fiecare poartă,  
Cu pășirea ta tiptilă nu lași urme pe zăpadă,

Dar te simte-ntreg cuprinsul oropsiților de soartă,  
Când lași binecuvântarea peste capul lor să cadă.

Tu cobori și-n sara asta, tu cobori ca totdeauna,  
Pe pământul greu de rele, sol bătrân de gânduri bune,  
Și-nveșmânți c-un vâl de pace răzvrătirea-nviforată...  
Cum te-așteaptă-n sat la minel!... Du-te, du-te,  
Moș Crăciune...

De nu ți-o fi peste mână treci și pe la casa noastră,  
Biată mama-ngândurată azi e singură la masă,  
Tu măcar o rază-n suflet îi trimite pe fereastră,  
Când vezi neatins și vinul și colacul de pe masă.

Apoi pleacă, Moș Crăciune... pe oriunde-și duce darul  
Bătrâneasca și cinstita și curata noastră lege;  
Numa-n lumea mea străină nu-ncerca să treci hotarul,  
Căci și inima și casa ți-s închise-aici, moșnege!...



## EU ȘTIU UN BASM...

Eu știu un basm de mult uitat  
C-un cântăreț rătăcitor,  
Ce strunele și-a încordat  
Pe rând, la poarta tuturor,  
Și-n cântecu-i inviforat  
A plâns de lacrimile lor.

Din goana lui s-au ridicat  
Văpăi și valuri de scânteii,  
Bărbații s-au oprit în sfat  
Și s-au oprit în drum femeii,

O lume-ntreagă și-a legat  
De glasul lui plânsoarea ei...

Cântând prin codri de brădet,  
Drumeț pe larguri de pământ,  
Așa s-a risipit incet,  
Ca frunza spulberată-n vânt:  
Nu visul lui nemângâiet,  
Amarul altora l-a frânt.

Pe urma lui creștea popor  
Și se ruga cu chip duios:  
— Mai spune-ne câte ne dor  
Și câte suflețe ne-au ros,  
Pribeagule, stihuitoar,  
Le plângi atâta de frumos!...

El, ascultând al lor cuvânt,  
A chibzuit și-a priceput  
Că pururi fără crezământ  
Durerea lui l-a petrecut  
Și că-n sălbaticu-i avânt  
Străine doruri l-au durut...

Atunci o clipă s-a-ntâmpat  
— Mai vreți voi basmul să vi-l spui?—  
Că jalea lui a lăcrimat,  
Dar a-nțeleș că nime nu-i,  
În tot norodul adunat,  
Să vază lacrimile lui...

## CLIPÉ

### TRAGE-ȚI OBLONUL...

Ascultă, copile, ce-mi spune viața:  
De-a pururi în umbră să torci al tău gând,  
Când simți în pleoapă o lacrim-arzând,  
La seama la vreme și acopere-ți fața,  
Să nu fie ochi să te vadă plângând.

Alături cu alții te-nșiruie-n horă  
Și lumii plătește-i cu ce-i ești dator,  
Fă-i patimei tale din zâmbet zăvor,  
Tăcerea să-ți fie statornica soră,  
Să nu știe nimeni ce rane te dor.

Iar noaptea când cade și ceața se lasă,  
Tu trage-ți oblonul, să n-ai mărturii,  
Și-atunci sub tavanul ascunsei chilii,  
Despătură-ți taina ce-n suflet te-apasă,  
Stropind-o cu lacrimi de ceasuri târzii...



### POETUL

Un cavaler cu ochi de vultur, cu inima de fată mare,  
Cu braț de fier, cu mâna albă, de zbucium și de luptă dornic,  
Pe-un piept de stâncă solitară și-a-ntemeiat un cuib  
statornic,

O singuratecă cetate cu turn strălucitor în zare,



Când raza zorilor dintâie zâmbește-n prag de cetățuie,  
Pe năzdrăvanu-i cal sălbatic răsare-n noapte cavalerul,  
În soare-i fulgeră armura și zboru-i întretaie cerul,  
Cu aripi meștere în albul nemărginirilor se suie.

În furtunateca-i năvală se duce-așa fără hodină,  
O lume se răsfrânge-n ochii adânci ca noaptele de vară.  
Din mii de tulnice răsună a vieții veșnică fanfară,  
Când zburătoru-i prinde taina de sus, din unde de lumină.

Avântul lui n-are popasuri, în drum el suie și coboară,  
Și nestemate fără număr culege mâna fermecată:  
El rupe-o floare, prinde-un zâmbet, o lacrimă-n ascuns  
vărsată,  
El fură-un vis dormit azi-noapte pe căpătâiul de fecioară...

A străbătut atâta cale, cât ochii nu cuprind să vadă,  
Și când amurgu-ncinge bolta în brâul lui tivit de aur,  
În goană el își smulge-o salbă din sfântul cerului tezaur,  
Și vine-acasă călărețul cu brațul încărcat de pradă.

Abia mai poate duce greul, se-ndoaie trupul sub povară,  
Își scutură în fața porții vestmântul impletit din zale,  
O clipă mai privește-n urmă spre ceața risipită-n vale,  
Și-apoi în pripă trece pragul... — dar praful a rămas afară...

Pe-un pat de marmură curată dintr-o cămară neștiută,  
El migălind în pacea nopții așează scumpa lui podoabă,  
Își frânge de zăgazuri mintea — de veci neadormită roabă —  
Și taine pururi vorbitoare s-aleg atunci din mână mută...



...Și știe bine urzitorul că-n vremea trudei lui amare,  
Acolo, jos, în umbra neagră, țin sfat atâtea duhuri rele,  
Să-i fure marmura măiastră, argintul coborât din stele...  
Dar mâinile nu-i dau odihnă, căci vor altar de închinare.



## MI-AM FĂCUT UN CÂNTEC

Mi-am făcut un cântec de demult, odată,  
Mi-am făcut un cântec ne'nteles și dulce,  
Leagăn pentr-o veche taină vinovată,  
Ziua să m-alinte, seara să mă culce.

Mi-am făcut un cântec și l-am dus cu mine,  
Printre anii tulburi singura mea zestre,  
Floare-ntârziată prinsă pe ruine,  
La o casă mută pusă-ntre ferestre.

Cântec de ispită, cântec de otravă,  
Smuls din nedormirea viselor fugare,  
Mi-ai crescut cu vremea ca un râu de lavă  
Mi-ai crescut ca noaptea viforul pe mare.

Cum te-a-nchis zăvorul tăinuirii mele,  
N-ai căzut în mreaja gureșelor rime,  
Împletit din patimi, coborât din stele,  
Cântec de-o viață, nu te știe nime...

Totuși mintea astăzi vine să mă-ndemne,  
Să-ți deschid fereastra, să te-alung din casă,  
Când ți-e mort copilul, ce să mai însemne,  
În odaia goală, leagăn de mătasă?...

## UN TRANDAFIR SE STINGE

Cu trupul biruit de jale  
Un trandafir se stinge-n glastră,  
Stropindu-și plânsul de petale  
Pe perinița din fereastră...

Se zbuciumă sărmana floare  
Și moare-n patima ei mută,  
Ca-n inima de fată mare  
O dragoste nepricepută.

Se zbuciumă și până mâine  
Își scutură podoaba-ntreagă,  
Iar mâna gingașei stăpâne  
Alt trandafir o să-și culeagă.

Și rînd pe rînd au să mai vie  
Tot alte flori în vechea glastră,  
Asemeni viselor ce-nvie  
Și mor zâmbind în calea noastră.



## PĂCAT

Amurgul m-a găsit și astăzi la poala ta cerșind hodină,  
Biet călător, oprit în cale de vraja viselor ce mint,  
Cum aș putea să plec acuma când ochii tăi senini lumină  
Și ard în purpura-nserării ca două sulii de argint?...

Le doarme-n adâncimi păcatul și ocrotit de-o caldă lene  
Din clipă-n clipă îmi trimite sclipirea fulgerelor lui,

Un picur din pierzarea lumii îți strălucește-acum sub gene  
Și mă-nfior din ochii limpezi tu câte taine poți să spui...

Mă pierd în lumea lor albastră și simt fiori din vremuri  
moarte.

Văd crai pribegi, ce pentr-un zâmbet jertfiră fala unui tron.  
Și parc-aud în pacea nopții cum vântul șuieră departe  
Prin dărmăturile de piatră din prăbușitul Ilion...



## TAINA

Iubirea mea-nchisă cu tainic zăvor,  
Te port printr-al anilor șir,  
Te port și cu tine pe drum mă strecor,  
Păzindu-ți în suflet temutul fior  
Ca floarea polenu-n potir.

În jurul meu urlă al lumii război  
Cu vifor flămând și păgân,  
În jurul meu cade și praf și noroi,  
Și nimeni nu știe din tristul convoi  
Ce strâng eu statornic la sân.

Tu, chiot sălbatic din sute de guri,  
Zadarnic îmi strigi în urechi,  
Prin vămile vieții și prin cotituri,  
Ea vine cu mine și nu poți s-o furi,  
O taină din zilele vechi.

Când noaptea-mi coboară la geamul închis  
Și-n casa mea nimenea nu-i,

Ca de pe alte tărâmurii trimis,  
În zboru-i molatic, plăpândul meu vis  
M-atinge cu aripa lui.

Atunci se desfac ale tale comori  
Și raiu-mi aduc pe pământ,  
Atunci la fereastră-mi vin privighetori  
Și toate te cântă... le-ascult până-n zori...  
Iubirea mea — și eu te cânt...



## TOAMNĂ NOUĂ

Atât de tristă-i dimineața  
Acum când plânge-o toamnă nouă,  
Când cade din copaci viața  
Și frunze galbene mă plouă.

O lume-ntreagă simți cum moare  
Într-o tulpină ce se-ndoaie,  
În orice zvon o așteptare  
Și-un vis în fiecare foaie.

Abia o brumă fără milă  
Și vara mi-a fugit departe,  
Răsar, movilă de movilă,  
În jur de mine frunze moarte.

Ce taină le-a desprins în șoapte  
Mai multe azi ca altădată,  
Ce visuri au murit azi-noapte  
Cu-atâta frunză spulbetară?

Icoane negre mi s-arată,  
Și nu știu cum, dar mi se pare  
Că-n noaptea asta-ntunecată  
S-a prăpădit o fată mare.



### MĂ-NTORC DIN NOU...

Am rătăcit departe-n lumi străine,  
Crezând că scap de-a patimii prigoană,  
Că-n sufletul meu însetat de goană  
Mai poate crește-o floare pe ruine.

Dar un blestem din orișice icoană  
Mă urmărea, căci te vedeam pe tine...  
Și te visam ca,-n nopțile senine,  
Un crai pribeag pierduta lui coroană...

Nu te mira că azi înfrânt de cale,  
Robit de-un chin care-n curând se curmă,  
Mă-ntorc din nou la pragul casei tale.

Gândește-te că-n cruda lor arsură,  
Când simt aproape clipa de pe urmă,  
Bolnavii toți cer cuminecătură...



### LACRIMI

Copilăria mea pierdută  
Demult, prin rariștea de tei  
Și-a dus, cu râsul ei năvalnic,  
Și-a dus și lacrimile ei...

De-atuncea nu mi-s umezi ochii,  
Oricâte vifore mă frâng,  
Vai, mă-nfior când mintea-mi spune  
De câtă vreme nu mai plâng.

Pesemne lacrimile mele  
Acuma-n suflet se cobor,  
Și-mpotmolind-se-n adâncuri  
Își sap-acolo taina lor...

Încet s-așează rânduri-rânduri  
Sub vălul jalnicei uitări,  
Ca bobii de mărgăritare  
În fundul nepătrunsei mări.

Acolo dorm pân' câteodată  
Mi le urnește-al vremii mers,  
Țesându-le strălucitoare  
În haina alb-a unui vers...



## CÂNTECE

### I

Iubirea mea-i fărădelege,  
Cu greu canon în pravilă,  
Cine-ar putea să mi-o dezlege,  
Cu cât mai mult mi-o înțelege,  
Cu-atât îi pune stavilă...

Iubirea mea-i scumpă comoară,  
Păzită-n fund de peșteră,



Mi-o ține inima-n zăvoară,  
Cu vâl de taine o-mpresoară,  
Că-i veche gazdă meșteră...

Eu sunt tâlharul în prigoană,  
Străpuns de-a legii suliță,  
Ce înfruntând a lumii goană,  
Strângând la pieptu-i o icoană,  
Se strecură pe uliță...

## II

Dragoste cu vină,  
Dragoste bolnavă,  
Cupă de lumină,  
Cupă de otravă,  
Cine mi te-a dus la buze, cupă de otravă?

Noți imi impletiră  
Din credinți o salbă,  
Toată mi-o răsfiră  
Azi o mână albă,  
Mi-o răsfiră-n praf pe uliți, azi, o mână labă...

Sunt sărac de-acuma,  
Visele mă lasă,  
Cântecul și gluma  
Mi s-au dus de-acasă,  
Mână albă, mână albă, mi le-au dus de-acasă...

III

Vin' sub plopu' mărturie  
Viselor de astă-vară,  
Să-l vezi frânt de vijelie  
Cum își cerne frunza rară.

În tulpina lui închise  
Dorm iluzii și regrete,  
Dorurile noastre-s scrise  
Pe-aste foi nemângâiete.

Vin' din foile uscate  
Să ne facem două perne,  
Căpătâie-ndurerate  
Unei despărțiri eterne...

IV

Din înaltul bolții sfinte  
Picuri de argint se smulg,  
Și pe mâna mea fierbinte  
A căzut în zbor un fulg.

Drag drumeț din lumi străine,  
Ce neînțeleș mister  
L-o fi îndrumat spre mine  
Minunatul strop de cer?...?

Strălucind o clipă, doară,  
S-o topit și-acuma nu-i...  
Vis răzleț de-odinioară,  
Unde sunteți, ochi căprui?!

V

Acum uitarea mi-e pe drum  
Și-o lume ne desparte,  
Ce gând te mai indeamn-acum  
Să-mi mai trimiți o carte?...

De ce azi grijă să-mi mai porți,  
Când dragostea ta tace:  
De nu-ți cer lacrimi bieții morți,  
Au drept să-ți ceară pace...

VI

Ursita unei zodii rele  
Din nou în cale mi te poartă,  
Tu, moartea visurilor mele,  
Frumoasa mea iubire moartă.

Te du cusoarele ce-apune  
S-adormi în veșnică tăcere...  
Tu, ce m-ai frânt la-ngropăciune,  
M-ai omorât la înviere...

VII

Ascultă-l tainic cum se stinge,  
Și moare-acordul de pe urmă,  
Cum tremurarea lui se frânge  
Și cum incetișor se curmă...

...Și spune-mi tu, nu ți se pare  
Că, cu pierduta melodie,  
În noaptea fără de hotare,  
Ți s-a pierdut ceva și ție?...

## TĂCEREA TA...

Mai ții tu minte noaptea-ntâie,  
O noapte umedă, albastră...  
În pacea ei înfiorată  
Vorbea numai tăcerea noastră...

De-atunci atâtea nopți trecură,  
Tot nopți cu șoapte și cuvinte...  
Din câte-alături povestirăm...  
Nimic nu-mi mai aduc aminte...

Dar până-n clipa de pe urmă  
Fermecătoare-o să-mi rămâie  
Și-o să-mi vorbească totdeauna  
Tăcerea ta din noaptea-ntâie...



## SINGURĂTATE

Singurătate, tainică grădină,  
Cu freamăt lin, cu dulce adăpost,  
Pribeagul suflet fără de hodină  
De-atâta vreme-n țara ta n-a fost...

M-au alungat vâltorile pe-afară  
Și-n goana lor eu n-am avut răgaz  
Și văd cum noaptea-n giulgiu-i mă-nfășoară  
Și-mi scrie moartea umbre pe obraz...

Din vremi uitate mintea azi coboară  
Și-ți cer umil acuma, când te-ascult:  
Ori râsul meu curat de-odinioară,  
Ori lacrimile mele de demult...

## COBOARĂ TOAMNA...

Coboară toamna-ncet din slavă,  
Năframa galbenă-i răsare  
Și peste vârfuri de duminică  
Îi flutură departe-n zare.

Atât de jalnic geme vântul,  
Cum s-a pornit acum să zboare,  
Pare c-a prins în drum cuvântul  
Unei neveste care moare.

Pe urma lui un plâns se-mparte  
Și-n taina codrului străbate,  
Ca niște fluturi — soli de moarte —  
S-alungă foile uscate.

Lumina soarele și-o frânge,  
De somn pleoapele i-s grele,  
În jur de patul alb își strânge,  
Mai des, cernitele perdele.

Din geana lui abia o rază  
Îmi mai alunecă pe frunte  
Și tremurând îmi luminează  
Argintul firelor cărunte...



## SINGUR

Pustietate arsă mi-e sufletul acumă,  
Se plimbă răsul morții și-mi strigă din țărână,  
Nici nu-mi mai vine-a crede c-abia-i o săptămână  
De când dormea cu mine și cântecul și gluma.

De-atunci s-a stins în neguri puzderie de stele  
Ș-un roi de vise albe ce-mi adumbrea păcatul,  
Azi trupul mi se frânge în friguri vinovatul,  
Și bântuie Samùmul singuratății mele.

Vei mai veni vreodată, minune călătoare,  
Să-mi lumineze-n noapte din ochiul tău o rază,  
Să-mi schimbi pustietatea din nou într-o oază,  
Să-nvii pe beduinul ce blestemă și moare?...



## SONET

Acum din nou îmi treci pe sub fereastră,  
Tu, toamnă, tu, frumoasă cerșitoare,  
Pe urma ta cântări tânguitoare  
Lin flutură-n întinderea albastră.

Durerea ta în zare călătoare  
Atinge-n drum căsuța mea sihastră  
Și-nfrigurate florile din glastră  
Suspina-n zvonul frunzei care moare.

Rămân, așa, pierdut în reverie,  
Și, dus încet de luntrea amintirii,  
Ascult duioasa morții psalmodie.

Ascult și simt cum genele mi-s grele:  
Pare că-n vasta îngropare-a firii  
Aud și plânsu-ngropăciunii mele...

## AMURG

Din mesteacănul de-afară  
Foi îngălbenite curg,  
Când cernindu-și pânza rară  
Cade vânățul amurg.

Frate bun mi-a fost copacul  
Cu podoaba lui de ieri.  
El mi-a adumbrit, săracul,  
Un noroc de două veri.

Zgribulind din trup se-ndoaie  
Peste geamul meu deschis —  
S-a mai dezlipit o foaie,  
Mi s-a mai fărmat un vis...

Unde ești tu, să ne plouă  
Plânsul funzelor ce mor  
Și cu brațele-amândouă  
Să oprim căderea lor?...

Mâna ta să le culeagă  
Și să ni le-mpartă-n doi.  
E povestea noastră-ntreagă  
Scrisă-n veștedele foi...



## ÎN BRAZI

În tăinuța brazilor răcoare  
Ne-a surghiunit iubirea vinovată,  
Cum stăm așa sub bolta instelată,  
Pădurea neagr-o catedrală pare.





Singurătatea ei infricoșată  
Trezește-n noi o lungă-nfiorare,  
Din orice brad ne tulbur-o muștrare  
Și tot mai greu păcatul ni-l arată.

Pe rând, pe rând, o teamă ne supune,  
Trecutu-ntreg în inimă ne-apasă,  
Piedută tu oftezi, o rugăciune...

Îmi spui apoi cu glas sfârșit de trudă:  
— E Dumnezeu aici la el acasă,  
Vorbește-ncet, că poate să ne-audă!..



## O LACRIMĂ

De-ar fi să-ți împărțești odată  
Tu bogățiile ce ai,  
Din toate darurile tale,  
Ți-aș cere-o lacrimă să-mi dai.

Mi-ai da atunci un strop de suflet,  
Ce din adâncuri îmi răsare,  
Căci numai din adâncul mării  
Se pescuiesc mărgăritare...



## ÎN DRUM

Arare-n pribegia noastră,  
Când calea ni se-ncrucieșează,  
Din lamura văpăii moarte,  
Eu simt cum reînvie-o rază...

Ne rumenește-n drum obrazul  
Și licărirea ei ne minte,  
Când fulgerul unei clipite  
Despic-aducerile-aminte...

Vai, mintea, văduvă bătrână,  
Vrea morții iar să și-i dezgroape...  
...Și tu-ți întorci grăbită fața,  
Să nu-ți văd plânsul din pleoape....

Rămân învins... — Aud viața  
Cum mi te fură... mi te cere...  
De ce n-am dreptul de-a te plânge,  
Când să te blăstem n-am putere?...



## MOȘTENIRE

Într-un amurg primăvăritic,  
Într-un amurg cu flori de tei,  
Tu mi-ai trimis întâia rază  
Din ochii mari și farisei...

Eu nu știam unde ți-e calea  
Și nu știam de unde vii,  
Solie mândră rătăcită  
La pragul unei curți pustii.

O clipă te-am simțit aproape  
Ca strălucirea unui fulg.  
Te-ai dus apoi — și eu zadarnic  
Aș vrea din minte să te smulg.

Dar cu fiorul clipei mute,  
De-atunci eu sufletu-mi alint,  
Ea-mi țese zbuciumul de-aieva  
Și-mi țese visele ce mint.

Mă-ntreb: ce soartă rea mă face  
Un rob de-a pururi să-ți rămân,  
Să-și ard-o veșnicie-n mine  
Făclia dorului păgân?

Pesemne noi odinioară  
În alte lumi ne-am cunoscut  
Și-n noua întrupare-aducem  
Un strop din vechiul nostru lut.

Tu vii cu vechea stăpânire  
În fulgerul unei priviri,  
Pe când pe mine mă supune  
Blestemul tristei moșteniri.



## O CLIPĂ

Abia ne-am revăzut o clipă  
Și iar ne-a despărțit talazul  
Pândează din umbră nenorocul  
Când tu-mi încolăceai grumazul.

Dar revederea noastră mută  
A fost de-ajuns ca să-nfiripe  
Un înțeles de-o viață-ntreagă  
În fâlăirea unei clipe.

Mi s-a părut că-n largul mării,  
În noaptea neagră și afundă,  
Văd la lumina unui fulger  
O luntre care se cufundă.



## NOAPTE

Tu unde ești în noaptea asta,  
Când plouă sărutări din cer,  
Și zborul lor trecând fereastra  
S-abate-n sufletu-mi stingher?

De-ai fi acum, plăpândă fată,  
Măcar o clipă lângă mine,  
Neștiutoare și curată,  
O floare albă pe ruine,

Atunci din brâul de văpaie,  
Ce mi-a încins un vechi noroc,  
Ar prinde-acuma să tresăie  
Întârziat un proaspăt foc...

Și-n taina inimii-nghețate  
Ar licări un nou avânt,  
Ca un opaiț ce se zbate  
Aprins în treacăt pe-un mormânt...



## PE-UN ALBUM

Petrec cu ochii-ntreaga carte  
Și cu privirea mea umilă  
Comorile eternei arte  
Le văd pe fiecare filă...

Cum se strecor atâtea rânduri  
Cu-nțelepciune de viață,  
Le recitesc și-mi zic pe gânduri:  
„Tu nu poți da nici o povață!“.

Un cântec doar de s-a alege  
Din toată lunga ta corvoadă,  
Copac bătut de-a firii lege,  
E floarea singura ta roadă...



## MORS MAGNA

Stăpâna nopții fără stele,  
Te-aștept să-mi vii din clipă-n clipă,  
Deasupra gândurilor mele  
Îți simt bătaia din aripă.

Eu știu că visu-mi furtunatic  
S-a stinge biruit odată,  
Ca o suflare de jărativ  
Într-o cădelniță uitată.

Și știu că n-au să-mi mai asculte  
În noapte plopii rari cuvântul,  
Că patimile mele multe  
S-or face una cu pământul.

Dar dintr-un suflet ce se frânge  
Rămân aceste versuri rupte,  
Ca niște picuri grei de sânge  
Stropiți pe câmpul unei lupte...

CÂNTECE FĂRĂ ȚARĂ  
(1916)

## FĂRĂ ȚARĂ<sup>1</sup>

Eu sunt un om fără de țară,  
Un strop de foc purtat de vânt,  
Un rob răzleț scăpat din fiară,  
Cel mai sărac de pe pământ.  
Eu sunt un mag de legea nouă,  
Un biet nebun, orbit de-o stea,  
Ce-am rătăcit să v-aduc vouă  
Poveștile din țara mea.

Eu sunt o lacrimă târzie  
Din plânsul unei mii de ani,  
Sunt visul care reînvie  
La vetrele celor orfani.  
Sunt o muștrare călătoare  
De pe tărâmurii fără glas,  
Și dintr-o lume care moare  
Sunt strigătul ce-a mai rămas.

Eu sunt oftatul care plânge  
Acolo-n satul meu din deal,  
Sunt țipătul muiat în sânge  
Al văduvelor din Ardeal.  
Sunt solul dragostei și-al urii,  
Un visător de biruinți,  
Ce port blesteme-n cerul gurii,  
Drept moștenire din părinți.

Eu m-am desprins dintre morminte,  
Din cripte umede și reci,  
De unde-aducerile-aminte

---

<sup>1</sup> În ediția din 1916, poezia avea următorul motto: „Factorilor răspunzători“.

Țin straje unui gând de veci.  
Și cu fiorul care poartă  
Pe cei încrezători în frați,  
V-am plâns la fiecare poartă  
Durerea morților uitați.

Azi simt cum noaptea se coboară  
Pe dimineața mea de ieri,  
Cum cântul meu se înfășoară  
În giulgiul veșniciei tăceri...  
Și printre voi îmi duc povara  
Stropit de răs și de noroi,  
Căci vai de cine-și pierde țara  
Ca să și-o ceară de la voi...



## AȘTEPTARE

Mor clipe mute, numărate,  
Acolo-n satul vostru gol,  
Mor clipe mute numărate,  
Și-n pacea nopții-nfiorate  
Același vis vă dă ocol.  
Vi-l murmură și vi-l frământă  
Pe-ascuns izvoarele de-argint,  
Vi-l murmură și vi-l frământă,  
Din streșini ploile vi-l cântă,  
Din streșini ploile vă mint...

Voi tresăriți întotdeauna,  
Robiți de așteptarea lui,  
Voi tresăriți întotdeauna,  
Vă-nșală soarele și luna,  
Sărmani copii ai nimănui.



De-un an vegheați în pragul porții,  
Încremeniți de-un tainic lanț,  
De-un an vegheați în pragul porții,  
Bolnavi, ce-n frigurile morții  
Vedeți un chip de dorobanț...



## PAJUREI CU DOUĂ CAPETE

Din grele vremi de grea corvoadă,  
De când urnită din noroi,  
Spurcată pajură de pradă,  
Te-ai pus stăpână peste noi,  
Din grele vremi demult s-alege  
Pe urma ta același sfat:  
Că-n ciubul tău fără de lege  
Miroase-a moarte ș-a păcat.

Ca un blestem de cununie  
Ne stă pierzarea ta-n pervaz  
Și gheara ta de veci ne scrie  
Rușinea vieții pe obraz;  
Căci n-are iadul vreun balaur  
Mai rău și mai infometat,  
Să ceară sânge-atât și aur,  
Cât bietul meu pământ ți-a dat.

Cu două ciocuri nesătule  
În inimă tu ne-ai străpuns,  
Nici lacrimi n-ai avut destule,  
Nici carne nu ți-a fost de-ajuns.  
Ți-am dat feciorii și bărbații  
Și ți-am dat plânset de femei,

Ți-am dat sudoarea unei nații,  
Tu, pajură, tu tot mai vrei...

În negru-galben ochiul sortii  
Ți-a prins stindardul fără spor,  
Căci galbeni ni-s la față morții —  
Și neagră-i jalea-n urma lor.  
Din ei e casa ta zidită,  
Și-n putredele-i temelii  
Se macină îmbătrânită  
Sub strigătele celor vii...

Azi gemi strivită și bolnavă  
Când vulturii gonaci te rup,  
Văd din răsufletul de-otravă  
Arsura stinsului tău trup,  
Din munți, din văi și pân' la mare,  
Te smulg, te mușcă, și te-alung,  
Cu bocete de îngropare  
Răsună vaieru-ți prelung...

Nu ne-au scris zodiile nouă  
Ce-ți blestemam la căpătâi,  
Cu vlaga noastră frântă-n două  
Să-ți fim la groapă cei dintâi.  
Dar când potopul tuturoră  
Va-nchide praznicul grozav,  
Vom fi și noi să-ntindem hora  
Pe stârvul tău căzut în prav.

Atunci, în milostiva clipă  
Când cufundându-se-n amurg,  
Pe sfâșiata ta aripă  
Va plânge schilavul Habsburg,

Atunci, privind din nou cărarea  
De ani o mie, robi ai tăi,  
Vom sta învinși simțind mustrarea  
Că singuri nu ți-am fost călăi.



## SÂNGELE

Tu, răzvrătit potop de sânge,  
Ce-mi fulgeri tulbure prin vine,  
Și-n flacăra-ți ce nu se stinge  
Ești pururea stăpân pe mine;  
Tu, blăstem fără dezlegare,  
Porunca din uitate vremuri,  
În goana mea fără-ncetare  
Cu taina ta tu mă cutremuri.

Ce vifore înfricoșate,  
Ce patimi fără de măsură,  
Și din vechime ce păcate  
Închizi în orice picătură?  
Din care strigăt de chemare,  
Din ce fior aprins de luptă,  
Din ce adâncuri îmi tresare  
Zvâcnirea ta neîntreruptă?

Pesemne veacuri își topiră  
Al urii uragan de lavă,  
Și-n stropii tăi îmi plămădiră  
O veche, trainică otravă...  
Ori, poate, lacrima ce-o zvântă  
De mult o biată casă mută,

Ți-a dat drept moștenire sfântă  
Durerea ei nepricepută...

De-aceea fără de repaos  
Îți port cântările pribege,  
Și sufletu-mi pierdut în haos  
Același vaier înțelege.  
Tu, veșnic însetat și dornic,  
Îmi ceri aceeași sărbătoare,  
Eu, ucenic al tău statornic,  
Eu strig în lume ce te doare...

Azi călător fără de țară,  
Visând o nouă dimineată,  
Ca un drumet într-o Sahară  
Ascult eterna ta povață...  
Povara zbuciumelor grele,  
Ce mă apasă azi în cale,  
Nu-i valul gândurilor mele,  
E legea drumurilor tale...



## ÎN PACEA MUTĂ

În pacea mută, solitară,  
Cum stau cu somnul de mă-nșel,  
Azi pare-o urnă funerară  
Mansarda vechiului hotel...

În bezna nopții fără stele,  
Eu simt cum prinsă-n umbre reci  
Cenușa visurilor mele  
Își doarme somnul ei de veci...

Nimic alături nu tresare  
Și nu s-aude nici un zvon,  
Abia din când în când, arare,  
S-abate-un vaier monoton.

Pesemne undeva departe  
Se roagă vreun nenorocit,  
Și rugăciunea lui se-mparte  
Peste orașul adormit...

Ori, vrând ca să mă pedepsească,  
Vreun vânt aducător de vești,  
A smuls o doină românească  
De prin tranșeele nemțești...



## ATUNCI

Un gând răzleț îmi spune mie  
Că-n umbră mai aștept-un val,  
O mare volbură târzie,  
Cu chiote de vijelie  
Să-și ducă clocotu-n Ardeal...

Atunci, în ziua dezlegării,  
Pământul nostru abătut  
Îl veți găsi în largul zării  
Și-n toate unghiurile țării  
Atât de gol și-atât de mut...

Dar morții s-or porni să vie,  
Și-n vesel zâmbitor convoi,

Vă vor iubi cu frenezie,  
C-ați implinit o datorie  
Nu pentru ei, ci pentru voi...



## PORTRETUL

Țin minte clipa... Soarele de vară  
Aluneca în tinda casei noastre,  
Și luminându-i pacea solitară  
În fâlfăirea umbrelor de seară,  
Se alinta cu florile din glastre...

Era o jale blândă, o sfială  
Trecea din pomi prin iarba din grădină,  
O tremurată plângere-n surdină,  
Un stins fior de dulce moleșală,  
Când eu privind spre munții de departe  
Stăteam în prag cu gând de pribegie...

În trista mea tăcere abătută  
Se fărâma o lacrimă târzie  
Și pricepeam că seara asta mută  
Pe-o veșnicie, poate, ne desparte...

Atunci a fost... Un fulger... O-ntâmplare...  
Că mai privind din nou o dat' spre tindă,  
Eu te-am zărit sub innegrta grindă  
Încremenit în vechea nemișcare,  
Portret bătrân al celui de sub glie...  
Curatele clipiri nemângâiate,  
Primind o nouă-nfățișare vie,

Mă urmăreau din cadrul din perete...  
Era atâta zâmbet și lumină  
În fața ta de popă de la țară,  
Că ochii tăi adânci mă-nfiorară,  
Cu raza lor de înțelesuri plină.  
Tu deslușeai, în mintea ta bătrână,  
Ce flacără mă arde și mă mână  
Spre visul tău ce mi l-ai prins în sânge...  
Tu-ntrevedeai altarul ce mă cheamă,  
Cu glas vrăjit, poruncitor, de mamă,  
În țara sfânt-a dorurilor tale...

Și biruit de-o nesfârșită jale  
Părea că chipul s-a pornit a plânge,  
Că buzele-ți frământ-o rugămintă,  
Că-mi profeteșc potopul care vine,  
Și-n graiul lor, striga fără cuvinte,  
Mă roagă tainic să te iau cu mine...

Te-am ascultat... În așteptarea crudă,  
Tu ești tovarăș zburciunelor mele,  
În zile lungi și-n negre nopți de trudă,  
În ceasurile viforelor grele,  
Neîncetat tu mă privești în față  
Și înțelegi că-n cântece rebele  
Eu risipesc curata ta povață...

În jur de tine-aleargă-o lume nouă  
Și trec și vin și se abat în pripă  
Străine glasuri, gânduri neștiute,  
Seninătatea feții tale mute,  
Furând din plin cu mâinile-amândouă,  
Ele-o despoaie-n fiecare clipă...

Azi îmi apari ca o străveche moaște,  
Privirea mea abia te mai cunoaște.  
Îmbătrânit tu mă mășori din ramă,  
O umbră neagră-ți flutură pe frunte,  
Și bine văd și bine-mi pot da seamă,  
Că pletele-s mai albe, mai cărunte...

Ca un drumeț cu răsuflarea frântă,  
Abia văzând o licărire-n zare,  
Cum stau acum cu coatele pe masă,  
Din ochii tăi mă fulger-o muștrare,  
O rază nouă astăzi mă-nspăimântă:  
*Sînt cum te ceri în sat la tine-acasă...*



## TRENURILE

În colțul vechi de înnegrită gară  
Se uită-n gol un moș cu barba sură,  
Se uită-n gol din zori și până-n seară,  
Cum trenuri vin și trenuri pleacă iară,  
Țipând prelung dintr-o spurcată gură.

Sunt trenuri mute, care mortuare,  
Sunt ciocli tainici negrele vagoane,  
În ele poartă lacrimi și muștrare  
Și bocete și plângeri funerare  
Din tragedia bietelor cătane...

Și cum se uită moșul fără veste  
Și-n juru-i noaptea a-nceput să crească,  
Deodată cerul înroșit pe creste  
I-arat-un zmeu, un zmeu ca din poveste,  
Un zmeu flămând de carne românească.



## APOSTOLUL

Văzduhul îl despică iarăși sinistrul țipăt de aramă,  
Pe câmpul blestematei Pajuri un proaspăt regiment se  
cheamă.  
Din oceanul plin de lacrimi și din pădurea de blesteme,  
Din patima întunecată ce urlă, chiote și geme,  
Din plânsul românesc ce-aude nemilostivul cer de vară,  
Se smulge mândră și-nghetată cântarea aspră de fanfară,  
Poruncitoare și semețe, străine goarne prind să sune:  
Spre dumnezeul rece-al morții trimit străină rugăciune...  
Se toarce tainic umbra morții din joc de raze diafane:  
Cu frunțile încovoiate ascultă tristele cătane.  
Prin rânduri a trecut fiorul și peste capete se duce,  
Cutremurată și învinsă întreagă oastea-și face cruce.

Doar unul singur stă la colțu-i cu cuget îndrăzneț spre  
soare,  
Pe față are scrisă toată durerea lui fulgerătoare,  
Îl arde flacăra aprinsă din visul nopților de trudă,  
Și-nțelegând că-n clipa asta s-a isprăvit povestea crudă,  
El nemișcat străpunge cerul cu ochiul lui de Prometeu  
Și murmură încet în barbă: „*Ardealul n-are Dumnezeu*“.



## ÎN MORMÂNT LA ARGES

S-a urnit din pacea morților stăpână,  
Neagoe-nțeleptul, Neagoe voievod,  
Și-a sfărâmat azi-noapte, cu domneasca-i mână,  
Lespedea de piatră, lespedea bătrână,  
Unde-l îngropase cuvios norod...



În mormânt la Argeș pătrunsesse dorul  
Care plânge-acuma, sus la Făgăraș.  
Fremătând din valuri Oltul, călătorul,  
L-a trezit din somnu-i greu pe domnitorul  
Adormit în vechiul creștinesc lăcaș...

L-a trezit — și dornic să-i cunoască sfatul  
Mortului de-alături, mortului mai nou,  
Neagoe bătrânul părăsindu-și patul,  
Căutându-l unde-i proaspăt îngropatul,  
S-a ndreptat spre scara marelui cavou...

Se-ntâlniră morții amândoi în față,  
Osebiți la vorbă, osebiți la port,  
Și încrucișându-și suflul lor de gheață,  
Au văzut deodată că din altă viață  
S-a desprins aicea fiecare mort...

Doar-abia o clipă le-a ținut divanul,  
N-a fost grai de cronici grai de pârcălab;  
Cu mândria-i rece mut sta suveranul,  
Și-a-nșeles degrabă Neagoe, sârmanul,  
C-a pierdut domnia neamul Basarab...



## PRIBEAG STRĂIN

Mi-aduc aminte — într-o zi de vară,  
Orașul prins în vechea-i alergare,  
Ca scormonit de-o nevăzută gheară,  
Vuia-mprejur și-n clocotul din zare  
Își prăvălea statornica strigare  
Lung chiotind plămâna lui murdară,  
Atunci sub ploaia arșiței de soare,  
Ce trimetea ucigătoare suliți,

În zgomotul de guri asurzitoare,  
Eu te-am văzut la colțul unei uliți,  
Vâslaş trudit prin goana nentreruptă,  
Răzleț purtându-ți jalba călătoare,  
Rătăcitor țăran cu fața suptă,

În strălucirea razelor de-amiază,  
Ce luminau sfiala ta stângace,  
Prin strigătul agenților de pază,  
Tu, strecurându-ți teama și amarul,  
Cu cele două blânde dobitoace  
Neștiutor înaintai în cale...  
În drumul greu părea că plânge carul  
Din biete încheieturi uscate,  
Părea că boii prinși de aceeași jale,  
În ochii umezi, dătători de pace,  
Subt arcuirea frunților plecate  
Răsfrâng icoana sărăciei tale.

Atât de singur, fără de povață,  
Erai, sărmane suflet de la țară,  
În nențelesul haos de viață,  
Că-n ziua asta jalnică de vară,  
Durerea mea te-a priceput mai bine,  
A priceput că-n veșnică frăție  
Noi așteptăm aceeași vijelie,  
Străin pribeag și frate bun cu mine.



## LUPUL

Te-am auzit cum hăuleai departe,  
Înfiorând pădurea-nzăpezită,  
Bătrâne lup, cu gura istovită,

Etern pribeag al câmpurilor moarte,  
Te-am auzit cum hăuleai departe.

Te-am auzit, și-n ceasurile grele  
Ce mă gonesc cu vifore turbate,  
Am priceput chemarea ta de frate,  
Și-am priceput că-n noaptea fără stele  
Tu ești tovarăș visurilor mele...  
Tu, numai tu, neimblânzită fiară,  
Ce-ți strigi pustiei patima flămândă,  
Și-n prigonirea câinilor la pândă,  
Îți plimbi prin codri ura solitară —  
Tu înțelegi un suflet fără țară...



## BOBOTEAZĂ

Ieri un popă rumen mi-a venit în casă  
(Lege nu-i pe lume să și-l vrea proroc),  
Și din căldărușe mi-a uitat pe masă  
Un sfios și galben fir de busuioc...

Busuioc cucernic, busuioc de-acasă,  
Frate cu mușcata prinsă-ntre ferești,  
Floare de la țară, floare cuvioasă,  
Cum să-ți spun eu ție cât de drag îmi ești?

Mi-ai adus cu tine farmecul livezii,  
Mi-ai vrăjit o clipă satul meu din deal,  
Taina ce-nfioară noaptea bobotezii,  
În întunecimea bietului Ardeal...

Îmi răsar acuma cântece uitate.  
Și-ntr-o pribegie fără de noroc,

Eu te simt că tu ești singurul meu frate,  
Rătăcit și galben fir de busuioc...

În străinul chiot care strig-afară,  
Lângă mine-alături mi te irosești,  
Floare cuvioasă, floare de la țară,  
Ce cătarăm, oare, noi la București?..



### TRECEA CONVOIUL MORTUAR

Trecea azi pe la colț de stradă,  
Cu pasul cadențat și rar,  
Cântând a morții serenadă,  
Trecea convoiul mortuar.

În soarele de primăvară,  
Ce-mpurpura un blând apus,  
Cântarea asta funerară  
Era de-o jale de nespus.

În zvonul mulcom de tropare  
Toți — robi eternului nimic —  
Priveau cu-atâta-nduioșare  
La văduva de după dric.

C-un vâl cernit pe fața suptă  
Plecându-și fruntea ei de var,  
Părea o arătare ruptă  
Dintr-o icoană c-un calvar.

Avea atâta gol sub gene,  
Și-atâta sete de-adăpost,

Că plânsul sfintei Magdalene  
Mai trist nu poate să fi fost.

Și, totuși, palida femeie  
N-a smuls un strop din ochii mei,  
Gândeam la morții din tranșee,  
Și n-am putut să-l plâng pe-al ei...



### ADUCERILE-AMINTE

Aducerile-aminte, posomorâte urne  
Ce-nchid cenușa clipei murite pe vecie,  
Uitate-n țintirimuri cu umbre taciturne,  
Ce-s mute ziua-ntregă și noaptea reinvie...

Aducerile-aminte sunt harfe spânzurate  
De ramura dintâie ce-atinge casa noastră,  
Amurgul când adie tresar înfiorate,  
Și până-n zorii zilei ne cântă la fereastră.

Aducerile-aminte, copii bastarzi ai vieții,  
Ce rătăcesc pe câmpuri și dorm printre ruine,  
Dragi licurici de-o clipă din drumul tineretii,  
Aducerile-aminte de ce mai vin la mine?!



### PRIBEAG

Pe drumul meu de pribegie  
Nu licăresc în nopțe stele,  
Și, singură tovărășie,  
Port numai gândurile mele.

Cum s-au legat de mine-n largul  
Vâltorilor să mă petreacă,  
Par corbi, cari țipă pe catargul  
Unei corăbii ce se-neacă...



## HORA VALURILOR

### I

Vechea mea otravă, jale călătoare,  
Azi la malul mării te-am adus pribeagă,  
Când povestea noastră pe pământ nu-l doare,  
Să mi-o știe valul, valul s-o-nțeleagă.

Într-o clip-amurgul mi-a furat amarul  
S-a pornit o undă alteia să-l spuie,  
Cântecul meu tainic și-a pierdut hotarul,  
Cu talazul cade, cu talazul suie.

Simt cum ondulara stropilor de apă,  
Fremătând departe, glasul mi-l răsfrânge,  
Cum se sparge larga valurilor groapă,  
Când pământul tace, simt cum marea plânge.

Viforul din mine prinde să pătrundă  
Până-n adâncimea apelor rebele,  
Și se otrăvește fiecare undă,  
De înfrigurarea patimilor mele...

Cresc în pacea serii magice orchestre  
Din nepotolita volbură albastră,  
Și-mi azvârl în goană noaptea la ferestre  
Fulgere răzlețe din vârtoarea noastră.



S-a-mpletit un cântec mare, fără seamă,  
Oceanu-mi cântă hora ta grozavă,  
Undele te strigă, apele te cheamă,  
Jale călătoare, vechea mea otravă...

II

În noaptea asta mă apasă  
Al apei greu răsuflet cald,  
Vin neguri negre de se lasă  
Ca din povestea unui scald.

Oceanul cu acorduri grave  
Nu-și mișcă crețele verzui,  
Toți zeii mării scandinave  
Veghează-n adâncimea lui.

În ritmul stropilor de apă,  
Învie basme de demult,  
Un vaier de departe scapă  
Și vine-aproape, să-l ascult.

Adoarme-apoi cu firea-ntreagă  
Și-abia mai rătăcește-n gol,  
O jale tainică pribeagă,  
Ca dintr-o harfă-a lui Eol.

Atunci, o clipă mi se pare  
Cum stau și-n noapte mă frământ,  
Că s-a oprit eterna mare  
S-asculte moartea pe pământ...

## POVESTE

1914

Cum stau acuma și-mi număr a vremurilor salbă,  
Parcă-mi revăd, în casa din satul de sub deal,  
Pe-un biet bunic din ceata de moși cu barba albă,  
Prin cari vorbește gura tăcutului Ardeal.

Îl văd așa de bine... Îi flutura oftatul  
Subt bolta înfrunzită a nucului înalt,  
Când începea povestea: — Doi ochi avea-mpăratul...  
Dar de râdea cu unul, plângea cu celălalt...

Poveste minunată și tainică poveste,  
Șoptită în amurgul atât de stins și mut,  
Subt soarele de toamnă care murea pe creste,  
Când mi te-a spus moșneagul, eu nu te-am priceput.

Dar printre anii tulburi, care-și sporiră-n cale  
Comoara lor de lacrimi în fiecare ceas,  
Nelămurită taină a înțelepciunii tale,  
Poveste bătrânească, în minte mi-a rămas.

Și-abia târziu, odată, ți-am înțeles fiorul  
Și te-am văzut cum stărui și-nfricoșată crești,  
În clipa cea dintâie când mi-a atins piciorul  
Țărâna fermecată a țării românești.

Atunci, în cutropirea furtunii fără nume,  
Când râuri de văpaie îmi clocoteau prin sânge,  
Te-a luminat întregă un glas din altă lume:  
*Ei, ochiul care râde, noi, ochiul care plânge...*

\*

În volbura grozavă ce-mi strigă la fereastră,  
Cum stau acum în noapte și-n golul ei mă zbat,  
Pare c-aud cum geme cumplit povestea noastră  
Și-l văd pe cel din basme, pe bietul împărat...

Îl văd și-mi mușcă-n suflet durerile păgâne,  
Și patimi și ispite și vifore mă frâng;  
Căci, cine-mi spune mie ce vom avea noi mâine!  
*Doi ochi ce rād în soare, ori doi ochi care plâng?*...



## SUFLETUL

După Ada Negri<sup>1</sup>

Era puternic. — Dumnezeu din ceruri  
A revărsat pe fruntea lui lumină.  
Un cântăreț al dorurilor multe,  
Poet supus visării fără nume,  
Era frumos, în pacea lui senină,  
Și viețuia neînțeles de lume.

Lui îi spuneau într-aripate șoapte,  
Și stelele și lucrurile toate,  
Cu glas vrăjit de mută armonie,  
Cu-atâta slavă cerul i-a fost darnic;  
Dar pentr-un vis din zări îndepărtate  
O biruință el cerșea zadarnic.

---

<sup>1</sup>Poetă italiană (1870-1945).

Așa s-a stins cel mare-n întineric...  
Singurătatea-i străjuie mormântul,  
Și pe movilă soarele-i coboară,  
Peste podoaba teilor în floare.  
Tremurător, un cântec poartă vântul  
Asemeni unei păsări călătoare.

Azi, lutul mort în groapă se desface,  
La sânu-i rodnic îl primește glia  
Și se-nfrățește cu pământul tată...

. . . . .  
Eu te întreb, drumeț oprit în cale,  
Ce-ai ocrotit pe strune poezia:  
Ce-a mai rămas din cântecele tale?

\*

Tu, numai tu, cel îmbătat de soare  
Și de lumina sfânt-a dimineții,  
Tu, chinuit de nemplinite doruri,  
Ce ți-au zdrobit și inima și struna,  
Tu, nsângerat, dar neînving al vieții,  
Tu, suflete, trăi-vei totdeauna!

Când pacea dulce-mbrățișează bolta  
Și florile cu roua se sărută,  
Și când extazul dragostei curate  
Va tremura în adâncimi de zare,  
Se va-mpleti în el, neprișcută,  
Viața ta și sfânta ta visare.

Furtunile când zbuciumă văzduhul  
Și vifore-n păgână răzvrătire

Aprind temutul fulgerelor caier,  
Când ingenunche pocăita minte,  
Tu gemi atunci, cu îngrozita fire,  
Cutremurat de-aducerile-aminte.

Când limpede va legăna amurgul  
În lumi de stele-un cântec de fecioare,  
Un cântec care-și flutură sfiala,  
Și-aprins, văpaia patimii răsfrânge,  
Atunci, topit în ruga-i arzătoare,  
Tu, suflete, cu jalea lui vei plânge...

\*

Dar, câtă vreme lunci vor fi în floare  
Și-un trandafir va mai trăi în fire,  
Cât buzele vor cere sărutare  
Și florile vor cere stropi de rouă,  
Și câtă vreme, tainică iubire,  
Scânteia ta vei mai aprinde, nouă;

Când crini nuntesc în razele de soare  
Și mândri țin alaiul strălucirii,  
În vifore și în adânc de mare,  
În stelele ce rîd în împrejururi,  
Pierzându-te în taina sfânt-a firii,  
Vei dăinui tu, suflete, de-a pururi...

DIN LARG

*Poeme postume*

(1939)

## DIN LARG

Eu urc spre culme... Mi-a rămas în urmă  
Noroiul prins în putreda-i osândă,  
Înfrigurata patimilor turmă,  
Cu chiot lung de-ntrecere flămândă...

Eu urc... Acolo jos, în adâncime,  
Aud viața ce-și întinde hora;  
E necurmatul cântec din vechime.  
Îl știi... Mai bine n-o să-l știe nime,  
Căci am băut din cupa tuturoră  
Și l-am plătit cu lacrimi și cu rime...

Acum, în drum când mă opresc vreodată  
Și fac popas la noua cotitură,  
Priveliștea din înălțimi s-arată  
Atât de-ngustă, strâmbă și ciudată.  
Cu valul ei de dragoste și ură,  
Că orice pas de mergere-nainte  
Îmi năruie-o aducere-aminte,  
Îmi frânge-un glas, un zâmbet, o icoană...  
Din câte jos, m-au urmărit în goană...

Și tot așa... de-acum o să-mi rămână  
Aceași țintă fără de zăbavă,  
Să-mi ușurez povara de țărână,  
Să-mi cer de sus paharul de otravă!  
Jur-împrejur e largul care cântă,  
E soare-n cer, e sărbătoare sfântă,  
Și-n vreme ce mi-a amuțit pământul  
Fiorul păcii-n suflet mi se lasă,

Eternități imi flutură veșmântul;  
Sint Dumnezeu cum mă primește-n casă...

Mai sus!... Mai sus!... Cetățile de stele  
Cuprind rotirea gândurilor mele,  
Și, ca un sân ocrotitor de mamă,  
O năzuință proaspătă mă cheamă:

Neprihănită, mândră poezie,  
Lumină albă, pururi adorată,  
Ascultă-mă cu ruga mea târzie,  
Și fă pe veci în minte să-mi tresalte,  
Strălucitoare, rece și curată,  
Singurătatea culmilor înalte...



## PROFETUL

Am fost proroc, pe drumul din pustie,  
Când zilele mureau, nemângâiete...  
Am fost proroc, izvor de apă vie,  
Toți m-ați băut, de friguri și de sete.

Un vaier surd din veacuri depărtate  
Venea la mine-n noapte să mă cheme,  
Și mă găsea cu buze-nfrigate  
Din plânsul vostru impletind blesteme.

Iloți flămânzi de pâine și de soare,  
În carnea mea eu v-am dospit fiorul,  
Și despiciând a vremilor vârtoare,  
Prin graiul meu vorbea Mântuitorul.



Însângerat v-am răscolit cărare  
Cu inima, cu pumnul și cu dinții,  
M-am îmbrăcat în neguri și pierzare,  
Ca să vă dau limanul biruinții...

Când valul meu s-a revărsat pe uliți  
O clip-abia, din larga lui năvală,  
Din mii de guri, din strigăte și suliți,  
I-am auzit cântarea triumfală.

O zgură neagră i-a rămas în urmă.  
Ce mic e azi alaiul tuturor!  
Străină mi-e biruitoarea turmă  
Cu tot noroiul unde-și joacă hora.

Un chiot strâmb îmi urlă la fereastră,  
Norocul lui mă mustră și mă doare.  
Nu-i visul meu în fericirea voastră,  
Eu am vestit o altă sărbătoare.

Mă-ntorc din nou spre culmi de-odinioară,  
Ca să nu-mi sfarm o sfântă profeție,  
Cu ce mai am din vechea mea comoară,  
Lăsați-mă să plec iar în pustie...



## POETUL

El nu-i canar de colivie  
Nici câine paznic de ogradă,  
Nici cal de ham, bun de corvadă,  
Nici vultur de menajerie...

Demult, în noaptea cea dintâie,  
Când ochii lui au prins să vadă,  
Era o noapte de baladă  
Cu cer rănit de vijelie.

Superba morții serenadă  
Cânta pe-a mărilor pustie,  
Și-n zarea neagră-plumburie  
Urla un lup flămând de pradă,  
Iar dintr-a norilor grămadă,  
Un fulger groaznic de mânie  
Se ascuțea în drum să cadă  
Pe niște lanțuri de robie.  
Atunci, ursita care scie  
Cărarea din copilărie,  
Simțind a cerului dovadă,  
Și-a zis, zâmbind cu ironie:  
— Nu-l fac canar de colivie,  
Nici câine paznic de ogradă,  
Nici cal de ham, bun de corvadă,  
Nici vultur de menajerie...

Și-a scris în carte:

Poezie!



## STEJARUL

Pe vârful de deal, în largul de zăpadă,  
Bătrân stingher, stejarul e de pază,  
Sub bolta lui vin corbii de sașază  
Când umbrele-nserării prind să cadă.

Jur-împrejur e gol, e frig, e groază...  
Ș-a lupilor flămândă serenadă,  
Din când în când, în noaptea-i dă dovadă  
Că-n depărtare ura mai veghează.

El, mut și blând, stă fără să se-ncline,  
Acolo unde-n vifor și urgie  
Blestemul rădăcinilor îl ține...

Cu împăcare înfruntând povara,  
Înfășurat în vechea lui mândrie,  
E neclintit: visează primăvara...



## PACE

Eu port adese-n mine-o închisoare  
În care strigă făcători de rele.  
Din negura adâncurilor mele  
Ei vin flămânzi de aer și de soare...

De câte ori îmi bat după zăbrele  
Și-ar vrea să frângă vechile zăvoare...  
I-aud cum cer în depărtări să zboare  
Cu glas dogit, cu urlete rebele...

Dar totdeauna pocăita minte,  
Temutul paznic, fără de iertare,  
Nemilostiv le iese înainte.

Închide porți, cu mâna-i pricepută,  
Și-n urma ei în suflet reapare  
Aceași pace veștedă și mută.

## RĂZBOI

### DE PROFUNDIS

Nu mai sunt șesuri netede în țară,  
Câmpii de grâu, ca marea-nșelătoare,  
Întinse miriști fără de răzoare,  
Ce-n strălucirea razelor de soare,  
Își legănau în pragul altor zile,  
Cu leneș ritm, podoaba legendară...

Nu mai sunt șesuri netede în țară,  
Căci pretutindeni au crescut movile,  
Să-nsemne drumul morții călătoare...

Movile, tristă zestre funerară,  
Biserici noi, cu turnuri de schelete,  
Morminte multe și nemângâiete,  
Tăcute urne, tainice coline,  
Grozave peșteri ce-ngropați ruine,  
Voi răsăriți pe lanul plin de spice,  
În umbrele amurgului de vară,  
Ca niște pumni ce vor să se ridice,  
Să spargă bolta zărilor albastre...

Înfrișate-s pivnițele voastre,  
Vulcani aprinși le dorm în măruntaie,  
Credinți și doruri, râuri de văpaie  
E toată goana sângelui fierbinte,  
Din uri și patimi prinse-n jurăminte:  
E țintirimul plin de oseminte,  
Ce s-a umplut din câmpuri de bătaie...

O iarbă moale, proaspătă și grasă,  
A imbrăcat c-un verde de mătăasă  
Acele culmi ivite pe câmpie.  
Din haina lor rîd flori de păpădie,  
Dar jos, sub stratul țarinei mănoase,  
Ele închid o vastă-mpărăție  
De năzuinți, de carne și de oase...

Sunt morții noștri încleștați sub glie,  
Nenumărate trupuri zdrențuite  
De fier și plumb, de-a cailor copite,  
În furtunoasa luptelor năvală.  
Sunt cei căzuți în clipa triumfală,  
Biruatorii câmpului de plângeri,  
Care, murind, zâmbeau în agonie;  
Sunt măcinișul negrelor înfrângeri,  
Bieți mucenici, ce-n hora de obuze,  
Cu pieptul gol, au vrut să-nfrunte valul,  
Și-au fost striviți cu blestemul pe buze;  
Sunt umbrele ce-a azvârlit spitalul  
Din patul lui sub huma milostivă,  
Ologi și ciungi mușcați de mitraliere,  
Cu chipuri reci și strâmbe de durere;  
Sunt gloata tristă, morții fără lupte,  
Cei înghețați de frig, în straie rupte,  
Cei oropsiți de foame și de boală...

Toți înfrățiți în neorânduială,  
I-acopere pământul, deopotrivă.  
Străine, tu, culegător de grâne,  
Tu, ce-mi cutreieri țara după pâine,  
Și-nfășurat în nepăsare crudă

Îți porți în larg privirea fără milă,  
Nu te opri întrebător în cale,  
Când treci pe lângă tragica movilă,  
Vorbește-ncet, să nu mi te audă,  
Nici să priceapă umbletele tale,  
Ce-ar răscoli în adâncimi vulcanul...  
Ia tot belșugul holdelor cu tine,  
Nici nu gândi că-n snopii ce vei strânge  
În orice bob avem un strop de sânge;  
Tu satură-ți cohortele păgâne...  
Dar fugi grăbit în drum, printre coline,  
Căci n-are iadul draci să-l mai înfrâne  
Când s-a pornit de-acolo uraganul!...

*Iași, 1918*



## POVESTE VECHE

De câte ori vreme cu sânge ne-adapă  
Obida din cronica țării,  
Aceași poveste de veci se dezgroapă  
Și strigă în noaptea uitării,  
Ea spune de oameni, de câmp și de munte,  
De tine, prostime săracă,  
Ursită să fereci din trupuri o punte  
Ce nu pot dușmanii s-o treacă.

De voi scriu moșnegii pe foi de ceasloave,  
La fel își înșiruie slova  
Neculce la carte, și vodă-n hrisoave,  
În Țara de Jos și-n Moldova,  
E lege bătrână, și legea-i păstrată,  
Să dați voi pământului moaște.

Căci multe potopuri hotarul ne-arată,  
Dar zid numai unul cunoaște.

Așa ne păzirăți străvechea moșie  
Cu brațe de plug și de sapă,  
De-atâtea ori moartă, dar pururea vie,  
Tot viforul nostru ne-o scapă.  
Și astăzi, când moartea o simt la fereastră,  
Povestea aceeași rămâne:  
— Luați aminte, boieri dumneavoastră,  
Să știți să ne-o spuneți și mâinel...

*Iași, 1917*



## PĂMÂNT ȘI CER

### I

Pământ, pământ... Ogradă vinovată  
C-un furnicar la orice cotitură,  
Cu măruntaie putrede de ură,  
Povestea ta o știu... e neschimbată...

Așa, muncit de-o tainică arsură,  
Râvnind o nouă jertfă-nsângerată,  
Flămând și rău, așa mi te arată  
Din moși-strămoși a veacurilor rugă.

De-aceea, nvins și obosit de tine,  
Cu sufletul chemat de zări senine  
De câte ori mă cerceta misterul,

Eu, insetat de-o nevăzută țară,  
Smulgându-mă din haina ta murdară,  
Priveam în sus, mă mângâiam cu cerul...

## II

Acolo-n slavă, binecuvântate,  
Ardeau lumini sfințite din vechime,  
Era un templu unde n-a fost nime  
Din lumea asta plină de păcate...

Altar aveam acolo-n înălțime,  
Căci după poarta bolții instelate,  
Homer mi-a dat a zeilor cetate,  
Isus mi-a dat curata lui treime...

Putea oricât să stăruie minciuna  
Aci în praf... căci ochii totdeauna,  
Scăldându-se-n țăriile albastre,

Mă învățau în nopți de reverie  
Că este sus, în cer, o armonie,  
Ce-i dincolo de patimile noastre...

## III

Azi în zadar vrea inima bolnavă  
Să-mi prind-un vis din norii moi de seară,  
Azi umbrele amurgului de vară  
Miroase toate-a moarte și-a otravă...  
Zbătându-se în goana lui de fiară,  
Pământul simt cum s-a urcat în slavă;  
Mașina lui îmi uruie grozavă  
Spărgând a bolții pace legendară...

Rănit văzduhul tremură-n răsfrângeri,  
Se duc din el popoarele de îngeri,  
Și-n mintea mea un basm frumos se frânge!



Nu mai ești sfântă rază diafană,  
Căci cerul alb și fără de prihană  
Azi e stropit cu pete mari de sânge...

*Iași, 1917*



## CEAHLĂUL

Va fi-ntr-o zi de primăvară  
Cu molcom zvon în zări albastre,  
Când poate nimeni n-a mai plânge  
Fărâmițarea țării noastre.

În negură de ani de zile  
Se va fi scufundat Calvarul  
Și doar bătrânii de-or mai spune  
Pe unde-a fost de mult hotarul...

Atunci se va urni deodată  
Într-un cutremur toată firea  
Și-un chiot surd din depărtare  
Va despica nemărginirea...

De peste granița cea nouă,  
Ca o sălbatică urgie,  
Strigând spre țarina Moldovei,  
Un munte s-a pornit să vie...

Și va să-nsemne cronicarul  
Atunci o zi vijelioasă,  
Ceahlăul n-a rămas la dușmani,  
Ceahlăul s-a întors acasă.

*Chișinău, 1918*

## VORBESC TĂCERILE

*Vae surdis<sup>1</sup>*

Acum când tunul nu mai bate  
Pe culme, sus, la Mărășești,  
Vorbesc tăceri înfricoșate  
În largul țării românești.

Întunecate valuri mute,  
Fără de glas, fără auz,  
Sunt mai grozave, mai temute,  
Ca viforul de la Oituz.

Le poartă vântul primăverii,  
Și cresc, și tulburate vin,  
Sporind furtunile tăcerii,  
Din Dorohoi la Severin.  
Pe urma lor bolnav pământul  
Resimte taină și fior,  
Otravă n-a avut cuvântul,  
Mai tare ca otrava lor!

Căci nu sunt vorbe-ntraripate  
Să-l spuie-al inimii îndemn,  
Cum strigă brațele trunchiate,  
Cum plâng picioarele de lemn.

---

<sup>1</sup> Vai de cei surzi! (Lat.)

## NOI

*Carte nouă, dragoste veche... oriunde  
mergem suntem la noi, fiindcă toate călători-  
ile se isprăvesc în noi...*

*Și când umbletul se va opri pe veci, atun-  
ci sufletele nevăzute vor merge de mână  
înainte și va fi pretutindeni la noi.*

## ÎNVIERE

A fost o lungă, jalnic-agonie,  
Cu stingere de fiecare clipă,  
Mi-a fâlfâit pierzarea din aripă  
Peste întinsa nopții-mpărăție.

Drumeț înfrânt de-a patimii risipă,  
Vâslaș bolnav, purtat de vijelie,  
M-a doborât a valului mânie,  
Gonind un vis ce nu mi se-nfiripă.

Erau să vie cioclii să mă-ngroape,  
Când, stând închis în casa mortuară,  
Tu te-ai ivit la patul meu, aproape.

Atunci, cu sfânta vieții frenezie,  
M-am ridicat din morți a doua oară  
Și mi-am făcut din moarte-o cununie.

## VITA NUOVA

Te-am dărâmat, hotar de-odinioară,  
Brâu împletit din lacrimi și din sânge,  
Veriga ta de foc nu mă mai strânge  
Și lanțul tău a încetat să doară.

Trecutul însă tot se mai răsfrânge,  
Ca un paiangen tainic mă-mpresoară  
Și-n inima mea fulgere coboară  
Din zilele ce mă-nvățau a plânge...

E în zadar! Din munții vechi de ură  
Eu nu mai simt nici o fărâmitură.  
Pe veci în mine fiara a murit!...

Iar unde-a fost nenorocirea noastră,  
Eu pretutindeni am câte-o fereastră,  
Ce stă deschisă larg spre infinit...



## TOVARĂȘI

Îi vezi tovarăși... Liniștea de seară  
I-a împăcat... Cei doi copaci visează...  
Cu trupurile lor se-mbrățișează  
Și-o frunză nu-i pe ramuri să tresară.

Pe semne-acum, când luna luminează,  
Ei se gândesc la vremi de-odinioară,  
La vifore și lupte ce-ndurară  
De când pe culme-alături sunt de pază.

Subt bolta lor cum stăm, nu ți se pare  
Că sfânta noastră dragoste târzie  
Ne mai trimite-o proaspătă iertare?

Și nu simți tu în suflet începutul  
Unei vieți de nouă armonie,  
Acum când moare-n depărtări trecutul?..



## STRIGOII

Case putrede, bătrâne  
De rușine și păcate,  
Case negre, dărâmate,  
După voi ce mai rămâne?

Sunt strigoii din vechime  
Prinși în var și-n cărămidă,  
Să-i alunge, să-i ucidă  
Nu e-n stare încă nime..

Cu răsuflute de ură,  
În scrâșnirea lor flămândă,  
Ei se-nșiruie la pândă  
Pe la orice cotitură.

Orișicât de înainte  
Noi împingem carul vieții,  
Ei stropesc în ochi drumeții  
Cu țărână din morminte.

Stați cu mâinile-amândouă,  
Meșteri mari în apărare,  
Căci strigoi, cu mic, cu mare,  
Vor să strice casa nouă...



## TRISTIA

Tristețea mea, adâncă mare,  
Fără de margini, fără fund,  
În largul ei fără hotare  
Atâtea vifore s-ascund...

Tristețea, zestre de-o viață,  
M-a petrecut de obicei,  
Tăcută peșteră de gheață,  
Atât de frig e-n umbra ei...

Tristețea ce zâmbește mută  
Din ochii mei când ne-ntâlnim,  
Cu taina ei nepricepută  
Mă cheamă azi în țintirim...



## DEPARTE

Și-acuma, când pământul și apa ne desparte,  
Tu-mi vii tot mai aproape, cu cât plec mai departe...  
Și-aicea firea-ntreagă numai de tine-i plină  
Și-n jocul ei de umbre și-n jocul de lumină,  
Oriunde mă mai cheamă un strop răzleț de viață  
Tu vii și pretutindeni ești pururea de față...

Și azi mi te apropii... Iar mi-ai pătruns în casă...  
Din liniștea-nnoptării tăcerea ta m-apasă.  
Te simt tot mai aievea și-atâta de fierbinte,  
Cum simte ucigașul aducerea-aminte...  
Ești tu, ca totdeauna. Din nou îmi pari mai vie,  
Trecutul, ca o fiară, din neguri reînvie...  
Mi-ai destrămat iar tihna, mi-ai sugrumat răgazul,  
Răsufletul tău moale mi-a-ncolăcit grumazul,  
Mă strânge ca un șarpe cu solzii de văpaie,  
Și rostul tău îmi umple tot golul din odaie...  
Din raza care trece ferestrele deschise  
Îmi flutură cuvinte odinioară zise...  
Mi se desfac prăpăstii din golul neființii,  
Aud cum patimi negre se sfâșie cu dinții...  
Răsare-o glumă, -un cântec, un zâmbet ori un vaier  
Mă năvălesc întruna, se zbuciumă, se-ncaier  
Și dintr-odat' pereții par căptușiți cu șoaapte...  
Ce groaznică orgie e-n fiecare noapte!...



## CÂNTEC

Eu ți-am făcut un cântec, o salbă împletită  
Din umbră și lumină, din patimi și din stele,  
Iubirea mea păgână pe veci nepovestită,  
Cu zestrea ei întregă, i-o dau cântării mele.

Eu ți-am făcut un cântec să te petreacă-n cale  
Să-i simți arzând la tâmple suflarea de otravă,  
Să reînvie noaptea în visurile tale  
Îmbrățișarea noastră flămândă și bolnavă.

## CĂRBUNII

Cărbunii când ți-or arde-n vatră  
În seri de ani târzii și goi,  
Tu stând la lespeda de piatră  
Să te gândești c-am ars și noi...

Iar când din ochii de jăratie  
Vor tresări scânteii-scânteii,  
Să știi că visul meu sălbatic  
S-a mai aprins o dată-n ei.



## CHEMARE

Sub zidul alb al mănăstirii  
Unde-ai închis un scump noroc,  
Cu slovele muiate-n foc  
Ți-ai scris chemările iubirii...

Eu le citesc... și dintre șire  
Ți-aud chemările de dor  
Ca fulgere ce cad în zbor  
Spre turnul vechi de mănăstire...



## MUNȚII

Trup sfânt din trupul ce se frânge,  
Voi, munți de brad și de stejar,  
Străjeri ai țării care plânge,  
Plini de povești și plini de sânge,  
V-au surghiunit peste hotar.



Nu știi, la cronică nu scrie,  
De când aveam același rost...  
Ați mai rămas voi mărturie,  
Azi numai frunza voastră știe,  
Să spuie nunta cum ne-a fost...



## PARIS

Parisul, magică făclie,  
Cum n-a mai luminat pe cer,  
Parisu-n mintea mea învie  
Și frigurile lui mă cer.

Parisul chiote și arde,  
Cuprins de-al patimilor stol,  
Cu clocotul din bulevarde,  
Imensa harf-a lui Eol.

Parisul din povestea noastră  
Prinzând misteriosul val,  
O să ne cânte la fereastră  
Mărețu-i cântec nupțial...



## AȘTEPTARE

Trei trandafiri într-un pahar,  
Trei trandafiri în floare,  
Curați ca de mărgăritar,  
Te-au așteptat ieri în zadar  
Să-i prinzi în cingătoare...

Te-au așteptat, sărmane flori,  
În liniștea mea moartă,  
Și, îngălbenite de flori,  
S-au scuturat de câte ori  
Foșnea un pas la poartă.

Amurgul vinețiu de-april  
Îmi rătăcea prin casă,  
Când frunzele tiptil-tiptil,  
Ca niște lacrimi de copil,  
Cădeau încet pe masă.

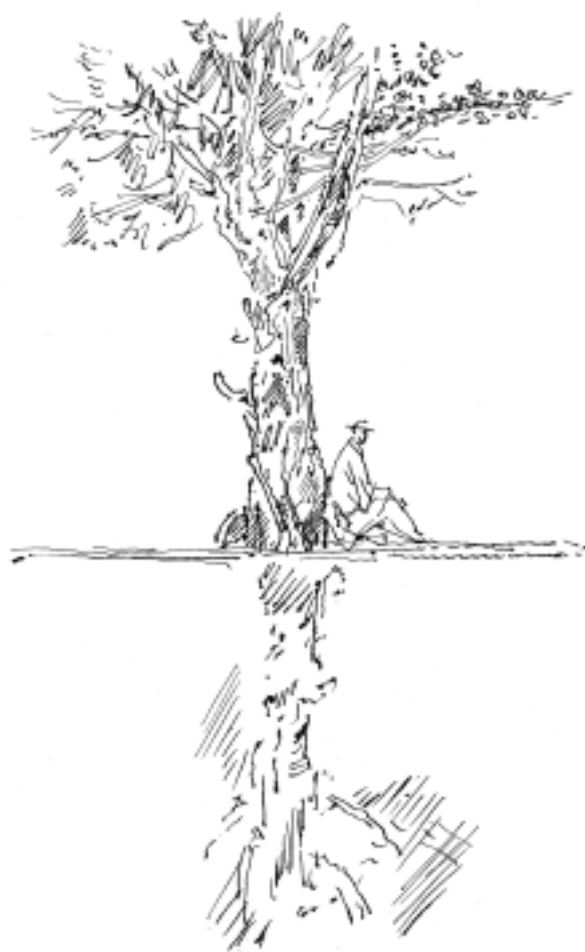


## O RAMURĂ ÎNTÂRZIATĂ

Nu ți-a fost dat să vezi vreodată,  
Când toamna palidă coboară,  
Într-o grădină despoiată,  
O ramură întârziată  
Ce-a înflorit a doua oară?

Nu te-ai oprit atunci în cale  
Să te întrebi: ce taină, oare,  
Ascund înțelepciunii tale  
Înfriguratele petale,  
Ca mâine stinse, fără soare?..

Și dac-o blândă-nduioșare  
Ți-a frânt o clipă-n ochi lumina,  
Cum stai așa, întrebătoare,  
Uitându-te la biata floare,  
Ai înțeles a cui e vina?



E raza, care toamnei mute  
I-a dat fiorul primăverii.  
Și-n preajma morții abătute  
A picurat, pe neștiute,  
Un strop din cântecu-nvierii...



## TRECUTUL

S-abat muștrări din altă vreme,  
Din vremea când nu ne știam,  
Și vin pe nume să mă cheme,  
Să-mi strige noaptele la geam,  
Ca o pădure de blesteme...

Trecutul tău de-odinioară,  
Prăpastie cu multe guri,  
Cu întrebări ce mă-nfioară,  
Cu șerpui și cotituri...  
Trecutul, nesătulă fiară...

Trecutul, umbră vinovată,  
Tâlhar scăpat de sub zăvor,  
Din cripta lui întunecată,  
Se furișează, călător,  
Și lângă patul meu s-arată.

Trecutul, cioclu de morminte,  
Sinistru oaspete de-amurg,  
Neguțător de jurăminte,  
Din haina-i ciuruită curg,  
Drept zdrențe, -aducerile-aminte.

El vine tainic să dezgroape  
Tot ce-am închis în țintirim,  
Ne-aduce lacrimi în pleoape...  
— Dă-mi mâna ta, să-l gătuim,  
Trecutul, când îl simți aproape...



## APUS

Duminică. Nu-i nimeni pe alee,  
Și-n împietrita pace vesperală,  
Străvechiul parc îmi pare-o catedrală,  
Altarul ei, un strat de orhidee.

Muiat în blânda florilor sfială,  
Jos, soarele s-a mai oprit să steie,  
Cele din urmă roșii curcubeie  
Se frâng pe-o albă cruce sepulcrală.

Apune-apoi... Lin, una câte una,  
Vin umbrele peste copaci să cadă,  
Pân' ce, târziu, din lac răsare luna.

Lumina-i rece scaldă palmierii,  
Când noi, ca doi eroi dintr-o baladă,  
Sorbim imensul cântec al tăcerii...

*Palermo, 1921*

## DIN VIAȚĂ

În largul mării fără margini, în largul mării z buciumate,  
Se întâlniră două scânduri din două vase sfărâmate.

Sărace mărturii răzlețe ale-unui drum dup-o comoară,  
Le-a fost urnit aceeași vrajă din portul lor de-odinioară...

Din două părți tăindu-și cale credeau în unda milostivă,  
Când tot același braț de vifor le-a frânt catargul  
deopotrivă.

Deodată s-au oprit în goana de năzuinți spre-o lume nouă,  
Deodată albele corăbii se cufundară amândouă...

Solii pribeghe ale morții rămase cele două scânduri,  
Purtând pe ape fiecare același trist popor de gânduri...

S-au prins alături când simțiră că tot același val le saltă,  
Și azi, brăzdând nemărginirea, merg înfrățite laolaltă...



## RESURRECTIO

Când trec umbrele-nserării,  
Pânze de-argint fuior,  
N-auzi spasmurile mării  
Cum ne strigă-n hora lor?

Din păgâna și adânce  
Undelor îmbrățișare,  
Dintr-un val ce sparge stânca  
Un fior prelung tresare...

Parc-o taină se ridică  
Din primejdia de apă,  
Ochii tăi supuși de frică  
Vreau cucernic s-o priceapă.

Eu o știu atât de bine...  
E povestea de demult,  
Din uitate vremuri vine  
Înc-o dată s-o ascult.



## TIBI MARE

Atâția ani își strecurară convoiul lor pierdut de clipe  
Din ziua când ne despărțirăm de șoapta-ți ademenitoare,  
Și azi același demon bate deasupra noastră din aripe,  
Păgâna patimă flămândă tot mai sălbatică ne doare...

Curând iar vom veni la tine striviți de vechea-mbrățișare  
Să oglindim același vifor în larga-ntindere albastră,  
Și să-ntrebăm un val, să spuie: ce e mai sfântă și mai mare,  
E veșnicia ta de unde, ori e eternitatea noastră?



## DE PROFUNDIS

Din sufletul meu, peșteră uitată,  
Cu scorburi multe, văduve de soare,  
Tăcerile mă strigă câteodată,  
Ca niște robi rebeli în închisoare.

Sunt visuri, patimi, cântece pierdute  
Și întrebări nedezlegate încă,

Tot țintirimul vieții mele mute  
Mă cheam-atunci cu matca lui adâncă,

Dintr-o poveste mândră și păgână  
S-abat frânturi de straie zdrențuite,  
M-ating răzleț cu taina lor bătrână,  
O clipă-abia, și negura le-nghite.

De fiecare plânge-o agonie  
Și flutură o umbră de muștrare,  
Nemilostivă volbură târzie,  
Cu gheara ei mă sapă și mă doare.

Așa, pe rând, sălbatice și crude,  
Mă urmăresc tăcerile deșarte,  
Dar anii trec și glasul lor s-aude  
Tot mai încet și tot mai de departe.

*Riva, 1929*



## LA MAL

Sus, munte de piatră, cu fruntea de var,  
Jos, lacul, o pânză albastră,  
La mal, lâng-o masă cu flori în pahar,  
Noi doi, cu muțenia noastră.

Atâta repaos și-atâta fior  
Plutesc peste apele-afunde,  
Că taine din vremi ce de mult nu mai dor,  
Azi plimbă tăcerea pe unde.



Din soarele-apune blând raze se scurg  
Șpr trei chiparoși să se-nchine,  
Trei sfeșnice stinse, uitate-n amurg  
Pe-un umăr de templu-n ruine...

Cum stăm, strânși alături, și buzele tac  
În liniștea fără cuvinte,  
Ca albe corăbii, pribege pe lac  
Ne leagăn-aduceri-aminte.

Și-n vreme ce umbrele nopții cobor  
Și gâlgâie apa la scară,  
Depart, trecutul, bătrân cerșetor,  
Ne cântă umil din gitară.

*Riva, 1930*



## MARE AETERNUM

Eternă mare, ca și-odinioară,  
Fără hotar și fără de hodină,  
De întrebări și neastâmpăr plină,  
Azi goana mea la malul tău coboară.

Cu tresăltări de ape și lumină  
Oglinda ta prelung mă înfioară,  
Și-nchise răni încep din nou să doară,  
Din flăcări vechi ce-n mintea mea se-mbină.

Pe rând, pe rând, eu simt cum reînvie  
Cântată parcă-n surle și chimvale,  
Uitata noastră mare-mpărăție.

Și nu mai știu ce mi se par mai grele:  
Povețele nemărginirii tale,  
Sau tainele adâncurilor mele...



### TREC CLIPELE

Trec clipele... mărgele înșirate  
Pe-un tainic fir, de-o mână precurată,  
În goana lor de visuri argintate  
Viața mea se risipește toată...

Când simt că bate moartea din aripe  
Eu mă opresc să-mi văd întreaga salbă.  
Și văd atunci că tortul meu de clipe  
L-a depănat aceeași mână albă...



### PAX NOBIS

Când cade-amurgul la fereastră  
Cu joc de umbre, cu fiori,  
El ne găsește-n casa noastră  
Tovarăși muți și visători.

Cu ochii călători departe,  
Cum stăm alături amândoi,  
Un șir de veacuri ne desparte  
De-al vremii chiot și noroi...

Ca-ntr-o cetate legendară  
Noi ne-am închis după oblon,  
Din valul ce se strig-afară  
Nu ne pătrunde nici un zvon...

Se-nșiră clipele curate  
Fără trecut și viitor  
E tainica eternitate  
Ce trece-asupra noastră-n zbor.

Și-atunci, în sfânta serii pace,  
Noi am uitat, de mult, că sunt  
Atât amar de dobitoace  
Rumegătoare pe pământ.

## ASTĂZI

### AM FOST...

Am fost logodnicul durerii,  
Cobzarul cu aceleași strune,  
Ce-și țese cântecu-nvierii  
Din stihuri de îngropăciune...

În noaptea mea înviforată,  
Drumeț îndrăgostit de soare,  
Am fost o harfă spânzurată  
Pe-o strașină de închisoare...

Zidit din lacrimi și dezastre,  
Eu am vestit o lume nouă,  
Voi mi-ați dat vaierele voastre,  
Eu v-am dat inima mea vouă.

În zilele de pribegie,  
Biet rob lovit de biciul urii,  
Eu am purtat de-o veșnicie  
Prea mult blestem în cerul gurii...

Mirarea deci să nu vă prindă,  
Că azi subt tâmpla mea căruntă,  
Nu e nici zumzet de colindă,  
Nu sunt nici chiote de nuntă...

## POST BELLUM

Pământ, pământ, stăpânul meu de-o viață  
Eu ți-am fost slugă, ucenic și frate...  
Te-am proslăvit cu gene-nlăcimate  
În ruga mea de orice dimineată.  
Pământ, mi-ai fost duhovnic de păcate,  
Pământ, mi-ai fost tezaur de povață,  
Din lutul tău eu mi-am zidit altarul...  
M-am închinat la coapsa ta bătrână,  
La tine-am supt credință din țărână,  
Cu plânsul tău eu mi-am umplut paharul...

Pământ... Pământ... Azi te-ai schimbat la față.  
Ca un bătrân cu cuvioasă barbă,  
Împins de-o tristă volbură târzie,  
Dup-o spurcată noapte de beție,  
Ești necurat în orice fir de iarbă...  
Pământ, ești plin de-a patimilor zgură.

Acolo jos, în negre măruntaie,  
Pământ... pământ... ai vinovată gură,  
Tot te mai arde-a crimelor văpaie...  
Pământ... pământ... ai otrăvite roade,  
Nu-mi poți da astăzi cuminecătură...  
Pământ... pământ... Pe robul tău sloboade,  
Căci ochii lui cei dornici de mister  
Te părăsesc... s-au surghiunit în cer.

## CITIND PE BAUDELAIRE

Mai recitesc o pagină bolnavă  
Din *spleen*-ul tău încarcerat în rime,  
În noaptea asta plină de otravă,  
Când nu mai râd, căci nu mă vede nime...

Mai recitesc și filă după filă,  
Par niște triste galbene petale,  
E pretutindeni brumă fără milă  
Și-atâta toamnă-n versurile tale...

Ce turn înalt, strălucitor de gheață  
Ți-e mintea... Văd la orice cotitură  
Cum câte-un picur proaspăt de viață  
Primește-a morții cuminecătură...

Pe rând, pe rând, viziuni multicolore,  
Bețiile cu-a lor apoteoză  
Mor în căderea vorbelor sonore,  
Când visu-și moaie aripa-n nevroză.

Simt sufletul invins cum ți se frânge,  
Un Crist cu pieptul zdrențuit de suliți,  
Pare că văd cum ai stropit cu sânge,  
Pe unde-ai fost, noroiul de pe uliți...

Cum, stând așa, cu coatele pe masă,  
Urātu-ncinge fruntea mea de ceară,  
Iar noaptea grea asupra mea îl lasă:  
O lespede pe-o pace funerară...

## KARLSBAD

Sunt fără număr, mutre somnolente  
De ambe sexe, valuri nesfârșite  
Trec spre izvor, stomacuri obosite  
Din cele cinci diverse continente.

Par un cavou arcadele boltite  
Sub ziduri sure, reci, indiferente,  
Când dintr-un colț răsună-n vagi accente  
Un vals de Strauss cu note gălgâite...

Așa pe rând mulțimile s-adună...  
Pe urma lor și pasul meu s-abate,  
Da! Iată-l plin paharul meu cu apă...  
Încep să-l beau, și liniștea mea gravă  
Schițează parcă gestul lui Socrate  
Când a sorbit din cupa de otravă!



## MARIENBAD

Ce blândă ești, domestică pădure  
Sub brazii tăi decenti nu mi se pare  
Că s-ar putea vocifera prea tare,  
Ori c-ar veni haiducii să mă fure.

Bine crescută, n-ai asemănare  
Cu coastele Carpaților, obscure,  
Unde e zvon de clopot și secure  
Și unde iese ursul la plimbare...

Și totuși pacea ta civilizată,  
Mi-a arătat cea mai cumplită fiară:  
Pădure tunsă, rasă, coafată...

Vai, n-am s-o uit vedenia burgheză:  
Un neamț enorm pe-o bancă solitară  
Își mângâia nevasta lui obeză...



## FRANZENSBAD

În dup-amiaza silnică de vară,  
I s-a făcut un gol rotund în minte...  
Sunt fără șir imagini și cuvinte  
Ce s-au pornit în juru-i să tresară.

Pe scaunul ei de lene sedentară  
O năpădesc aducerile-aminte...  
...A fost demult... la bal? ori înainte?...  
Departe parcă picur-o ghitară...

Încet, încet, visării se supune,  
Când, înotând în soarele-apune,  
O ciocârlie își înalță trilul...

Ea doarme lin... Dar într-o clipă, iată,  
Din vis femeia sare-nfrigurată:  
I se păruse c-a țipat copilul...



## CÂNTĂ MOARTEA

Îmi cântă moartea la fereastră  
Ca o vecernie-n surdină,  
Îmi cântă-ncet povestea noastră:  
Un joc de umbre și lumină.

Eu o ascult în noaptea mută,  
Din adâncimi îmi crește mare;  
Întreaga viață petrecută  
La capătâiul meu răsare.

Și cum, sub tâmpla mea fierbinte,  
O lume veche-mi reinvie,  
Nu câte-au fost îmi vin în minte,  
Ci câte-ar fi putut să fie.

## ÎN SAT

### CÂNTECUL CĂMAȘII

#### *Fragment*

Eu sunt o biată, ieftină cămașe,  
Sunt o sumară haină populară,  
De mii de ani de când mă îmbrăcară,  
Eu sunt pudoarea plebei nevoiașe.

Eu m-am pornit din câmp, de pe ogoare,  
Din cânepa ce-au semănat țărani...  
(Tatăl meu e unul Ioan al Anii),  
M-a tors, în albe noști la șezătoare,  
Cu grabnic spor, o ceată de neveste,  
Din gura lor știu doine plângătoare  
Și-am învățat cu firul de fuioare,  
Din fiecare fus, câte-o poveste.  
Am fost țesută la război, în tindă,  
Și m-a cusut încet o fată mare,  
M-a înflorit la mâneci cu mătăasă  
Și mâna ei a izbutit să prindă  
În arabescuri fine și barbare  
Toat-așteptarea dulce de mireasă...  
Țiu minte, vezi, când am ieșit din casă  
Și când la horă, n vesela grămadă,  
M-am prins întâi curată și frumoasă,  
Cum străluceam în albul de zăpadă...

De-atunci în cruda anilor povață  
Câte-au fost date-asupra mea să cadă  
Ca niște păsări groaznice de pradă...  
Ce-aruncătură stearpă de viață!  
Prin praf, prin fum, prin negură și ceață,  
Sub sulițele arșiței de soare.  
Ori în bătaii de vifor și ninsoare,  
Eu m-am zbatut, o chinuită roabă.  
Și zi cu zi din munca mea neghioabă  
Mă năpădiră râuri de sudoare...  
Blesteme câte lung clocotitoare  
Îmi trimetea scheletul de sub mine,  
Subt vâlul meu adăposteam ruine,  
Când glia neagr-o răsturnam cu boii...

Și-n drumul greu, cum mă păștea dușmanul  
Mi s-au vândut ȋtării și sumanul,  
Numai pe mine m-au iertat ciocoi...  
Azi, cum mă vezi săracă, nelăută,  
M-am zdrențuit, sunt galbenă și neagră,  
Și-n goana mea de toți nepricepută  
M-am pomenit netrebnică și ruptă.  
Dar totuși poate-ți mai aduci aminte  
Că suptă-așa de foame și de boală,  
Ca un drapel de-nfricoșată luptă,  
Pe când era bătaia mea fierbinte,  
Eu, sfârtică, tragică și goală,  
Am năvălit tranșeele nemțești  
Am dat asalt, în câmp, la Mărășești.

## ÎN MINE CÂTEODATĂ

În mine câteodată eu simt: se face noapte,  
Din netrăite vremuri vin neguri să mă prindă,  
Strigări necunoscute și cântece și șoapte  
La casa mea colindă.

În mine câteodată țărani cu zeghea sură  
Și glume și ispite și tot ce știe satul  
S-amestecă de-a valma roind în băătăură  
Și vin să-și ție sfatul...

În mine câteodată grea liniștea se lasă,  
Miroase-a izmă creață și-a flori de iasomie,  
În vreme ce un popă cu barba cuvioasă  
Slujește-o liturghie...



## TRECEA UN OM

Pe sub fereastra casei mele  
În largul drumului de țară,  
Sub cerul alb, stropit cu stele,  
Trecea un om cântând aseară.

Era un cântec care spune  
Durerile ce-adună anii,  
Trist ca un plâns de-ngropăciune,  
Cum numai ei îl știu, țărani.

De unde oare călătorul  
Îl adusese-n sat la mine,

Din ce mister pornea fiorul,  
Din ce adânc, din ce ruine?

Îl ascultam cum jalea-i blândă  
Deasupra văilor se-mparte,  
Nemângâiată și plăpândă  
Ca o muștrare de departe.

Și cum se risipea-nainte  
Oftarea lui îndurerată,  
O clipă mi-am adus aminte,  
Că și eu am cântat odată...



## BISERICUȚA DIN ALBAC

Bisericuță din Albac,  
Tu ești al vremurilor semn,  
Tot bietul nostru plâns sărac  
E-nchis în trupul tău de lemn.

Din ce-am cerut, din ce-am gândit,  
Atâtea rugăciuni cuprinzi,  
Și-atâta vis neizbândit,  
Sub vechiul tău tavan de grinzi...

Tu știi cum ne-am trudit stingher,  
De-a pururi fără crezământ  
La Dumnezeu, acolo-n cer,  
Și la-mpăratul pe pământ...



De-aceea, ostenit-acum  
De zile rele câte-au fost,  
Bătrână te-ai pornit la drum  
Să-ți deie frații adăpost...

Rămâi aici, fă-ți un popas,  
Fii sfetnic bun din veac în veac  
Și spune-acasă ce-a rămas,  
Bisericuță din Albac!

*Florica*



## VÂNT DE SEARĂ

Căsuța albă vineție,  
Sub culmea verde-a unui deal,  
În noaptea mea de pribegie  
De ce mi te arăți azi mie,  
Căsuță albă din Ardeal?

Ce val de umbre călătoare  
Mi te-abate iar în gând?  
De ce-mi răasai stăruitoare,  
De ce te văd acuma oare  
Mai limpede ca orișicând?

Pesemne dușmani te prădară,  
Pesemne dușmani ti-au dat foc,  
Și-un strop din urna-ți funerară  
Tu mi-ai trimis pe vânt de seară,  
Căsuță fără de noroc.

## ÎN ȚINTIRIM

În țintirim, la noi în țară  
Movile sunt în lung și-n lat,  
O pace mută, funerară,  
Te-apasă greu ca un păcat.  
În ele taina neființii  
I-a prins, sub milostiv zăvor,  
Pe toți câți au mușcat cu dinții  
Din țarina durerii lor...

În țintirim dorm munți de lavă  
Închiși sub lespezi de mormânt,  
Un cuib de ură și otravă  
E-n orice bulgăr de pământ.  
Țărâna tremură și-nvie,  
Căci fiecare fir de lut  
Dospește-n el o vijelie  
Din câte-n suflete-au bătut...

În țintirim, pe vânt de seară,  
Șiraguri umbrele cobor,  
Sunt morții care se strecoară  
Și prin unghere țin sobor.  
Grozavă oaste de schelete,  
Nebiruiți rătăcitori,  
Ei sfânta răzbunării sete  
Și-o-mpart în drum la trecători.

În țintirim, în nopți albastre,  
Când stelele pe cer s-aprind,  
Răsună plânsetele noastre



Și zarea-ntreagă o cuprind.  
Înfiorată lunca geme,  
De bocet jalnic de femei,  
Ce spun din gura lor blesteme  
Când duc la groapă ghiociei.

În țintirim mai sunt și cete  
De nesătui boi de pripas,  
Cari rumegă pe îndelete,  
Călcând pe-un mort la orice pas.  
Și-n vreme ce sfârșiți de zile  
Noi lângă cruci ne tânguim,  
Ei pasc la flori de pe movile,  
Ei ni se-ngrașe-n țintirim.

## REFERINȚE ISTORICO-LITERARE

*El va fi un poet local, în cel mai înalt și mai adânc înțeles al cuvântului, și va ajunge unul din poeții naționali, nu plecând de la teorii sau de la sentimente generale, ci de la nemărginita dragoste pentru casa sa, pentru brazda sa, pentru biserica sa, pentru satul său, pentru Ținutul său oltean și pentru țara sa ardeleană. El va iubi poporul românesc, nu din datorie, nu din conștiință de cărturar sau de simpatie de artist, ci din iubirea trainică și veșnică pentru părinții de-acasă, pentru frații de joc, pentru vecinii bine cunoscuți, pentru preotul satului și pentru lăutarul satului, și de aici pentru toți oamenii satului, Ținutului și țării sale ardelen.*

*Nicolae IORGA, Poeziile lui Octavian Goga, în Sămănătorul, iulie 1905—aprilie 1906.*

*Poeziile dlui Octavian Goga au avut darul să deștepte o deosebită luare-aminte a publicului român. Mai toate ziarele și revistele noastre le-au consacrat dări de seamă amănunțite, și unele din ele văd în apariția noului volum „evenimentul literar“ al anului din urmă.*

*Efectul produs asupra marelui număr de cititori credem că provine mai întâi din forma frumoasă în care autorul a știut să exprime cuprinsul „patriotic“ al multora din versurile sale. În adevăr, emoțiunile ce le simte și ce ni le transmite tânărul poet sunt izvorâte din viața națională a acelei părți a României în care s-a născut și în mijlocul căreia a trăit, din viața românilor transilvăneni în faza ei de astăzi, caracterizată prin lupta împotriva tendințelor de asuprire etnică predominatoare în statul lor.*

*Ce e drept, patriotismul, ca element de acțiune politică, nu este materie de artă, oricâte abateri s-au comis și se mai comit în contra unei reguli așa de simple. Mai ales, cei ce n-au destul talent caută să-și acopere lipsa prin provocarea unor dispoziții sufletești foarte importante în alte priviri, dar nu în cele estetice.*

Cu toate acestea, patriotismul este în inimile sincere, în afară de orice tendință politică, un simțământ adevărat și adânc, și întrucât este astfel, poate fi, în certe împrejurări, născător de poezie.

Și în asemenea împrejurări excepționale ne pare a se afla autorul nostru când, într-o parte a poeziilor sale, reprezintă și rezumă iubirea și ura, durerile și speranțele unui neam amenințat în existența sa.

[...] Nota populară este cu atât mai binevenită în poeziile d-lui Goga cu cât autorul se arată, dealtminteri, înzestrat cu aceea cultură generală și înaltă, care distingea și pe Eminescu și a cărei lipsă se simte din îngustimea de vederi și din prematura lăncezire a unora din poezii cei mai lăudați ai literaturii noastre actuale. [...]

Pe când la poeziile vesele autorul lasă expresiilor frâul mai liber, la cele triste, ca și la cele patriotice, este mai cumpătat în manifestare. Căci de nota tristeții și de nota patriotismului s-a cam abuzat în literatura noastră. Cei ce râvnesc la muze cred că trebuie să pară numaidecât melancolici, și, privind veselia ca ceva inferior, vor să arate cu orice preț suferințe sentimentale și dureri patriotice. De aici multă simulare și declamație. În aceste împrejurări exuberanța d-lui Goga la veselie este o reacțiune salutară, iar înfrânarea la tristețe, un merit deosebit: credinciosul, în sfiala lui, se teme de profanarea celor sfinte.

Titu MAIORESCU, Poeziile dlui Octavian Goga, în Raport citit în Academia Română pentru acordarea unui premiu, 1906.

Poeziile dlui Goga constituie, fără îndoială, un eveniment important în literatura noastră, dar pentru moment pare a fi uitat că mai avea și alți poeți. Dacă ele se discută în cercuri largi și se învață de-a rostul, dacă o ediție de câteva mii de exemplare s-a epuizat de pe o zi pe alta, aceasta nu-i numai o probă pentru valoarea cărții, ci și pentru schimbarea în bine a interesului obștesc pentru literatură. [...]

Poetul știe să deslușească minunat trăsăturile caracteristice de cele accesorii, un amănunt ce i se pare evocativ e primit, un gest marcant, o vorbă apăsată, spusă în momentul potrivit, sunt liniile prin care el schițează imaginea; prin sentimentele sale de sinceră admirație el dă suflet tipurilor descrise. Poetul e cuprins la început de duioșie, descriind reîntoarcerea fostului țăran la casa părintească pe care o găsește aproape năruită, iar în ea pe cei ce l-au ținut la învățătură, pe părinții săi ruinați materialicește.

Cu același sentiment e descrisă Dăscălița, această ființă care duce o viață resemnată, și stearpă, vărsând pe ascuns lacrimi în scrisorile ce le scrie flăcăilor din cătanie, pentru mamele lor, neștiutoare de carte. Două poezii foarte frumoase sunt dedicate țiganului lăutar, purtătorului de cântece populare. Numai pentru această însușire a sa, e numărat țiganul între figurile satului și admirația poetului pentru poezia poporului său se manifestă în rolul deosebit ce-l dă acestui lăutar, ridicându-l la înălțimi ameiitoare atunci când, după moarte, îl pune să cânte înaintea tronului dumnezeiesc. Apoi gândurile sale trec la „codrul“, atât de strâns legat de viața românului și la Oltul ce cutreieră Ardealul. și iată că lira poetului se cutremură de un avânt puternic și plin de bărbăție când râul e conjurat să devină răzbunătorul neamului românesc. Cucernic își amintește pe „dascălul“, proverbul viețuitor al satului, și înalță un imn preotului, acestui „apostol“, care în tinerețe a purtat sabie, pentru libertatea națiunii sale, iar la bătrânețe face, prin vorbele sale, să alunece mâna flăcăilor la cuțitul din cingătoare. Când, în sfârșit, se îndreaptă spre țăranul însuși, spre cel ce-i osândit să ducă toată povara nedreptăților, care însă poartă, ca marea liniștită, furtuna răzbunării în sine, atunci se dezlănțuie deodată toată puterea acestui viguros și pasionat poet.

Fără a fi vreodată elegiac sau sentimental, dl Goga e cântărețul durerilor poporului său, fără să degenereze nicicând în retorică patriotică, e cântărețul nădejdelor lui. Imaginile sale sunt vii, limba are un parfum arhaic-bisericesc. E atâta simțire în aceste poezii, care, prin conținutul lor chiar, se potrivesc minunat în epoca aceasta de lupte, pentru naționalizarea spiritului public, încât ele au făcut pe poetul foarte tânăr încă de pe-o zi pe alta, copilul răsfițat al tuturor.

Sextil PUȘCARIU, în Cinci ani de mișcare literară, 1902—1906.  
Col. „Biblioteca Minerva“, nr. 49, București, 1909, p. 48-49, 62-65.

Dl Octavian Goga s-a făcut cunoscut în 1906 printr-un volum de Poezii, în care aducea o lume nouă, un sentiment nou și o formă nouă. După Alecsandri, care cântase pe țăranul pitoresc și patriarhal când nu cântase pe țăranul-decor sau chiar țăranul-bibelou, veni Coșbuc care cântă viața idilică, idealizată a unei țărănimi fericite, iar după Coșbuc veni dl Goga, care introduse în poezia noastră pe țăranul opri-mat, așa cum se încercase altădată să ni-l zugrăvească, în treacăt și

fără succes, Cezar Boliac, sau, în timpurile mai nouă, cu un succes discutabil, N. Beldiceanu.

Dar dl Goga, în deosebire de acești înaintași, nu se mărginea numai la zugerăvirea vieții țărănești, într-un sens sau altul. La dreptul vorbind, nici nu era în intenția lui să dea scene, idilice sau tragice, din viața țărănească.

Natură personală, subiectivă și revoluționară, dl Goga redă numai atât din aspectele vieții de la țară cât îi era necesar spre a exprima mila pentru dezmoșteniți, ura pentru asupritori și speranța într-un viitor de răzbunare și de reparație.

În acel admirabil prolog al poeziilor sale intitulat *Rugăciune*, dl Goga își definea însuși natura temperamentului său poetic:

„Sădește-n brațul meu, stăpâne, / Tăria urii și-a iubirii./...// Nu rostul meu, de-a pururi pradă / Ursitei maștere și rele. / Ci jalea unei lumi, părinte, / Să plângă-n lacrimile mele. / Dă-mi tot amarul, toată truda / Atâtor patimi fără leacuri, / Dă-mi viforul în care urlă / și gem robiile de veacuri. / De mult plâng umiliții-n umbră / Cu umeri gârbovi de povară... / Durerea lor înfricoșată / În inimă tu mi-o coboară. / În suflet samănă-mi furtună / Să-l simtă în matca-i cum se zbate, / Cum tot amarul se revarsă, / Pe strunele înfiorate / și cum sub bolta lui aprinsă / În smâlț de fulgere albastre, / Încheagă-și glasul de aramă / Cântarea pătimirii noastre“.

(Să nu trecem peste prilejul de a spune că din toate „rugăciunile“ poeziilor noștri, aceasta e cea mai frumoasă, cu mult cea mai frumoasă, prin fond și, mai ales, prin formă.)

Deși prin natura și mărimea subiectului, ca și prin rolul ce-și luase, dl Goga era încă un poet epic sau cel puțin un poet de mare suflu epic, d-sa totuși era mai liric decât predecesorii săi. Dl Goga blestema trecutul și prezentul, apărea ca justițiar al poporului său, sunând din trâmbiți marșul redeșteptării și chemând la luptă pentru sfărâmarea străvechilor lanțuri. Acesta este sentimentul nou ce dl Goga aducea în poezia română. Iar acest sentiment și această concepție poetică aveau cauze multiple și complicate. La dl Goga sentimentele unui fiu de țăran, rămas, cum se întâmplă de obicei în Ardeal, aproape de sufletul clasei sale, erau fecundate și intelectualizate de preocupările unei minți care se împărtășise de problemele veacului. Problema revendicărilor sociale și naționale, care agită spiritul european, altoită pe sufletul de luptător al unui țăran ardelean, a dat fondul nou, unic al Poeziilor dlui Goga. Nou și unic chiar și față de Noi

vrem pământ, căci în această minunată poezie, Coșbuc redă, realist și obiectiv, însuși glasul „pătimirii“ celei mai dureroase a țaranului, și nu propria și subiectiva lui „cântare a pătimirii“.

Această poezie nouă era înveșmântată, firește, într-o formă tot nouă. Fondul acela, în care erau contopite simțirea populară și preocuparea unui intelectual, apăru îmbrăcat într-o limbă populară intelectualizată. În adevăr, limba din Poezii (afară bineînțeles de Cântece) n-are nimic din acele „idiotisme“, din acele „zicale“, din acele „popularisme“, care fac savoarea lui Creangă și care ar suna rău în poezia aceasta plină de preocupări și de intenții peste nivelul poporului. Dar limba d-lui Goga avea și o nuanțată bisericească. Acest profet care sămăna blestemul și propovăduia răzburarea, vorbea o limbă biblică. Dl Goga, apostol al războiului celor mulți, amintea pe acei „preoți cu crucea-n frunte, căci oastea e creștină“, și vorbea în limba cărților bisericești. Iar uneori dl Goga aducea în poezia sa mai mult decât limba, aducea ceva din spiritul și din viziunea biblică. [...]

Volumul de Poezii al d-lui Goga avu un succes răsunător, datorit și frumuseții artistice și atmosferei de sentimente de pe atunci. Dar dl Goga, în urma publicării aceluia volum, făcu o evoluție. Cauzele sunt variate. Mai întâi, poate, ar fi aceea că, prin chiar natura ei, lira revoluționară are puține coarde. Apoi însuși duhul biblic al acestui apostol trebui să sufere o scădere. Dl. Goga, cucerind celebritatea, începu să vină în contact cu cercuri mai largi de oameni, începu să frecventeze „țara“, să vină prin București, să cunoască „domni“. Pe de altă parte, începu să devină un „factor“ important în luptele din Ardeal, să pășească pe arena politicii practice, lucruri care toate contribuie să laicizeze pe profetul din Rugăciune. și, dacă vom mai adăuga fatala oboseală a inspirației în preajma vârstei de treizeci de ani a poezilor români, atunci poate vom fi atins cauzele mai însemnate pentru care dl Goga și-a spânzurat în cui lira sa revoluționară sau, ca să fim mai preciși, pentru care d-sa a început să înstruneze tot mai rar această liră.

Garabet IBRĂILEANU, Cântece fără țară, în Viață românească, an. XI, nr. 4-5, aprilie-mai 1916, p. 166-175.

Chiar de la apariție, poezia dlui Goga a produs o îndoită zguduire în conștiința literară a contemporanilor.

Prin noutatea și puterea expresiei, ne aflăm în fața unui mare talent: prin natura conținutului, opera sa iscă vechea problemă a legitimității poeziei patriotice.

Însuși Maiorescu — cel mai puritan estetician al timpului, dușman ireductibil al patriotismului versificat — s-a înclinat în fața noului sol „al vremilor răzbunătoare“. Darurile poetice ale tânărului cântăreț erau prea cuceritoare, ca să-i poată rezista o teorie, întemeiată în sine dar înfrântă de o realitate atât de elocventă.

Di Goga aducea două mari calități creatoare: o armonie furtunică, cu adânci rezonanțe de orgă, și o limbă nouă — fericită contopire de expresii neaoș românești și de miresmate cuvinte ecleziastice. Ca fond — cântarea când jalnică sau potolită, când vehementă sau deznădăjduită a „pătimirii“ unui neam înăbușit de aspirare milenară.

Născută din împrejurări unice, poezia patriotică a dlui Goga și-a păstrat accentul cald al sincerității și a tradus o suferință reală, învăluind în magia artei aspirațiile uriașe ale unui neam împilat. [...]

...Poetul Goga va rămâne neuitatul profet al unei minuni care s-a săvârșit de mult!...

Pompiliu CONSTANTINESCU, Octavian Goga în Mișcarea literară, an. II, nr. 34—35, 4—11 iulie 1925, p. 1.

Unitară, rotundă și încheată se poate, totuși, stabili în sânul poeziei lui Octavian Goga curba unei evoluții. Poet al revoluției naționale, în primul său volum, el își păstrează tonul mesianic și în *Ne cheamă pământul* (1909), din națională, mistica lui devine socială; existentă, de altfel și în *Clăcașii*, ea se amplifică acum în *Graiul pâinii* sau în *Cosașul*, până la lupta de clasă; în realitate însă, din pricina structurii etnice a Ardealului, revoluție socială înseamnă tot revoluție națională. [...]

Obiectiv în primele volume atât prin materialul poetic întrebuițat, cât și prin atitudine față de el, — în *Din umbra zidurilor* (1913), poetul cotește spre subiectivism și, din cântărețul revoluției sociale, devine cântărețul propriei sale dezrădăcinări:

„În mine se petrece o agonie / Ca într-o tristă casă solitară, / În sufletu-mi bătut de vitejie / Eu văd un om ce-a început să moară / Un biet pribeag cu rostul de la țară / Se duce-acum și n-o să mai învie / Cu ochiul lui senin de-odinioară.“

La Paris, obosit și „biruit“, se visează acasă:

„Și-n jur de mine urlă Babilonul, / Eu mă visez în sat, la noi acasă.“

În fata unei madone din Luvru, el se întreabă:

„Ce-o fi făcând acum o mamă, / Acolo-n satul din Ardeal!“

Pe uliți trece: „hohotind păcatul“, iar turnurile catedralei Nodre Dame se înalță: „...ca două brațe blestemând Gomora.“

Această atitudine antiorășenească rezumă însăși ideologia sămănătorismului și e firească, dealtfel, unei literaturi ieșită dintr-o epocă de formație, în care vechea societate a dispărut înainte de a se fi consolidat cea nouă. Drumul spre subiectivism s-a mai însemnat însă și printr-o nevroză multilaterală, în a cărei expresie originalitatea poetului s-a pierdut odată cu deficitul originalității fondului: această întreagă parte a literaturii bardului ardelean se prezintă, după cum am arătat aiurea, cu multe infiltrații eminesciene de limbă și armonie.

Influențată poate, după cum se afirmă, de poezia ungară, structura poeziei lui Octavian Goga prezintă pentru noi o puternică originalitate formală, în construcția strofei, în armonie, în ritm, în imagine și în vocabular. Orice poezie se izolează astfel în formula specifică a unei existențe unice: nimeni nu a rostit-o înainte; depășită astăzi, ea a călcat în vremea ei la viață cu un caracter de autenticitate evidentă și în ritmul abrupt, tumultuos, retoric și iluminat, și prin imagini organice („cetățuia strălucirii“, „argintul cărunteței“, „grumaz de unde“, murmurul pădurii e: „un mulcom zvon de patrafire, ce blând asupra mea-și coboară duioasa lor hirotonire“ etc.), dar mai ales în limba specific ardeleană, rurală, puternic influențată de limba și expresia figurată bisericească. Cu acest material verbal autentic, poetul își realizează ideile, fie prin masive construcții retorice ce i-au destinat poezia declamării festive, fie prin simple notațiuni topice de un realism pregnant; căci, în afară de retorica abstractă și proiecțiunea simbolică de care am amintit, el are și puțința materializării ideilor abstracte, observația amănuntului umil și precis, cu mult mai expresiv decât verbalismul profetic („cântarea pătimirii noastre“, „înfricoșatul vifor al vremilor răzbuțoare“, „duhul răzvrătirii negre“, „drumeț al poruncilor firii“... etc.). Satul ardelean nu este zugrăvit numai prin figurile simbolice a apostolului sau a dăscăliței, ci este individualizat prin simple notații caracteristice. Înstrăinarea, de pildă, nu e exprimată numai prin vane blesteme împotriva civilizației:

„Atâtea legi și-au picurat otrava / În inima rătăcitoare în lume etc.“,  
ci și prin note topice:



„Când m-am făcut apoi cuminte / Cu vremea ce înainta / și m-am trezit pe nesimțite / Că-mi zice satul: — Dumneata.“ (Casa noastră), iar copilăria nu e exaltată numai prin atitudini retorice, ci și prin calda evocare a „hâtrului“ dascăl Ilie „cel înțelept, glumeț, și șchiop“, care „La vatră răzimat spunea / O pilduire din Isop“ sau prin mierla care plânge: „Într-o răchită / La răscruci-n Dealu Mare“ sau prin: „Barbă putredă jupânul“, sau prin: „șura popei“ peste care trece luna...“

Unitatea temperamentală, originalitate de expresie, știința arhitectonică, observație a amănuntului topic, discernământ psihologic — toate la un loc, îi destină operei poetului ardelean un loc propriu în evoluția poeziei române.

Eugen LOVINESCU, Poezia sămănătoristă; 1. Poezia sămănătoristă ardeleană în Istoria literaturii contemporane, 1900—1997, București, Socec, p. 75-81.

Izbitor de la început în poezia lui O. Goga este tonul profetic, mesianismul. Poetul înalță „cântarea pătimirii noastre“ și cade în genunchi în fața lui Dumnezeu:

„Rătăcitor cu ochii tulburi, / Cu trupul istovit de cale, / Eu cad neputincios, stăpâne, / În fața strălucirii tale. // În drum mi se desfac prăpăstii / și-n negură se-mbracă zarea, / Eu în genunchi spre tine caut: / Părinte-orânduie-mi cărarea!“

Fără îndoială că „pățimirea“ nu-i decât robirea sub unguri, iar mântuirea, unitatea politică a neamului. Dar poetul se ridică cu mult deasupra simplei compoziții conspirative. Ca la lectura blestemelor și profețiilor din Biblie, oricine se simte cutremurat de vestirea unor bucurii și răzbunări fără nume:

„Din casa voastră, unde-n umbră / Plâng doinele și râde hora, / Va străluci odată vremii / Norocul nostru-al tuturor... Ci-n pacea obidirii voastre. / Ca-ntr-un întins adânc de mare, / Trăiește-nfricoșatul vijor / Al vremilor răzbuătoare... // Departe s-a aprins un fulger, / Lovind în creasta ta năpraznic, / și-n tot hotarul tău mânia / și-a început păgânul praznic. / E-al răzvrătirii voastre tunet / și-n neagra ta cutremurare / Atâtea veacuri umilite / Își gem strivita răzbuinare.“

Poetul e un „apostol“ cu o aureolă în jurul funții, care merge să vestească ziua cea mare:

„Din cetățuia strălucirii / Coboară razele de lună, / Pe-argintul frunții  
lui boltite / Din aur împletesc cunună. / — Cuvine-se hirotonirea / Cu  
harul cerurilor ție, / Drept vestitorule apostol / Al unei vremi ce va să vie!“

El se prosternă în fața pădurii divine:

„Când rădăcini, bătrâne codru, / Ajung la sânul tău de tată, / La  
poarta-mpărăției tale / Plec fruntea mea înfierbântată“. [...]

Strania convertire a tendinței naționale în poezie pură culminează în  
Noi. [...]

Țara pe care o înfățișează această poezie are un vădit aer hermetic. E  
un Purgatoriu în care se petrec evenimentele procesionale, în care lumea  
calează misterios, împinsă de o putere nerevelabilă, cu sentimentul unei  
catastrofe universale. De ce cresc aici numai fluturi și câmpii sunt de  
inutilă mătase? De ce tot norodul cântă coral? De ce apele au grai? De ce  
bocesc toți ca într-un apocalips? Pentru că această tulburătoare cere-  
monie? Mișcarea poeziei este dantească și jalea a rămas pură, desfăcută de  
conținutul politic. Voluptatea de moarte stăpânește pe O. Goga ca pe orice  
om de societate veche și îngustă, în care viața se măsoară prin morminte:

„De-oi muri la primăvară, / Să mă plângeți tu și mama; / Amândouă  
să mă plângeți / și să vă cerniți năframa. // Nimeni altul nu jelească /  
Răposata noastră fală, / și vă rog cu îngroparea / Nu vă faceți chel-  
tualiă... // Să-l chemați pe popa Nae / Să-mi citească din scriptură / și să  
spună cuvântare; C-am fost om cu-nvățătură. / Dar că m-am născut,  
pesemne, / Într-o zodie ciudată, / De m-a bătut nenorocul / De pe lumea  
asta toată“.

Este aci „nenorocul“ din lirica eminesciană, ideea unui destin ascuns  
ce conduce firele vieții. ceea ce pare inadaptable, sentiment de smulgere, e  
mai mult o frică în fața soartei înfricoșate și o dorință ca existența să se fi  
desfășurat după tipicul comun: „De ce m-ați dus de lângă voi, / De ce m-  
ați dus de-acasă? / Să fi rămas fecior la plug, / Să fi rămas la coasă. //  
Atunci eu nu mai rătăceam / Pe-atâtea căi răzlețe, / și-aveați și voi în  
curte-acum / Un stâlp de bătrânețe. / M-aș fi-nsurat când isprăveam /  
Cu slujba la-mpăratul, / Mi-ar fi azi casa-n rând cu toți... / — Cum m-ar  
cinsti azi satul“.

În poezia lui Goga dăm de structura poeziei lui Eminescu, dar astfel  
acoperită încât abia se bagă de seamă. Goga a intuit mai bine decât  
oricare geniul poetului Doinei și a știut să-l continue cu materie nouă. Și  
Eminescu și Goga cântă un inefabil de origine metafizică, o jale nemoti-

vată, de popor străvechi, îmbătrânit în existența crudă a vieții, ajuns la bocetul ritual, transmis fără explicarea sensului. De aceea poezia lui Goga este greu de comentat, fiind cu mult deasupra goalelor cuvinte, de un farmec tot atât de straniu și zguduitor. După Eminescu și Macedonski, Goga e întâiul poet mare din epoca modernă, sortit prin simplitatea aparentă a liricii să pătrundă tot mai adânc în sufletul mulțimii, poet național totdeodată și pur ca și Eminescu.

Cu toate acestea, el nu e străin de simbolismul ce începe să orchestreze în jurul său, pe care ca și Iosif îl transpune la experiențe sufletești rurale. Anxietatea, nostalgia de migrație, sentimentul de oscilare, condensate în cuvinte simbolice „om fără țară“, „mag“, „pribeag“, sunt în spiritul poeziei noi.

George CĂLINESCU, Octavian Goga, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Editura Fundațiilor, 1991, p. 539, 542.

În literatura noastră cu numeroase interferențe ale politicii cu arta, nici un scriitor nu se caracterizează parcă mai bine ca om de acțiune decât Octavian Goga. Într-adevăr, fiecare din culegerile sale de poezii reprezintă câte o etapă dintr-un program de înfăptuiri. Astfel, cu *Poezii* (Budapesta, 1905), foarte tânărul poet își propunea să deștepte interesul intelectualității conducătoare din Regat, răscolind suferințele provinciei robite. Puține cărți și-au realizat cu atâta exactitate menirea: însuși Titu Maiorescu, aproape retras din mișcarea literară, se face susținătorul cărții pentru obținerea unui premiu academic, derogând pentru prima dată de la severele sale principii estetice, care respingeau nota națională și socială. Cântărețul durerilor Ardealului repurtase din primul ceas o izbândă răsunătoare, care avea să-i netezească etapele succesive ale ascensiunii politice. Cu prilejul recepției sale la Academie, întâmpinătorul său, G. Bogdan-Duică denumea acest prim volum de versuri, o monografie a satului ardelenesc; norocosul termen se regăsește în notele autobiografice, rostite de poet în fața Seminarului de literatură al dlui prof. D. Caracostea. Era de bună seamă o galerie de portrete, în care dascălul, dascălița, lăutarul și alte figuri se proiectau luminos, accentuând însă fundalul întunecat al clăcașilor; spre a stârni adeziunea pentru suferințele milenare ale țărănimii ardelenice. A doua culegere, *Ne cheamă pământul* (1909), urmărește aceeași voință programatică, în tonuri tot așa de sumbre și cu un patetism de aceeași intensitate. Octavian Goga intrase în conștiința publică, pentru

care chestiunea românilor de peste munți nu era o problemă de actualitate, ca poet al iredentismului. Evenimentele ce aveau să se grăbească găseau sentimentul obștesc în mare măsură modificat prin apelul mesajului său răsunător. Din umbra zidurilor este cartea de popas între cele două trâmbițări repetate și evenimentele războinice. Exponentul social al țărănimii își păstra crezul, în vigurosul imn *Carmen laboris*, de uneori gnomică factură: „E răzimată lumea toată / Pe palme aspre de plugari!“ [...]

Poezia sa, chiar și când își scade temperatura profetică, după Poezii și *Ne cheamă pământul*, nu încetează de a-și uita rostul public: ea este rând pe rând un apel sau o muștrare. Ca o prelungire firească a *Cântecelor fără țară* urmează poeziile de război și pribegie, până la biruința finală. Dramaticii ani 1917 și 1918 i-au inspirat poeziile grupate în ciclul *Război*, unde și-ar fi găsit locul mai nimerit și *Cântecul cămășii*, monolog al unei cămăși țărănești, care a dat „asalt, în câmp la Mărășești“. În poet răsuna mila pentru invalizi (*Vorbesc tăcerile, Vae surdis*) și pentru cei morți în luptă, ale căror morminte, movile la tot pasul, au schimbat fața netedă a șesurilor (*De profundis*). E în această din urmă poezie ca un ecou din cadența amplă și aspră a *Clăcașilor*, din suflul ei retoric:

„Sunt morții noștri încleștați sub glie, / Nenumărate trupuri zdrențuite / De fier și plumb, de-a cailor copite / În furtunoasa luptelor năvală. / Sunt cei căzuți în clipa triumfală, / Biruitorii câmpului de plângeri. / Care murind zâmbeau în agonie; / Sunt măcinișul negrelor înfrângeri, / Bieți mucenici ce-n hora de obuze / Cu pieptul gol au vrut să-nfrunte valul / și-au fost striviți cu blestemul pe buze; / Sunt umbrele ce-au azvârlit spitalul / Din patul lui sub huma milostivă, / Ologi și ciungi mușcați de mitralieră / Cu chipuri reci și strâmbe de durere. / Sunt gloata tristă, morții fără lupte / Cei înghețați de frig în straie rupte, / Cei oropsiți de foame și de boală... / Toți înfrățiți în neorânduială; / I-acopere pământul deopotrivă“.

Nota socială nu lipsește în același ciclu, amintindu-se de „prostimea“ săracă, păzitoare de moșie, pe care se sprijină „boierii“ (*Poveste veche*).

Profetismul se manifestă de asemenea, vestind întregirea după pacea de la București (*Ceahlăul*).

În astfel de împrejurări, cântărețul are o misiune, el este „al tuturor“ și nu-și simte disponibilitatea de iubire (*Afară trece moartea*).

Acestui grup interesant, de prea rare poeme de război, i se alătură ciclul *În sat*, reamintind pe poetul social. Ca și cimitirile de război, din *De*

profundis, care adăpostesc în măruntaiele lor vulcani, și țintirimul din satul natal e un relicvar de revolte ațipite, dar nestinse: „În țintirim dorm munți de lavă / Închiși sub lespezi de mormânt. / Un cuib de ură și otravă / E-n orice bulgăr de pământ. / țărâna tremură și-nvie, / Căci fiecare fir de lut / Dospește-n el o vijelie / Din câte-n suflețe-au bătut. / Sunt morții care se strecoară / și prin unghere țin sobor. / Grozavă oaste de schelete, / Nebiruiți rătăcitori, / Ei sfânta răzbunării sete / și-o-mpart în drum la trecători. // În țintirim în nopți albastre / Când stelele pe cer s-aprind, / Răsună plânsetele noastre / și zarea-ntreagă o cuprind. / Înflorată lumea geme, / De bocet jalnic de femei, / Ce spun din gura lor blesteme / Când duc la groapă ghiocci...“ (În țintirim)

Se deslușește lesne, în asemenea caracteristice versuri, permanența vinei sociale. Ba chiar, întrebarea ce se iscă este dacă nu cumva inspirația socială precumpănește pe cea națională. Fără să încercăm a dezlega problema, ne mulțumim să relevăm statornicia puternicului filon social, care străbate până în ultimele compuneri ale poetului.

Însăși poetica se pare a respinge sensul gratuit al artei. În acest sens vorbește tâlcuitoarea poemă cu titlul Poetul, care în câteva versuri de leit-motiv, definește prin eliminare: „El nu-i canar de colivie / Nici câine paznic de ogradă, / Nici cal de ham, bun de corvoadă, / Nici vultur de menajerie...“

Ce este, așadar, poetul? El are menirea poruncitoare să scuture „lanțurile robiei“.

Destinul său poetic, îndeosebi, a stat sub semnul misionarismului: „Am fost logodnicul durerii, / Cobzarul cu aceleași strune, / Ce-și țese cântecu-nvierii / Din stihuri de îngropăciune. // În noaptea mea înflorată / Drumet îndrăgostit de soare, / Am fost o hartă spânzurată / Pe-o strașină de închisoare. // Zidit din lacrimi și dezastre, // Eu am vestit o lume nouă, // Voi mi-ați dat vaierele voastre, / Eu v-am dat inima mea vouă. // În zile lungi de pribegie / Biet rob lovit de biciul urii, / Eu am purtat de-o veșnicie / Prea mult blestem în cerul gurii. // Mirarea deci să nu vă prindă, / Că azi sub tâmpla mea căruntă / Nu e nici zumzet de colindă, / Nu sunt nici chiote de nuntă.“ (Am fost...)

Exponent al simțirii colective, depozitar al revendicărilor de clasă, vestitor de „lume nouă“, poetului îi sunt interzise bucuriile personale.

Aceeași mărturie o întâlnim și în poezia În mine câteodată: „În mine câteodată eu simt: se face noapte, / Din netrăite vremuri vin neguri să mă

prindă, / Strigări necunoscute și cântece și șoapte / La casa mea colindă.  
// În mine câteodată țărani cu zeghea sură / și glume și ispite și tot ce știe  
satul / S-amestecă de-a valma roind în bătătură / și vin să-și țină sfatul.  
// În mine câteodată grea liniștea se lasă. / Miroase-a izmă creată și-a  
flori de iasomie / În vreme ce un popă cu barba cuvioasă / Slujește-o  
liturghie.“

Din aceste două poezii, care luminează dealtfel întreaga sa producție  
lirică, se vede în ce măsură cântărețul Ardealului era conștient de misiunea  
sa socială. Ea nu avea să se încheie cu împlinirile naționale, deoarece  
în esența profetismului stă un sâmbure de permanentă nemulțumire,  
față de datele realității. Ca un alt document moral al acestei insatisfacții,  
se cuvine citată în întregime poema *Profetul*. [...]

Cu volumul *Din larg*, se reconstituie fizionomia morală a lui Octavian  
Goga, în trăsăturile esențiale, verificându-se portretul clocotitorului  
poet al Ardealului, care are capitolul său în istoria literaturii noastre.

Șerban CIOCULESCU, Octavian Goga: „*Din larg*“. Poeme postume, în  
vol. *Aspecte lirice contemporane*, B., Casa Școalelor, 1942, p. 144—145.

Fenomenul ciudat, însă, care se petrece cu Octavian Goga este că la el  
căutările, și nu prea rodnice, încep cu volumele următoare: *Ne cheamă  
pământul*, *Din umbra zidurilor*, *Cântece fără țară*, *Din larg*. Între aceste  
volume întâiul se înalță ca o coloană de marmoră printre pereți de chirpici  
cu pretenții de palat. Ai impresia că poetul s-a pierdut pe sine și se  
caută, revenind mereu asupra aceluiași teme, fără prospețimea inițială,  
sau atacând altele, fără elanul și vigoarea din primii ani de creație. Se  
simte oboseala, dezrădăcinarea, epuizarea, dorința nerealizată de a fi  
„modern“, urmată de o decepție ce sporește, în versurile sale. Îndepărtarea  
de leagănul primelor poezii în care satul și oamenii din el deveniseră  
simbolul Ardealului robit, țărănimii jefuite, tulbură izvorul inspirației. De  
fapt nu este, însă, vorba numai de o îndepărtare fizică, prin plecarea în  
străinătate, apoi în România, ci de o înstrăinare sufletească. Elementul  
greu al poeziei lui Goga, răzvrătirea socială, cade la fund și iese la suprafață  
tot mai mult aspectul ei naționalist, îngustându-i dimensiunile  
umanitare. Începe să vorbească de „lifte“, xenofobia luând locul revoltei  
împotriva asupririi celor trudiți. [...]

Trecând Carpații, în preajma primului război mondial, în România,  
după ce fusese la un moment dat arestat de unguri și vizitat la închisoare

de Caragiale, Goga face puternic simțită în poezie atitudinea sa naționalistă, uitând tot mai mult de răzvrătirea socială, și duce o vie agitație pentru ieșirea din neutralitate a monarhiei și atacarea Austro-Ungariei, cu vechea idee, bineînțeles, de a vedea odată Ardealul eliberat. Tocmai în această epocă începe mai serios divorțul între poet și politician în detrimentul celui dintâi.

Lira sa, în epoca dintre cele două războaie, sună mai rar, totuși câteodată cu vibrante accente omenești ca acestea din 1918: „... nu sunt vorben-traripate / Să spuie-al inimii îndemn, / Cum strigă brațele trunchiate, / Cum plâng picioarele de lemn.“

Se pare însă că „visul împlinit“, unirea Transilvaniei cu România veche, a lăsat pe poet pustiu, de vocație poetică în continuare, deși nu încetează să scrie, cum dovedește ultimul său volum *Din larg și postumele sale*. [...]

Poate unele aspecte ale poeziei sale vor apărea vetuste, cum este un anumit ton bisericesc formal, deși arhaismele au un osebit farmec în poezia sa. De asemenea s-ar putea ca retorismul său să pară, parțial, neconform cu gustul multor cititori. Apoi mai există la Goga o tendință de folosire exagerată de concepte neintuitive precum și de comparații ale concretului cu ceva abstract. Nici prea frecventele întoarceri la tema copilăriei și a satului în chip manierist nu sunt întotdeauna atrăgătoare la el, ca să nu mai vorbim de unele ieșiri rasiste sau șovine ale lui. Dar pe lângă toate acestea și deasupra tuturor deficiențelor sale, poezia sa reflectă pregnant și strălucitor o epocă din viața poporului nostru, îndeosebi înaintea primului război mondial, cu tot ce are ea și perisabil și pereniu. Satul, busuiocul de sub grindă, feciorii care vin din cătănie, mușcata și trandafirii din fereastră, tradițiile de luptă populară, dragostea simplă și idilică, lăutarul, cântecele, durerea unui popor ce așteaptă o dreaptă sărbătoare, înfricoșata răzbunare, toate acestea Goga le-a țesut în cântece nepieritoare, într-o atmosferă suplă și lapidară întâlnită numai la marii maeștri ai versului nostru sau în cântecul poporului. Versuri cum sunt acestea din *Oltul durează peste generații, stârnind o legitimă mândrie și satisfacție în cititor, prin concentrare și plasticitate*. [...]

Nu este cătuși de puțin de mirare că foarte multe din poeziile lui Goga au devenit cântece populare, cunoscute în toată țara. Căci, într-adevăr, în poezia lui Goga s-a strâns durerea unui neam, căreia el i-a dat glasul cântecului.

Este indiscutabil că fără poezia lui Goga literatura noastră ar fi văduvită de mari frumuseți.

Mihai BENIUC, Octavian Goga, poetul, din *Prefață la vol. Octavian Goga, Versuri*, București, Editura pentru literatură și artă, 1957, p. 13—21.

În cadrul dezvoltării poeziei românești, Goga este cel mai autentic continuator al lui Eminescu, nu în sensul imitației epigonice, de felul celei a lui Vlahuță și a altora din jurul său, ci în înțelesul profund al cuvântului. Prin excelență liric, Goga este, ca și Eminescu, un exponent al poporului. Ceea ce l-ar deosebi de înaintașul său ilustru ar fi mesianismul mai accentuat, mai vizibil în expresie, tendința de a striga ca un profet durerile celor de peste munți. [...] Plecând de la Eminescu, Goga a intuit mai mult decât oricare altul valoarea poetică a „doinei“, a cântecului de jale, murmurat ca pentru sine însuși, dar cu atât mai emoționant, mai convingător, mai omenesc.

Ion ROTARU, Noi, din vol. Analize literare și stilistice, Editura didactică și pedagogică, B., 1967, p. 86-88.

După Eminescu, pe alte coordonate decât Coșbuc și Macedonski, Octavian Goga a fost cel care a deschis porți noi, nebănuite, în climatul liricii românești. El a adus nu numai un suflu nou, de nobilă esență patriotică și socială, ci și o artă proprie, cu calități de netă superioritate față de cea a contemporanilor lui. Octavian Goga este deținătorul unei deosebite puteri de exprimare poetică, având darul de a evoca pregnant și plastic, prin imagini, stări afective, idei și realități concrete. El are respirația largă, suflul tumultuos, scrutează viața și lumea la dimensiuni macrocosmice. [...]

În poezia lui Octavian Goga, elementele din natură au o prezență continuă, se integrează desăvârșit în ansamblul imaginilor. Metaforele și comparațiile construite cu elementele naturii n-au nimic artificios. Elementele din natură servesc creării atmosferei și, mai ales, luate ca simboluri, sugerează, concretizează și largesc semnificațiile versurilor. [...]

Puterea de emoționare a poeziilor lui Octavian Goga izvorăște și din modul specific de distribuire a ideilor și sentimentelor în strofe. Acestea urmează o linie ascendentă, sunt dezvoltate treptat, culminând în strofa finală. În unele poezii, dealtfel destul de numeroase, Goga își înstrunează lira discret, în strofa inițială, cântecul său amplificându-se gradat în strofele următoare, în cea ultimă răsunând deodată lovitura de timpan încadrată în acordurile maiestoase ale unui final orchestral impunător. Pornind inițial discret, poetul operează cu elemente care nu servesc decât creării atmosferei, pregătind astfel pe cititor să se pătrundă mai adânc de vibrația ideii esențiale a poeziei respective, afirmată cu plenitudine în strofa ultimă. În poezia Pe-nserate, de pildă, primele patru strofe conțin



un pastel al înserării un sat, peisajul descris fiind străbătut de un tainic fior al întristării. Strofa a cincea și ultima aduce însă deznodământul acestei liniști apăsătoare: „Domol purcede glas de schijă / De la clopotnița din deal, — / Să povestească lumii jalea / Înstrăinatului Ardeal.“

Ideea poetică este concentrată alteori chiar într-un singur vers, final. În poezia Oltul, ultimul vers. „Să ne mutăm în altă țară“ luminează deodată, pregnant, tot colocviul poetului cu râul.

Concentrarea ideii poetice în strofa finală ține de laboratorul intim de creație al poetului. Octavian Goga scria uneori ultima strofă a unei poezii și în funcție de aceasta dezvolta artistic ideile sale în celelalte strofe. Un prieten apropiat al lui Goga notează că „cea dintâi strofă care era așternută pe hârtie de regulă era cea din urmă“ și că poetul le scria apoi pe celelalte „care întregeau și ilustrau ideea cuprinsă în strofa ultimă“<sup>(1)</sup> Octavian C. Tăslăuanu, *Amintiri de la „Luceafărul“*, p. 40-41).

Octavian Goga operează cu o sumă de elemente lexicale pe care le ia ca simboluri în toată poezia sa. Atitudinea fundamentală a sa e aceea a poetului care e copleșit de jalea unei lumi, care trăiește durerea și zbuciumul mulțimii și care năzuiește către o viață echitabilă de dreptate și libertate. Cristalizarea lirică a acestei atitudini se realizează prin cuvinte, expresii și imagini cu valoare de simbol, printr-un stil figurat. Astfel, poetul este drumet „cu ochii tulburi“, patima îl „sugrumă“, în drumul lui „se desfac prăpăstii“, zarea „în negură se-mbracă“, inima și ochii așteaptă „cântecul și lumina“, în vișor „urlă și gem“ toate „robiile de veacuri“, lumea să fie străbătută de „zvonul firii-ndrăgostite“, pe fruntea poetului să se așeze „o rază“ de soare.

Ca poet al satului, al suferinței țărănimii, Goga își extrage materialul lexical al stilului său din vorbirea curentă în această lume. Versurile sunt alcătuite din cuvinte elementare, comune, pe care le toarnă însă în imagini de mare profunzime lirică, cum reiese din citatele cu care am încercat până acum să definim poezia lui Goga. Transpunerea lectorului în mediul ardelenesc, căci Octavian Goga este în primul rând un poet al Ardealului, se realizează, sub raport lexical, prin câteva provincialisme presărate echilibrat și armonios în cuprinsul poeziilor, ca: frăgar, podmol, făgădău etc.

Poet de largă expresivitate, înzestrat cu un autentic talent de evocare și sugerare, Octavian Goga reușește ca, prin lexic, să reînvie vremile de odinioară în poeziile cu conținut adecvat, să imprime versurilor un iz arhaic, de cronică. Astfel, clipele noastre de slavă dorm „pe veci cetluite în

marmoră rece“, în Moldova, unde sunt îngropați „viteji pârcălabi“ și „prea cinstiți vornici“ de-ai lui Ștefan cel Mare, „statornici în cinstea de lege și țară“, Ștefan Voievod a scris: „strălucirea norodului“ cu sânge dușman. În poezia *De demult...* termenii epistolari, cu care cei „patru juzi din patru sate“ se adresau împăratului, sânt transpuși cu finețe și cu iscusință: „ — Patru juzi din patru sate, de la Murăș mai de vale, / Cu supunere senclină astăzi Înălțimii tale, / Luminate împărate! — Scriem carte cuntristare, / Ne-au luat pășuna domnii, fără lege și-ntrebare... / Semne-avem, și-n miezuine le-au fost pus de mult bătrânii / De pe când în țara asta numai noi eram stăpânii... // Nu mai sunt acum pe câmpuri, toate le-a sfărmat dușmanul / Și pe Ionuț al Floarii ni l-au prăpădit, sărmanul“.

În prima perioadă a activității sale creatoare, Octavian Goga avea o aversiune mărturisită public față de neologisme, simțindu-se respectiv numai la modurile de exprimare ale limbii simple, populare, pe care o cultiva cu atenție, ridicând-o la treapta artistică. În partea a doua a activității sale, îndeosebi în *Cântece fără țară*, poetul deschide anumite portite neologismelor. La dimensiunile operei lui Octavian Goga acestea rămân însă cantitate neglijabilă, pierzându-se sub farmecul și bogăția stilului hrănit cu seva limbii populare.

Poezia lui Octavian Goga este o mărturie emoționantă a suferințelor poporului nostru în trecutele vremuri. În inima poetului și-au aflat ecoul jalea celor oprimați, durerea truiditorilor pământului apăsați de forța pușinilor stăpâni. Octavian Goga a cântat pătimirea acestora, năzuind către o lume nouă, către o lume de senin și bucurie, cum se destăinuie, spre sfârșitul vieții sale, într-un moment de dreaptă reculegere: „Zidit din lacrimi și dezastre / Eu am vestit o lume nouă, / Voi mi-ați dat vaierele voastre, Eu v-am dat inima mea vouă.“

În cadrul literaturii noastre, poezia lui Octavian Goga se apropie de zona înaltă în care domină, unice, peste vreme, culmile eminesciene.

Teodor VĂRGOLICI, Octavian Goga: Arta poetică în vol. *Retro-spectivă literare*, București, Editura pentru literatură, 1969, p. 236-250.

Vatra milenară, satul din Poezii e o sinteză a satului transilvănean sub dominație străină, la confluența secolului trecut cu secolul al douăzecilea. Nu reprezentarea plastică, ci viața morală, cu impulsuri specifice, îi dă substanță. Nu e satul lui Blaga, căzut în încremenire ireală, sursă de mituri.

La Goga satul apare ca succesiune concretă pe fundalul unei existențe tragice. Viziunea fiind istorică și etică, generațiile contemporane țintesc, toate, spre idealul de libertate și demnitate națională. [...]

Herald și profet, însă la nivelul marii arte, era normal ca mijloacele poeziei lui să fie ale unui rapsod cu fraza limpede, potențând prin repetiție adevăruri evidente, văzând țăranul într-un „amestec de observație realistă și de protecție simbolică, (E. Lovinescu). Identificându-se până la extrema limită cu destinul celor „osândiți să plângă și să tacă“, verbul cu rezonanțe de bronz comunică direct, narativ, drama mulțimilor: „Sunt cântărețul celor fără nume“ (O rază). Ideea logică trage după sine, afectiv, adeziunea inimii, într-un acord desăvârșit. Jalea din magistrala confesiune patetică Noi emană polifonic din toate zările arcului carpatin, din mii de glasuri, într-o imensă mișcare corală. Este esența unei multitudini de conștiințe ce se exprimă în unitatea unui eveniment. Ca în tragedia antică, pe fundalul murmurat al Corului pare a se distinge Anti-Corul, fiecare propoziție fiind scandată, simbolic parcă, de alt recitator. Element-cheie, tristețea face legătura cu „moșii și părinții“, pauzele dintre propoziții având o savantă vibrație psihologică. [...]

Lângă umărul lui Goga stă efigia lui Dante. Evident, jalea fiind a mediului, ne-am înșela văzând în poetul „pătimirii“ o structură elegiacă. Goga-militantul poartă armură. Însistând în descripția tragicului colectiv, scopul e redresarea etică. Ugo Foscolo, poet al Risorgimentului, chema la bravură, trimițând pe contemporani să cerceteze mormintele umbrite de chiparoși; gloriile Italiei ofereau o perpetuă lecție de comportament. Tulburătorul lamento transilvan al lui Goga presupune la celălalt pol energie comprimată, gata să erupă. Rapsodul își compune un limbaj profetic, când luminos, când încercat de lavă, degajând din marea durere semnele viitorului. Tehnica potențării prin repetiție merge la țintă, furtuna, fulgerele, vijorul fiindu-i necesare ca unui Jupiter tonans. [...]

Folclorul dirijează spre atitudini caracteristice. Transfigurat, Lăutarul pune în mișcare, precum vrăjitorul din poveste, întregul cadru, „Din jalea pribeagă a strunelor tale / Măreață cântare de nuntă“. Încep „să freamăte brazii“. La marginea codrului („stăpâne codru“, „crai bătrân“), așteaptă oameni ai faptei: Oltul e asociat oprimaților, confident și răz bunător. „Încins cu lanțuri“ de-mpăratul, iată-l de veacuri simbolizând: „Durerea unui neam, ce-așteaptă, / De mult o dreaptă sărbătoare“. Analogia con-

tinuă vizionar: „Ca unda ta strivită, gemem / și noi, tovarășii tăi buni, / Dar de ne-om prăpădi cu toții / Tu, Oltule, să ne răzbuni!“

Ideea răzbunării este un fel de leit-motiv: codrul, apele vor dezlănțui forțe irezistibile, mânia latentă va exploda. În vânzoleala codrului cuprins de furtună: „Atâtea veacuri umilite / Își gem strivita răzbunare“ (În codru). Ascultând „pătimiri“ felurite: „Aprinși feciorii strâng prăseaua / Cuțitului din cingătoare“ (Apostolul).

Când scrie la persoana întâi, Goga e altul, blestemând „orașul înnegrit de fumuri“, servituțile vieții moderne în ansamblu. Sentimentul dezrădăcinării, exploatat de sămănătoriști, ia proporții: „De ce m-ați dus de lângă voi?“ — iată întrebarea-sinteză (Bătrâni). Regretul implică „dorința“ de a reveni între rurali, „ca om de omenie“, deziderat imposibil: „Că s-a schimbat atât de-atunci“ (Reîntors). Totul e trist. Simbolizată prin „grădina pustie“, dezolarea mușcă sufletul „bolnăvit de doruri multe“ (Singur). Melancolia autumnală nu omite pe nimeni: „Ni s-aseamănă povestea, / Pui golaș de ciocârlie“ (Toamna).

Însă dincolo de zboruri joase, primul volum include tot ce e mare în Goga.

Constantin CIOPRAGA, Octavian Goga în vol. *Literatura română între 1900-1918*, Iași, Editura Junimea, 1970, p. 220—228.

Sfătuitori și îndrumători ai țăranilor, intelectualii satelor erau și în concepția semănătoristă. Deosebirea stă în aceea că, pe când semănătorismul exclude din propaganda culturală elementul subversiv, în literatura lui Goga (poezie și publicistică) e folosit cu stăruință (subtextual sau fățiș) tocmai acest element. Poporanismul funciar al poetului Clacașilor tinde, precum se vede, să iasă din propriile margini, evoluând spre un vizionarism utopic punctat de anumite note de anarhism. În concepția semănătoristă, difuzarea „culturii“ în popor avea rolul de a liniști mulțimile nemulțumite, de a le ține în frâu. Goga visa, dimpotrivă, „vișore“ înfricoșate, dezlănțuiri răzbunătoare. Un rol mobilizator, declanșator de cutremure, încredințează poetul și lăutarului. Ascultându-l pe moșneagul ce „dezgroapă cu mâinile-n tremur“, din strune, „comoara veche de jale“, țăranii sunt cuprinși de elanuri; incendiate, sufletele lor năzuiesc la transformări uriașe. Proiectând spectacolul urmărilor posibile ale acestei înflăcăări într-un viitor pe care pare a-l socoti nu prea îndepărtat, poetul prevestește răscoale: „Pe când vor începe să freamăte

brazii, / Gătindu-și cetatea măiastră, / Și focuri pe creste pe rând rumenivor / A bolții năframă albastră...“.

Iată cum, prin conținutul poeziilor sale de inspirație rurală, Goga se situează la polul opus literaturii idilizante, promovată de semănătorism, depășind în același timp, și pozițiile poporaniste de pe care milita în publicistică. Uneori, abordând teme frecvente în poezia de orientare semănătoristă, Goga le tratează altfel, descifrează în anumite scene rurale cu totul alte sensuri decât poeții idilizanți. Sărbătoarea Paștelui, de pildă, nu este pentru poet un motiv de extaziere în fața costumelor și pomilor în floare; cea mai mare sărbătoare creștinească îi inspiră stihuri de atitudine civică. Adresându-se celor care prăznuiesc învierea, poetul le vorbește, în *E sărbătoare*, despre truda, despre chinul lor; „... Voi toți care suferiți și plângeți sub largă-ntindere albastră / Veniți, veniți că va să fie curând împărăția voastră! // Veniți voi, obidiții lumii cu buzele înfrigurate, / Voi chinuiții de arsura unei tăceri îndelungate; // Voi osteniți fără nădejde, voi slujitorii fără plată, / Voi căror vremea v-a dat veșnic numai porunca blestemată; / Voi ce muncirăți pentru alții, trudind cu mâinile-amândouă. / Veniți, căci zvonul meu acuma vestește învierea vouă!“

Chiar atunci când — în singura poezie publicată în „Semănătorul“: *Cântăreților de la oraș* — își cheamă confracții să părăsească lumea urbană (lume mohorâtă, bolnavă, în viziunea lui, ca și în aceea a semănătoriștilor și poporaniștilor) și să se îndrepte spre sat, chiar când opune artificial satul orașului, apropiindu-se prin aceasta de semănătorism și poporanism, Goga îl zugrăvește altfel decât apare în cromolitografiile semănătoriste. Poezia debutează cu o succintă descriere intens colorată afectiv, a orașului, văzut ca o necropolă: „Voi n-aveți flori, nici cântece, nici fluturi, / Căci soarele în țara voastră moare; / Voi în zadar cerșiți acolo-n umbră, / Din cerul sfânt o rază să coboare. // E frig la voi și-i moartă strălucirea / Cetăților cu turnul de aramă, / Bieți cântăreți cu aripile frânte: / În alte zări cuvântul meu vă cheamă...“ „Aceste „alte zări“ sunt zărrile satului. Satul îi inspiră poetului o viziune dinamică, evocarea priveliștilor rurale implicând un îndemn la o poezie majoră, la atitudini virile în fața realității: / „Din freamătul dumbrăvii-nlăcimate, / Din argintatul tort al lunii pline, / Din șopotul izvoarelor de munte, / Să împletim noi cântece senine. // Iar trăznetul ce înfioară bolta, / Când fulgere potrivnice se-ncaier, / Și mugetul înfricoșat al apei / Să ferece al strunei voastre vaier.“

Nici Cântăreților de la oraș — cu toate că exprimă un punct de vedere limitat — nu este un îndemn la contemplație, la extaz în fața lumii, chipurile, fericite a satului, ci un îndemn la vigoare, la o poezie combativă.

În Transilvania, lupta socială a maselor populare românești asupra se împletea indisolubil cu cea națională. Aspirațiile la eliberare națională și dreptate socială ale maselor apar și în poezia lui Goga ca un tot, ca o expresie a unui aceluiași „vis neîmplinit“, transmis din generație în generație, înlăcrimat. [...]

Ardealul lui Goga era, cum vedem, o țară a durerii, a jellii, mai exact, în cuprinsul căreia soarele e „mai aprins“, deoarece „pe plaiurile noastre nu pentru noi răsare“. Confiscat, până și el, de „stăpânul vitreg“, soarele nu luminează pentru cei ce locuiesc și muncesc de la începutul lumii pământul traversat de Mureș și Crișuri. Fluturi sunt în această țară „mai sfioși“, hora „mai domoală“, desigurile codrilor, apele „povestesc de jale“, „roua de pe trandafiri e lacrimi de-ale noastre“, „Oltul, biet bătrânul“, e din „lacrimi împletit“. Totul în acest tărâm plânge: „La noi nevestele, plângând, / Sporesc pe fus fuiorul / Și-mbrățișându-și jalea plâng / Și tata și feciorul. //... Cântecelul nostru plâng / În ochii tuturora“.

Inimile stăpânilor încătușați ai „codrilor de brad“, ai „câmpiilor de mătasă“, sunt înfiorate de mii de ani de „un vis neîmplinit“: „Avem un vis neîmplinit. / Copil al suferinții, — / De jalea lui ne-au răposat / Și moșii și părinții...“

Unică avere, visul acesta trece din generație în generație, așezat în nimburi de lacrimi, ca o icoană sfântă: „Din vremi uitate, de demult, / Gemând în grele patimi, / Deșertăciunea unui vis / Noi o stropim cu lacrimi...“

Ardealul lui Goga e un tărâm mitic, asemănător cu Moldova lui Cantemir și a lui Sadoveanu, cu Dacia mirifică a lui Eminescu, fiind însă o țară încătușată, un eden captiv. [...] În viziunea lui Goga, poporul român oprimat din Transilvania devine un exponent al umanității suferitoare, erou de tragedie, jalea lui capătă dimensiuni metafizice. Poetul extrage ceea ce e mai adânc și universal în suferință și unește această esență a durerii cu credința în izbăvire. Poezia lui Goga nu este o plângere adresată cuiva, nu e o poezie revendicativă — precum, de pildă, Noi vrem pământ! — ,ci o jeluire sfâșietoare și calmă, stăpânită, în fața lumii întregi, în fața universului. Asemenea poetului popular, care n-are cui își destăinui jalea (“jelui-m-aș și n-am cui”), autorul Plugarilor se jeluiește codrilor, stelelor eterne. [...]

Goga a înălțat durerea milenară a poporului român — altădată subjugat — în empireul artei nepieritoare. De la Mureș și Olt, de pe cele trei Crișuri, poetul pătimirii ardeleni vorbește nu doar întregii sale națiuni, ci umanității — în eternitate.

[...] În viziunea lui Goga, poporul român oprimat din Transilvania devine un exponent al umanității suferitoare, erou de tragedie, jalea lui capătă dimensiuni metafizice. Poetul extrage ceea ce e mai adânc și universal în suferință și unește această esență a durerii cu credința în izbăvire. Poezia lui Goga nu este o plângere adresată cuiva, nu e o poezie revendicativă — precum, de pildă, Noi vrem pământ! — ,ci o jeluire sfâșietoare și calmă, stăpânită, în fața lumii întregi, în fața universului. Asemenea poetului popular, care n-are cui își destăinui jalea („jelui-m-aș și n-am cui“), autorul Plugarilor se jeluiește codrilor, stelelor eterne. [...]

Goga a înălțat durerea milenară a poporului român — altădată subjugat — în empireul artei nepieritoare. De la Mureș și Olt, de pe cele trei Crișuri, poetul pătimirii ardeleni vorbește nu doar întregii sale națiuni, ci umanității — în eternitate.

Dumitru MICU, Octavian Goga în vol. Început de secol. 1900—1916. Curente și scriitori, B., Editura Minerva, 1970, p. 263—264, 272—274.

Poezia lui O. Goga aducea în contextul lirismului contemporan o mutație de substanță, un timbru unic, inconfundabil, profund original. O. Goga reprezintă pentru poezia românească, și mai ales pentru cea transilvăneană, momentul depășirii impasului epigonic post-eminescian și o nouă ridicare a liricii românești la condiția sa majoră, superioară, printr-o redimensionare și organizare a spațiului poetic autohton. Raportul dintre tradiție și inovație este folosit într-un chip cuprinzător de original și adeseori cu o materie poetică nouă, ceea ce-i permite să topească într-o alchimie proprie și limbajul cârților vechi, populare și religioase, și experiența eminesciană, și tradiția locală ardelenescă, patriotică și realist-populară prin excelență. Stăruind în direcția cântecului liric de cea mai autentică factură eminesciană (vezi ciclurile intitulate Cântece), O. Goga și-a dat în mod conștient seama că nu va putea să aibă sorti de izbândă în această direcție, decât dacă va asocia melancoliei cutremurătoare a doinei accentele viforoase și vaticinare ale durerii unui popor asuprit. Elegia erotică eminesciană e convertită astfel în elegie socială și națională. Acesta este sensul noii mutații făurite de Goga în li-

rismul național. Până la el poezia patriotică cunoscuse câteva etape remarcabile de înflorire, dar la sfârșitul secolului al XIX-lea, mai ales în Transilvania, ea căzuse în desuetudine și convenționalism, slujită fiind de poeți tot mai lipsiți de har. Îi lipsea sinceritatea, adâncimea interioară. Această revitalizare a genului va fi opera lui Goga. Dinspre exterior, accentul se deplasează în mod vizibil spre interior: Poezia obiectivă, epicistă și baladescă a lui Coșbuc și Iosif, devine fundamental subiectivă, lirică, o autoconfesiune tragică. Venind „de departe“, fiind mesagera unui timp zbuțuit, a unei istorii tumultuoase, bogate în experiențe fundamentale, dureroase, poezia lui Goga închidea în ea un întreg trecut de vexații și asupriri, trecut care se cerea răzbunat, îndreptat. Ea va deveni prin urmare mesianică și protestatară, confesivă și elegiacă. Aplecată asupra propriului său discurs, poezia lui Goga tinde să fie nu o frântură din plânsul celor mulți, ci chiar plânsul însuși, bocetul sfâșietor și deznădăjduit al întregii umanități îndoliate. Eu devine astfel noi, iar propria confesiune, mărturia tragică a unei întregi colectivități, a unui întreg popor. De unde și popularitatea de care s-a bucurat încă de la început poezia sa în rândul cititorilor, de unde poziția sa privilegiată în literatura română. [...]

Într-adevăr, farmecul poeziei lui Goga provine în mare parte din acest caracter ritualic, din acest fond existențial de o gravitate extremă, pe care poetul îl scoate în lumină în momentele sale cheie, și în care fiecare gest capătă o simbolică aparte, cu accente de gravă ceremonie. Întreaga viață a neamului se află plasată sub o zodie a „nenorocului“, a unei sorți damnate, blestemate. Contrastul dintre frumusețile firii, hărnicia și însușirile psihice și morale ale acestui popor, pe de o parte, și între viața tristă și împilată pe care e silit s-o ducă, pe de altă parte, transpune, într-un plan ireal, fabulos, un conflict social și național precis, rezumând o stare obiectivă — istoria dramatică a unui neam. Poezia devine astfel supapa prin care se varsă plânsul său interior, deznădejdea sa organică, jalea și bocetul sufletului său ultragiatic. „Lumea“ lui O. Goga este una nostalgică, un regret după un ce apus, pe care n-a reușit să-l trăiască nici el și nici cei dinaintea lui, din moși-strămoși. În tăria și credința urmării acestui vis, în capacitatea lui obsesională, în neliniștea și febra acestei căutări stă întreaga fascinație a poeziei lui Goga, modernismul său plurivalent... Susurând interior într-un plâns continuu, obsesia lacrimală nu reprezintă decât o umanizare a eroului prin suferință.

Ideea zădărniceii și a neputinței apasă peste lirica lui O. Goga ca o lespede funerară. Viitorul este înscris la el într-o haină impenetrabilă,



oracualră, într-o hieroglifă ambiguă, greu descifrabilă. Iscoditor de semne și zodii, ca la Blaga, viitorul este „craiu tânăru”, „craiu nou” ce va să vie, e „ceasul poruncit” a cărui așteptare e legată de „strivita răzbunare”, de „nădejdea visurilor noastre”, de „cântul strunelor neputincioase”, de „jalea pribeagă” a lor, de „bezna vechilor păcate”, de „biserica nădăjduirii noastre”, venind din mesianismul și profetismul romantic. [...]

Cu el, poezia transilvăneană devine ceremonie, rugăciune, autentic discurs liric. El revendică astfel un spațiu poetic nou (tonul discursiv la persoana a III-a e părăsit în favoarea comunicării directe la persoana I), structurat în jurul eului subiectiv, modalitate artistică pe care am numit-o autobiografism tragic. El face din universul autobiografic al existenței sale un univers mai larg, populat cu figurile centrale ale satului, figuri familiare copilăriei și adolescenței sale, pe care le ridică la ranguri de arhetipuri lirice. Ele sunt astfel nu numai niște proiecții interioare ale imaginației sale, ci și fapte reale, autentice, întâlnite în mediul rural, ardelenesc sau nu, din moși-strămoși. Tatăl, Mama, Bunica, Dascălul, Preotul, Dăscălița, Lăutarul, Crășmarul etc. sunt ființe obiective eterne, existente de când lumea în universul ristic, cărora poetul le-a imprimat o aură apoteotică, legendară uneori, ușor mitizată alteori. La o mitologie a satului, în accepțiunea blagiană a termenului, poezia lui Goga nu a ajuns însă, ea oprindu-se la un anumit prag al realului, care păstrează pregnant senzația de trăit. În acest context, nici ideea unei „monografieri” conștiente a satului nu ni se pare conformă cu adevărul, ea nefiind altceva decât o creație a criticii de mai târziu, bazată pe interpretările tardive, à posteriori, pe care poetul însuși le dăduse creației sale în Mărturisiri. Pentru noi, încercarea de evocare lirică a satului și a figurilor ei reprezentative se constituie ca o parte dintr-o autobiografie lirică de tip romantic care are drept fundal sentimental satul, păstrător al tradițiilor neamului, locul obârșiei noastre și rezervor al marilor energii populare. Ceea ce a trecut drept „monografie a satului” nu e în acest caz decât o remunerare de tipul aceleia efectuate de Creangă în Amintiri din copilărie, unde, odată cu universul copilăriei și adolescenței, sunt surprinse pe peliculă și acele figuri din viața satului care corespund organizării sale interne, sufletești, unui itinerar autobiografic precis structurat, peste care se proiectează în permanență luminile propriilor sale aspirații.

Mircea POPA, Postfață la vol. Poezii, București, Editura Minevra, 1979, p. 202-205. Ediția a II-a din seria „Arcade”.

Noțiunea de SOARTĂ, în ipostazele ei multiple, complexe și variate, apare ca o frecvență deosebită în universul poeziei lui Octavian Goga, constituind una din sursele cele mai abundente de dramatism și tragism ale liricii sale. Sentimentul sorții implicate în povestea vieții poetului și a neamului său se împletește cu o viziune tragic-sublimă a lumii, cu conștiința unei istorii maștere și rele, dar nu lipsită de finalitate și deloc străină de nădejdea unui viitor mai luminos. Fără a fi ca la Blaga, de pildă, „acreditatului unei ordini duminicale“, omul din poezia lui Goga pare a-și desfășura viața sub aripa unui destin, metamorfozat în infinite forme.

Ursita, la Goga, e îndeobște mașteră și ostilă; soarta este și ea vicleană; zodia oamenilor este ciudată și nefericită căci „îs bătuți de nenorocul / de pe lumea asta toată.“ Norocul lor se stinge devreme, ca o lumânare în bătaia vânturilor istoriei, sau îi părăsește, ducându-se în altă țară. Căsuța de la țară și busuiocul sunt fără de noroc, precum omul. Dar ceea ce trebuie observat în legătură cu aceasta este faptul că Goga nu explorează ideea de soartă din perspective metafizice, nici în sensul moirei din tragediile grecești, nici în sensul, *fatum*-ului latin și nici în acela al lui *fortuna labilis* cu o arie atât de întinsă în literatura universală. Ca și în cazul altor teme fundamentale, ideea de soartă se circumscrie, al ei, pe coordonate istorice și sociale precise, se autohtonizează, se particularizează foarte clar în biografia poetului, în rostul concret al vieții și al istoriei neamului nostru. Adeseori ideea de soartă, la Goga, este o modalitate eufemistică, de a exprima durerea amară, condiția tragică a românilor din Transilvania, ajunși sub stăpânirea habsburgică.

Ea se integrează firesc tonului sibilinic, mesianismului poeziei sale, de aceea soarta nu este numai un dat de dincolo de vreme, o stăpânire oarbă și tiranică asupra vieții omului, ci și o condiție a viitorului. Omul, la Goga, crede într-o stea de pază care-l lipsește, deocamdată, dar care va răsări cândva sub forma echității sociale și a independenței naționale. „Din casa voastră, unde-n umbră / Plâng doinele și râde hora, / Va străluci odată vremii / Norocul nostru, — al tuturor“ (Plugarii).

Numai forma lingvistică ne duce pentru o clipă cu gândul la soartă, pentru că esența, conținutul sugerează ideea independenței omului, a cuceririi scopului prin lupta dreaptă. De aceea, în ultimă instanță, omul din poezia lui Goga nu apare ca o jucărie în mâna sorții; sentimentul sorții îi sporește numai contururile tragice, se integrează existenței lui, fără a-l domina rece și atotputernic. Soarta, la Goga, e mai mult conștiința

lucidă a condiției tragice a vieții omului într-un context istoric dat. Confundându-se adesea cu norocul sau nenorocul ea se afirmă în sensul liricii populare românești, hrănită din acest sentiment și prelungită până în piscurile amănunțite ale poeziei eminesciene. De aceea, poate, nimic nu leagă atât de intim poezia lui Goga de aceea a lui Eminescu, ca acest sentiment al sortii, al norocului și al nenorocului, care definește, dealtfel, un atribut statornic al spiritualității românești.

Omul din poezia lui Goga cunoaște ceva mult mai puternic decât soarta și anume legea veche, în sens de tradiție, de „obicei al pământului“, de experiență colectivă, de solidaritate în fața aceluiași destin istoric. Legea veche e un fel de destin, creat însă de oameni, de istoria însăși, care, deși pare tiranic dominantă, este virtual dominată de ei, printr-o nedezmințită forță morală. Legea veche, „legea românească“, reprezintă criteriul etic fundamental în poezia lui Goga: ea e substanța existenței etnice. Dragostea de lege a luminat „cărările pribege“ ale poporului „prin potopul veacurilor negre“. De aceea, spune un biet bătrân, nu e un păcat mai mare „Decât să-ți lepezi legea ta“. Căci ea dă poporului credința în propria lui valoare și de aceea oamenii învățați „așteaptă să se nască / Un tânăr crai coborâtor / Din legea românească“, pentru a-și împlini și domina destinul istoric. Rezolvând problemele sociale și naționale, împlinindu-și istoria, omul se eliberează de propria-i soartă tiranică. [...]

Continuând tradițiile literaturii noastre populare și culte, Goga s-a arătat totodată deosebit de receptiv înnoirilor în artă, lăsând să pătrundă, peste un fond de poezie tradițională, romantică și semănătoristă, semnificative influențe simboliste, și mai cu seamă în ultimele sale volume. Dacă în volumele de versuri Poezii (1905), Ne cheamă pământul (1909), Goga se afirmă ca un poet al maselor, preocupat în chip exclusiv de cântarea unor realități naționale și sociale, în volumele În umbra zidurilor (1913) și postumul Din larg (1939) are loc o deplasare a centrului de interes, o lărgire sensibilă a registrului său artistic, poetul întâlnindu-se, aci, cu obsesii și motive familiare poeziei moderne simboliste și post-simboliste, centrate în cea mai mare și semnificativă parte a lor pe exprimarea dramei unei anume alienări a artistului. [...]

După refugiul în trecut și în viitor, se conturează, acum, o a treia dimensiune a liricii sale: refugiul în subiectivitate. Se manifestă, astfel, preocuparea pentru eu-l propriu, izolat de colectivitate, aspirația spre singurătate, cum mărturisește poetul în simbolică poezie Din larg, care

împrumută titlul volumului postum și străjuie ca epitaf pe mausoleul de la Ciucea: „Eu urc pe culme... Mi-a rămas în urmă / Noroiul prins în putreda-i osândă, / Înfrigurata patimilor turmă, / Cu chiot lung de-ntrecere flămândă... // Mai sus!... Mai sus!... Cetățile de stele / Cuprind rotirea gândurilor mele, / Și, ca un sân ocrotitor de mamă, / O năzuință proaspătă mă cheamă: // Neprihănită, mândră poezie, / Lumină albă, pururi adorată, / Ascultă-mă cu ruga mea târzie, / Și fă pe veci în minte să-mi tresalte / Strălucitoare, rece și curată, / Singurătatea culmilor înalte...“.

Atitudinea aceasta de izolare și interiorizare, pe care poetul și-o refuzase atâta vreme, deși uneori i-a cedat spre binele poeziei, începe să-l ispitească tot mai stăruitor și tot mai intens, îndată după ce Goga ocupă primul scaun ministerial. La 23 martie 1923, el îi mărturisea lui G. Bogdan Duică, într-o scrisoare autobiografică, publicată în volumul postum Pagini inedite: „În literatură, dacă-mi va fi îngăduit să o privesc în față, mă simt astăzi ispitit de o poezie largă, umană, dincolo de plângerile trecătoare. Nu știu, e sufletul meu scăpat de tensiunea urii de ieri care mă trimite mai sus, ori e tendința de acord cu eternitatea — un vag impuls din anticamera morții“. (O. Goga: Scrisoare autobiografică de la Ciucea lui G. B. Duică, în volumul Pagini inedite, B., Editura Tineretului, 1967, p. 14.)

În volumul postum Din larg se conturează pregnant o asemenea notă a liricii gogiene, în care se mărturisesc frământări intime, doruri și deznădejdi proprii, sentimentul tulburător al trecerii ireversibile a timpului și gustul amar al morții, odată cu regretul pierdut în tovărășia unor idei cu care constata că nu avea nimic comun. În toiul agitațiilor politice, mergând odată la moșia Olgăi Crușeoveanu-Florescu, Goga, care avea uneori tăria de a aprecia intrarea lui în politica reacționară ca „o mare aventură“, mărturisește obosit: „Ceea ce este mai presus de toate e faptul că mă regăsesc, mă recapăt, căci între mine și cei din partid este asta — un zid vertical!“ Nu e prima dată când Goga mărturisește acest lucru, deși numai rareori a avut forța de a acționa cu independența necesară.

În ultima sa poezie, Cântă moartea, Octavian Goga, retrăindu-și într-o fulgerătoare clipă „întreaga viață petrecută“, rostește simbolic: „Și cum, sub tâmpla mea fierbinte, / O lume veche-mi reînvie, / Nu câte-au fost îmi vin în minte, / Ci câte-ar fi putut să fie“.

Ion DODU BĂLAN, din vol. Octavian Goga, București, Editura Minerva, 1971, p. 188-192, 231-245.

Ca și la Creangă, și la Octavian Goga metoda reconstituirii sociologice își făcea deplina legitimitate. A schițat-o Nicolae Iorga și a folosit-o plenar Georgre Călinescu în Istoria literaturii române. Identificări geografice și biografice pot fi, de asemenea, făcute și în studiile ca și în monografia dedicată poetului — Ion Dodu Bălan le-a realizat cu multă finețe. Ele atestă faptul că pornind de la un univers uman, geografic și social concret, Octavian Goga nu rămâne în acest perimetru și-i conferă valorile care fac din el depozitarul și purtătorul unor virtuți morale definitorii pentru poporul român. De fapt, Octavian Goga avea conștiința faptului că „țăranul nostru, oricum stăm să-l judeci, în toate manifestările vieții lui simple se înfățișează ca o fire armonică (...) Acest muncitor de la țară e o verigă numai într-un lanț nesfârșit de evoluție lentă și pășește pe arenă în armura unei moșteniri milenare. El are trecut, are tradiție și umblă pe un drum bătătorit de veacuri. Filozofia vieții lui e o comoară veche, împletită din pățanii și sfaturi de demult, de aici înțelepciunea ei adâncă și bogăția ei strălucitoare. Așa e și cu toate îndeletnicirile vieții lui, cu meșteșugurile pe care le poartă, cu toată pășirea lui, cu orice mișcare“.

Este evident că viziunea asupra satului și a țăranelui în poezia lui Octavian Goga nu reprezintă rodul unei înclinații temperamentale, ci al unei concepții filozofice. Satul este o matcă germinativă și nu un univers static, închis. De aceea, evadarea din perimetrul său duce inevitabil la eșec. Valorile sale odată nesocotite fac cu neputință reintrarea în ritmul unei vieți ce și-a stabilit norme etice și spirituale de o perfectă organicitate, fără distorsiuni. Virtutea ce mai de preț este tocmai integrarea în acest ritm, ceea ce înseamnă folosind o expresie a sa „a fi în rând cu oamenii“ („mi-ar fi azi casa-n rând cu toți“). Și aceasta nu printr-o modestie disimilată, ci din dorința de a realiza supremele virtuți ale omului de la țară, cheia fericirii și împlinirii personalității umane. Printre aceste virtuți, cuminenția este ce mai dintâi („să fiu mai cuminte-n sat“), frumusețea, omenia privită drept supremul elogiu ce se poate aduce cuiva chiar dincolo de moarte („Pe cine-ngropi, părinte azi? / Pe-un om de omenie!“), iar încununarea acestor virtuți este recunoașterea lor de către obștea țărănească („cum m-ar cinsti azi satul!“).

Dacă Vlahuță — așa cum spunea Tudor Vianu — a dat poeziei noastre tonul etic, poetul care reprezintă în chipul cel mai deplin această direcție a liricii noastre este Octavian Goga. Valorile morale stăteau pentru el la baza aprecierii unei personalități: „Importanța unui om în soci-

etate e determinată totdeauna de situația lui morală. Ca să duci un rol de conducător în viața publică, ca să-ți tragi în cumpănă cuvântul și să fie ascultat, trebuie să reprezinți o valoare morală... Poți să ai o vervă strălucitoare în tot ce spui, poți să fii un splendid sofist, poți să vii în palmă cu adevărul neted, lumea are să te asculte și are să deie din umeri: — Ce păcat că nu-i un om de omenie!...“ De aceea, în poezia lui, satul românesc nu trăiește numai sub aspect etnografic, versurile sale nu refac numai monografia spirituală a comunității țărănești, ci sintetizează un adevărat cod moral al satului. Poetul e înzestrat cu vocația unui apostol care se crede chemat să dea lumină, dar să și vestească „vremi ce va să vie“; de aceea singurul element prin care vrea să se deosebească, dar nu în chip trufaș, de restul lumii este învățătura privită nu ca o mândrie gratuită, ci ca o datorie întoarsă spre cei din mijlocul cărora a plecat („Sătenii seara să-i adun / Și să le spun din carte“). Iar cei ce au întruchipat în mod plenar acest ideal prin viața lor (învățătorul, învățătoarea) capătă dimensiuni mitice.

De aici permanenta confundare a poetului cu suferința celor din jur („Eu sunt o lacrimă târzie / Din plânsul unei mii de ani“), obsesiva dorință de contopire cu semenii săi, încât cuvintele rostite cu cea mai mare frecvență sunt noi, al nostru. Lirica lui Goga ni se prezintă astfel ca un univers perfect articulat în care profesiunea de credință a poetului este în fond mărturisirea unui țăran care nu vrea să se exprime pe sine, ci să dea glas unor dureri colective („Ci jalea unei lumi, părinte, / Să plângă-n lacrimile mele“). [...]

Dar ceea ce constituie nota distinctivă a lui Goga față de Iosif sau Coșbuc este perspectiva unitară și complexă asupra satului ce unește tărâmul realului în sensul cel mai acut al cuvântului cu acela al istoriei și al legendei. Pe aceste trei coordonate se află pentru Goga singura structură a sufletului românesc: satul. Numai aici se pot naște adevăratele sentimente, numai aici ființa umană se regăsește și se împlinește, numai aici își au cântecele izvorul: “Noi să privim Luceafărul din zare / Și-atunci să zicem strunelor să cânte“. [...]

Poezia lui a depășit momentul și s-a înscris pe orbita marii poezii prin faptul că în ea trăiesc permanențe etice românești, că ea exprimă sinteza sufletului nostru văzut în cele trei laturi unitare ale existenței sale și că, în sfârșit, acestea au căpătat un veșmânt artistic, ce dă impresia unei totale lipse de invenție, iar în realitate aparținând metaforei absolute. Și aici aș

vedea încă una din cauzele pentru care poezia lui Goga reprezintă unul din momentele de culme ale literaturii noastre: realizând esența unei conștiințe și a unui suflet național în toate ipostazele lui, de la viforul mâniei până la melancolia adâncă (vom observa că absență este numai euforia de tip coșbucian), el a izbutit să aducă expresia la același nivel de esențializare. Poetul care topește prezentul în trecut, realitatea în fantastic, mânuiește cu o uimitoare dexteritate vocabularul în aparență cel mai banal, atribuindu-i valori estetice de o deosebită prețiozitate printr-o simplă potrivire. Nimic nu pare meșteșug în această meșteșugită poezie.

Dar disocierea dintre omul politic, care după 1920 a mers în contra-timp cu țara, cu poporul, cu istoria, cu sine însuși, și între poetul care le-a unit pe toate acestea într-una din cele mai elocvente sinteze de artă românească trebuie să fie făcută. E drept, spre gloria poetului. Și tot atât de drept — în paguba omului politic, care nu-și poate anexa o operă atât de clar conturată, dar și de net contradictorie cu ceea ce în a doua parte a vieții a afirmat și a slujit. „Mitul“ Goga rămâne evident al poetului pentru că poetul și-a înscris opera în mitologia poporului român.

Valeriu RÂPEANU, Permanențe etice în poezia lui Octavian Goga, în Lupta de clasă, anul LI, nr. 11, noiembrie 1971.